

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

πρὸς τὸν «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ»

διὰ τὰ «ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ»

«...Ἡ ὕψ' ὁμῶν ἀναληφθεῖσα ἐκδοτικὴ προσπάθεια πολλὰς θὰ φέρῃ ὠφελείας εἰς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐνισχύσῃ ἡμᾶς διὰ τὴν ἀλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου.»

Ἄριθ. Πρωτ. 69/Τ.Ε./1336/1972

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 51

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΟΜΙΛΙΑΙ ΕΒ'—ΕΖ'

Κείμενον: B. de Montfaucon

Μετάφρασις - Σχόλια
(ΟΜΙΑ. ΕΒ')

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ Ι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

θεολόγων
ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ (ΟΜΙΑ. ΕΓ'—ΕΔ')

θεολόγου - φιλολόγου

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΝΙΚΑ (ΟΜΙΑ. ΕΕ'—ΕΖ')

θεολόγου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰς τὴν Γένεσιν ἑρμεία ΕΒ'	9 (107)*
Εἰς τὴν Γένεσιν ἑρμεία ΕΓ'	24 (123)
Εἰς τὴν Γένεσιν ἑρμεία ΕΔ'	38 (136)
Εἰς τὴν Γένεσιν ἑρμεία ΕΕ'	62 (159)
Εἰς τὴν Γένεσιν ἑρμεία ΕΣΤ'	76 (173)
Εἰς τὴν Γένεσιν ἑρμεία ΕΖ'	88 (185)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	107

* Οἱ ἐνὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ παραπέμπουσιν εἰς τὰς ἀντιστοιχίας σελίδας τοῦ κειμένου.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΕΗΗΚΟΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

•ΚΑΙ ΕΙΔΕΝ Ο ΙΟΥΔΑΣ ΤΗΝ ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΕΝΟΣ ΧΑΝΑΝΑΙΟΥ, ἢ ΟΠΟΙΑ
 ΜΝΟΜΑΖΕΤΟ ΒΑΓΑ ΚΑΙ ΕΛΑΒΕ ΑΥΤΗΝ ΩΣ ΣΚΥΤΟΝ ΚΑΙ ΗΜΕΝ ΕΙΣ
 ΣΙΝΑΦΕΙΑΝ ΜΕΤ' ΑΥΤΗΣ. ΔΕΟΙ ΔΕ ΑΥΤΗ ΚΘΕΙΝΕΝ ΕΡΗΤΟΣ ΕΡΕ-
 ΝΗΣΕ ΥΙΟΝ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΕ ΑΥΤΟΝ ΗΡ.¹

591 Α Ἄρκετὰ μᾶς διδάξει προηγουμένως ἡ ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ τὴν θλιβὴν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ὁ φθόνος καὶ πῶς τὸ καταστρεπτικὸν τοῦτο πάθος φέρει πρῶτον τὴν ψυχὴν καὶ τὸ γένος. Καὶ εἶδατε ὅτι ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ κατελήθησαν ἀπὸ τὸ πάθος αὐτὸ καὶ τὴν συγγένειαν ἐξέχασον καὶ ἔδειξαν πρὸς ἄκείνον καὶ εἰς τίποτε δὲν τοὺς ἤδουκεν σκληρότητα ἀγρίων θηρίων καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐφανέρωσαν τὴν κακίαν των, χωρὶς νὰ δλάψουν τόσον πολὺ τὸν ἀδελφὸν των, ὅσον ἐστὶ ἐπίτηρον ἐπάνω των τόσον μεγάλην ἐντροπήν. Διότι καὶ αὐτὸν ἐπώλησαν εἰς βαρβάρους, καὶ ἔκτειναι πάλιν (μὲ τὴν σειρὰν των) τὸν ἐπώλησαν εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον τοῦ Φαραῶ, ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε τὴν ἀνωκτων εὐλογίαν, ἢ ὁποία ἀρκοῦσε δι' ὅλα, Ὁ ὅλα τοῦ παρουσιάζοντο, ἐλαφρὰ καὶ εὐκόλα.

Καὶ δὲ ἐπεθόμενον μὲν καὶ σήμερον νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν ἴδιαν ἱστορίαν καὶ ἀπὸ αὐτὴν νὰ σῶς πλεῖον τὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ὑπάρχει κοντὰ καὶ μία ἀλλή διήγησις, τὴν ὁποίαν ἀρξέει νὰ μὴ παρατρέσωμεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν, ἀφοῦ κατὰ τὸ δυνατόν ἐξετάσωμεν, τότε πάλιν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωσήφ.

Ποία λοιπὸν εἶναι ἡ ἐνδιάμεσος αὕτη διήγησις; Ἡ ἀναφερομένη εἰς τὸν Ἰούδαν. Οὗτος δηλαδὴ, ἀφοῦ ἐπῆρε γυναῖκα τὴν θυγατέρα ἐνὸς Χαναναίου, τὴν Σικάν καὶ ἀπέκτησε ἀπὸ αὐτὴν τρία παιδιά, ἐπῆρε ὡς γυναῖκα τοῦ πρωτοτόκου Ἡρ τὴν Θάμνα. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἀπεδείχθη κακὸς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐφόνευσεν αὐτὸν ὁ Θεός.² D Καὶ

1. Γεν. 38, 2-3.
 2. Περκ. Γεν. 38, 2-7.

ἐπέτρεψε εἰς τὸν Αὐνὸν νὰ λάβῃ ὡς σύζυγον τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του ἀπογόνους.³ Αὐτὸ ἄλλως τε διέτασσε καὶ ὁ νόμος,⁴ διὰ τὸν ὁ ἀδελφὸς ἀποθήσκη ἄτακος, ἀφοῦ πάρῃ τὴν γυναῖκα τοῦ ὁ ἀδελφός του νὰ χαρίζῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του ἀπογόνους.⁵ Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν, ὁ ὁποῖος ἐφάρη κακῶς, τὸν ἐθανάτωσεν ὁ Θεός. Αὐτὸ ἐφάρθισε τὸν Ἰούδαν διὰ τὸν εἶδε τὸ τόσον κατὰ χάρισμα τῶν δύο παιδιῶν του. Καὶ ἐπιθυμῶν νὰ παρηγορήσῃ τὴν Θάμαρ, ὑπέσχεθῃ εἰς αὐτὴν νὰ τῆς δώσῃ καὶ τὸν ἄλλον υἱὸν του.⁶ Δὲν ἐξέπληρωνε ὅμως τὴν ὑπόσχεσιν, ἀπὸ φόβου μήπως καὶ αὐτὸς τιμωρηθῇ ὁμοίως πρὸς τοὺς ἀδελφούς του.

Ε Ἀφοῦ ἔλαθε αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις ἡ Θάμαρ ἐκάθισε, λέγει ἡ Γραφή, εἰς τὸ πατρικόν της σπίτι καὶ ἐπεριμένε νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ὑπόσχεσις τοῦ πενθεροῦ της. Ἐπειδὴ ὅμως ἐβλεπε τὸν Ἰούδαν νὰ μὴ θέλῃ νὰ ἐκπληρώσῃ ἐκεῖνα πού ὑπέσχεθῃ, πρῶτα μὲν ὑπέφερε καὶ ἐδέχετο τὴν χρεῖσιν, διότι δὲν ἠνέχετο νὰ συζευχθῇ ἄλλον ἄνδρα καὶ ὑπερβίβει τὸν κατάλληλον καιρὸν.⁷ Ἐπειὸς δὲ νὰ τεκνοποιήσῃ ἐκ τοῦ πενθεροῦ της. Ὅταν, λοιπόν, εἶδεν ὅτι ἀπεβίβισεν ἡ πενθερὰ της καὶ ὁ Ἰούδας εἶχε μεταβῆ εἰς Βαυβυλῶν διὰ νὰ κοιμωσθῇ τὰ πρόβατα⁸ ἂ ἐπειθὴ ἤθελε νὰ συνευρεθῇ μετὰ τὸν πενθερὸν της καὶ ἐπεθύμει νὰ τεκνοποιήσῃ ἐξ ἐκείνου, οὐκ ἀπὸ ἀνηθικότητα, μὴ γέννητο, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ φαίνεται ὅτι εἶναι χωρὶς ἔνοχη, (ἄλλως τε καὶ αὐτὸ ἐγένετο κατ' οἰκονομίαν), διὰ τοῦτο καὶ ἐπραγματοποιήθησαν ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐσκέφθη. Διότι, λέγει ἡ Γραφή, ἂ Ἀφοῦ ἀφῆρασε ἡ Θάμαρ τὰ φορέματα τῆς χρισίας της, ἔβαλε τὴν καλύπτραν της καὶ ἐκαλλωπίσθη καὶ ἐκάθισε πλησίον τῶν πυλῶν.⁹ Ἐπειτα, ὅταν νὰ ἀπολαγῆται ὑπὲρ αὐτῆς ἡ Ἁγία Γραφή λέγει: «Τοῦτο ἔκαμε, διότι εἶδε ὅτι ὁ Σηλῶμ ἐμεγάλωσε καὶ ὁ πατὴρ του Ἰούδας δὲν ἔβλεκε αὐτὴν εἰς αὐτὸν ὡς γυναῖκα»¹⁰ καὶ διὰ τοῦτο ἀπε-

3. Περὶ Γεν. 38, 8.

4. Ἐξὸς πρόκειται περὶ ἀναρχισμοῦ τοῦ συγγράμματος, διότι, ὡς γνωστόν, ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως ἐδόθη μεταγενεστέρως εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας.

5. Περὶ Δευτ. 25, 5.

6. Περὶ Γεν. 38, 11. Διότι, ὅταν ὁ Σηλῶμ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε τὴν κατάλληλον πρὸς γάμον ἡλικίαν (Δευτ. 38, 11).

7. Ἡ σημερινὴ Kibbet Tibuch πρὸς βορρᾶς τῆς Ἱερουσαλὴμ πλησίον τῶν Φιλισταίων.

8. Δευτ. 38, 14.

9. Γεν. 38, 14.

τόλμησε αὐτὴν τὴν ἀπάτην. Ὁ Ἰούδας ὅμως ἐπειδὴ ἐνόμιζε ὅτι αὐτὴ ἦτο πόρνη, (διότι εἶχε σκεπασθῆ τὸ πρόσωπόν της, **Β** ὥστε νὰ μὴ γνωρίζεται) ἀλοδοκῶρθε πρὸς αὐτὴν. Αὐτὴ δὲ εἶπεν: Τί θὰ μοῦ δώσῃς; Αὐτὸς δὲ ὑπέσχετο νὰ τῆς ἀποστείλῃ ἕνα ἔριφιον ἀπὸ τὰ γίδια του. Αὐτὴ δὲ ἀπήνηραν ἕνα μοῦ δώσης ἐγγύησιν, ἕως οὗ μοῦ τὸ ἀποστείλῃς. Καὶ ἔθηκε τὸ βακτυλίδι του, τὴν ἀλικίαν τοῦ τροχῆλου του καὶ τὴν ράβδον του καὶ ἤθεν εἰς σαρκικὴν συνάρεσιν πρὸς αὐτὴν καὶ κατέστη ἔγκυος ἀπὸ αὐτόν.¹⁰ Ἀλλὰ καιεὶς τοῦ ἀκούει αὐτὰ ὡς μὴ κατηγορεῖ τὴν Θάμαρ. Διότι, ὅπως εἶπα καὶ προηγουμένως, ἐξυπηρετεῖτο καὶ ἡ οἰκονομία, διὰ τοῦτο αὐτὴ αὐτὴ ἐκατηγορήθη καθόλου, ὅτε ὁ Ἰούδας ἐθεωρήθη ὡς ὑπόδυνος ἐγκλήματος. Διότι προχωρῶν περαιτέρω θὰ εἴρηξ, ὅτι ἀπὸ τὰ παιδιά ποὺ ἐγεννήθησαν εἰς αὐτὸν κατάγεται ὁ Χριστὸς, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. **Γ** Ἄλλως τε καὶ τὰ δύο παιδιά ποὺ ἐγεννήθησαν εἰς αὐτὸν ὑπῆρξαν πρότυπον τῶν δύο λαῶν καὶ προαναγγέλια τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κράτους καὶ τοῦ πνευματικοῦ.

Ἀλλ' ὡς ἴδωμεν προηγουμένως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἰούδα, πῶς ἀφοῦ ἐπέρασε μικρὸν χρονικὸν διάστημα καὶ ἐφανερῶθῃ τὸ γεγονός, ὁ Ἰούδας θεωρεῖ ὑπεύθυνον τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐκείνην ἀπαλλάσσει ἀπὸ τοῦ ἀμαρτήματος. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπραγματοποιήσῃ ἡ Θάμαρ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἤθελε, ἠλλοξε πάλιν τὴν ἐνδυμασίαν της, λέγει, καὶ ἔφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ, ἤλαθε δὲ εἰς τὸ σπίτι της.¹¹ Ὁ Ἰούδας ὅμως, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἐξέπληρωσε τὴν ὑπόσχεσιν καὶ ἀπέστειλε τὸ ἔριφιον, διὰ νὰ λάβῃ ὅπως τὴν παρ' αὐτοῦ δοθεῖσαν ἐγγύησιν. **Δ** Ἀλλὰ ἐπειδὴ οὐδαμοῦ εὐρέθη ἡ γυναῖκα, ἐπανῆλθεν ὁ δούλος ἀναγγέλων εἰς τὸν Ἰούδαν, ὅτι πουθενὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ συναντήσῃ τὴν γυναῖκα. Ὅταν ἔμαθε αὐτὰ ὁ Ἰούδας εἶπε, λέγει ἡ Γραφή, μήπως κατηγορηθῶμεν καὶ θεωρηθῶμεν ἀχάριστοι,¹² διότι δὲν ἐγνώριζε αὐτὰ ποὺ εἶχε γίνεαι. Ὅταν ὅμως ἐπέρασαν τρεῖς μῆνες καὶ τὸ μέγεθος τῆς κοιλίας ἐφανερώσῃ τὴν μέλλουσαν γέννησιν καὶ ἐνῶ καιεὶς ἄλλος δὲν ἐγνώριζε τὴν κλοπὴν τῆς συζεύξεως, ἐπιληρορήσαν, λέγει ἡ Γραφή, «τὸν Ἰούδαν, ὅτι ἡ Θάμαρ

10. Γεν. 38, 16-18.

11. Περὶ Γεν. 38, 19.

12. Περὶ Γεν. 38, 20-23.

είναι έγκυος εκ πορνείας. Καί όταν τό έμαθε είπε: Βγάλτε την έξω τής πόλεως και καύσατέ την.¹³

Ἡ Μεγάλη ἡ ἀγανάκτησις, ἀνυπόφορος ἡ τιμωρία, ἐπειδή τό ἀμάρτημα ἐθαυροῦτο ὅτι ἦτο μέγα. Τί ἔκαμε λοιπόν ἡ Θάλασσα; Ἀφοῦ ἐπέπεσε ἐκεῖνα πού χάριν ἐγγυήσεως εἶχε λάβει, λέγει: «Ἀπό τόν ἄνδρα, εἰς τόν ὅποιον ἀνήκουν ταῦτα, εἶμαι ἔγκυος».¹⁴

Πρόσεξε, πῶς, ἂν και σιωπῶ, φέρει ἀξιοπίστους μάρτυρας, οἱ ὅποιοι μέ ἀγγλωττίαν δύνανται νά ἀποδείξουν, ὅτι αὐτή εἶναι ἄδωκα ἀπό τό ἀποδιδόμενον εἰς αὐτήν ἐγκλημα. Ἐπειδή δέ ἐχρειάζοντο τρεῖς μάρτυρες διά νά καταγορηθῆ κάποιος διά μίαν τέτοιαν ὑπόθεσιν, διά ταῦτο καί αὐτή ἀποστέλλει τά τρία εἶδη τῆς ἐγγυήσεως, τά ὁποῖα ἐφώνωζον δυνατά, δηλαδή τό δακτυλίδι, τήν ἀλωσίδα τοῦ τραχήλου καί τήν ράβδον.¹⁵ Ἀ καί ἐνῶ ἐκάθητο εἰς τό σπῆτι τῆς καί ἐσιώπα ἐκέρβισε τήν ὑπόθεσιν. «Διότι, ἀφοῦ ἀνεγνώρισε ὁ Ἰούδας ταῦτα εἶπεν Ἐχει δικαίον ἡ Θάλασσα καί ὄχι ἐγώ, διότι δέν ἔδωκα αὐτήν σούζυγον εἰς τόν υἱόν μου τόν Σηλωμ».¹⁶ Τί σημαίνει δέ ὅτι «Ἐχει δικαίον αὐτή καί ὄχι ἐγώ»; Δηλαδή, ἐκείνη μέν εἶναι ἀνεύθυνος, ἐγώ δέ καταδικάζω τόν ἑαυτόν μου καί χωρίς κανείς νά μέ ἐλέγχι, ἐνῶ ἐσκαπεύομαι μάλλον δέ ἄρκυτος ἔλεγχος εἶμαι, αὐτά πού ἔδωσα πρὸς ἐγγύησιν. Ἐπειτα δικαιολογῶν τήν Θάλασσα λέγει: «Διότι δέν ἔδωσα αὐτήν σούζυγον εἰς τόν υἱόν μου Σηλωμ». Διά ταῦτο συνέθη ἴσως ταῦτο καί διά τήν αἰτίαν τήν ὅποιαν πρόκειται νά εἴπω. Ἐπειδή δέ ἐνάμιζεν ὁ Ἰούδας, ὅτι ἐξ αἰτίας ἐκείνης ἐθανατώθη ὁ Ἦρ καί ὁ Αἰνάν, ἅ καί ἐπειδή ἐφοβείτο ταῦτο δέν ἔδωσεν εἰς αὐτήν (σούζυγον) τόν Σηλωμ, ἐνῶ εἶχεν ὑπασχεθῆ ταῦτο, διά νά γνωρίσῃ ἐμπράκτως, ὅτι ἐκείνη δέν ἦτο ἡ αἰτία τοῦ θανάτου δι' ἐκείνους, ἀλλ' ὅτι ἐτιμωρήθησαν διά τήν κακίαν των, («Διότι ὁ Θεός ἐφώνευσεν αὐτόν»,¹⁷ λέγει ἡ Γραφή καί πάλιν περὶ τοῦ δευτέρου (λέγει), «Ἐθανάτωσεν αὐτόν».)¹⁸ Διά ταῦτο αὐτός ἐρχεται χωρίς νά τό γνωρίσῃ εἰς σαρκικήν μίξιν μέ τήν νόμην του, καί μαυθάνει ἐμπράκτως, ὅτι ὄχι ἡ αἰτία αὐτῆς, ἀλλ' ἡ κακία ἐκεῖνων τούς ἔκαμε, ὥστε νά τιμωρῆ

13. Γεν. 38, 24.
14. Γεν. 38, 25.
15. Γεν. 38, 26.
16. Γεν. 38, 7.
17. Γεν. 38, 10.

δοῦν, καί ἀφοῦ δημοσίᾳ ἀμολόγησε τήν ἀμαρτίαν του καί ἀπήλλαξε ἐκείνην ἀπό κάθε τιμωρίαν. Ὁ «ἄν ἡρώδη πλέον μετ' αὐτῆς ἄλλην φοράν»,¹⁹ ἀποδεικνύων ὅτι αὐτε τήν πρώτην φοράν θά ἤρχετο εἰς σαρκικήν ἐπαφήν μέ αὐτήν, ἐάν δέν τό ἔκανε ἀπό θυνοῖαν.

Ἐπειτα, ἀφοῦ διηγῆθη ἡ Ἁγία Γραφή λεπτομερῶς τήν ἀπάτην, τήν ὁποῖαν διέπραξεν ἡ Θάλασσα, κατόπιν μᾶς δίδασκει καί ποῖα ἦσαν τά παιδιά πού ἐγεννήθησαν ἀπό αὐτήν. «Διότι, ἔταν ἐγένον», λέγει ἡ Γραφή, «ὑπῆρχον βέδιμα εἰς τήν κοιλίαν τῆς. Ὅταν δέ ἐγέννη, ὁ πρῶτος υἱός ἐβγαλε τό χερί του. Ἀφοῦ δέ τό ἔλαβε ἡ μημή ἐβесе εἰς τό χερί του κοκκίνην κλωστήν καί εἶπεν Ἀυτός θά γεννηθῆ πρῶτος».²⁰ Ἐ βλέπεις ἐδῶ τό μυστηριώδες ὅτι προλέγονται ἐκεῖνα πού πρόκειται νά συμβοῦν. Διότι ἀφοῦ ἔβесе ἡ μημή εἰς τήν χερά του τήν κοκκίνην κλωστήν, ὥστε νά εἶναι φανερός ποῖός εἶναι, τότε ἐμάζευε τό χερί του πρὸς τά μέσα καί ἐγεννήθη ὁ ἀδελφός του.²¹ Παρχώρησε, λέγει, εἰς τόν ἀδελφόν του τήν προτεραιότητα καί ἐκείνος πού ἐθεωροῦτο τελευταῖος ἐξήρχετο πρῶτος καί ὁ θεωρούμενος πρῶτος ἤρχετο μετὰ ἀπό ἐκεῖνον. Καί εἶπεν ἡ μημή «διότι δικαίωθι διά σέ ὁ φρογγός τοῦ προηγουμένου ἀδελφοῦ; Διά ταῦτο ὠνόμασεν τό ὄνομα αὐτοῦ Φαρές».²² Τό ὄνομα δέ αὐτό σημαίνει διακοπή καί διαίρεσις, ὅπως ἤμπορεῖ νά εἴπη τις. «Ἐπειτα ἀπό αὐτόν ἐγεννήθη ὁ ἀδελφός του, ὁ ὅποιος εἶχε τό σημάδι ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς του καί ἐκάλεσεν τό ὄνομα αὐτοῦ Ζαρά».²³ Ἐ τό ὅποιον σημαίνει ἀνατολή.

Καί ὅτι αὐτά δέν ἔγιναν ἔτσι χωρίς λόγον, ἀλλ' ὅτι ἦσαν προτύποις τῶν μελλοντικῶν πραγμάτων, φανερῶν αὐτά τά ἴδια τά πράγματα. Διότι δέν ἐγένετο κατά τήν φυσικήν τάξιν τῶν πραγμάτων τό γεγονός. Διότι πῶς ἦτο δυνατόν, ἀφοῦ ἐβέθη τό χερί μέ τήν κοκκίνην κλωστήν, πάλιν νά ἀποσπῆ καί νά ἀφήσῃ νά ἐξέλθῃ ὁ κατόπιν ἐρχόμενος, ἐάν δέν τά ἐτακτοῖται ἐκ τῶν προτέρων κάποια θεῖα δύναμις καί σκωδῶς πως προδιετυπῶτο, ὅτι αὐθῶς ἐξ ἀρχῆς ὁ Ζαρά, πού σημαίνει ἀνατολή

18. Γεν. 38, 28.
19. Γεν. 38, 27-28.
20. Γεν. 38, 28.
21. Γεν. 38, 29.
22. Γεν. 38, 30.

(διότι οὗτος ἦτο τύπος τῆς Ἐκκλησίας) ἤρξατο νὰ προβάλλῃ καὶ, ἀφοῦ ὄλιγον προχώρησε αὐτός, ὑπεχώρησε καὶ ἡ διὰ τοῦ Φαρῆς δηλωθεὶς παρατήρησις τοῦ νόμου παρενέβη καὶ ἐνῶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον ὑπερίσχυε, 294 Ἀ δὲ τὸν πάλιν ἐφάνη ὁ προηγουμένης ὑποχώρησις, δηλαδὴ, ὁ Ζαρά, παρεχώρησε τὰ δικαιώματά τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀλάκλῆρος ἢ Ἰουδαϊκῆς πολιτείας; Ἄλλ' ἴσως τώρα εἶναι ἀνάγκη τὸ ἴδιο πρᾶγμα νὰ σᾶς εἴπω καὶ πάλιν πῶς αὐτάματα καὶ μὲ περισσότεραν σαφηνείαν. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ Ζαρά ἐβγαλε πρῶτος τὴν χεῖρα, ἤρξατο ὁ Νῶε καὶ ὁ Ἀδραμί, καλύτερα δὲ πρὸ τοῦ Νῶε, ὁ Ἄβελ καὶ ὁ Ἐνὼχ νὰ προσπαθοῦν πολὺ νὰ φανοῦν ἀρεστοὶ εἰς τὸν Θεόν. Ἔπειτα, ἐπειδὴ ἐπληθύνθησαν καὶ πολλὰ φορτὰ ἁμαρτημάτων συνέλεξαν, ἔπρεπε δὲ νὰ λάβουν κάποιαν μικρὰν παρηγορίαν, ὡς σκιά τοῦς ἐδόθη ὁ νόμος, ὅχι διὰ νὰ συγχωρῇ τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ πιστοποιῇ καὶ νὰ τὰ φανερώσῃ εἰς αὐτούς, ὅπως ἀκριβῶς τὰ μικρὰ παιδιὰ Β τρέφονται μὲ τὸ γάλα διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ φθάσουν εἰς ἄρμονον ἡλικίαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὕτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀφελήθησαν κάτι, διότι ἂν καὶ ὑπεδείκνυν ὁ νόμος τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτιῶν, αὐτοὶ πάλιν μὲ αὐτὰ συνεφύροντο, ἀφοῦ ἦλθεν ὁ κοινὸς Δεσπότης ἐχάρισεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὸ πνευματικὸν καὶ ἐνάρετον τοῦτο πολιτεῖμα, 295 τοῦ ὁποίου τύπος ἦτο ὁ Ζαρά. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς μνημονεύει τὴν Θάμωρ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς γεννηθέντας καὶ λέγει «Ὁ Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρῆ καὶ τὸν Ζαρά ἐκ τῆς Θάμωρ» 296

Ἄς μὴ περνώμεν σκοποῦν τὰ λόγια τῆς Ἁγίας Γραφῆς C οὕτε μόνον τὴν ἐπιφάνειαν τῶν λεγομένων νὰ προσέχωμεν, ἀλλ' ὡς ἐμβαδύμεν καὶ ἀφοῦ μάθωμεν καλῶς τὸν ἐντὸς αὐτῶν εὐρισκόμενον πλοῦτον, νὰ δοξάζωμεν τὸν Δεσπότην ἡμῶν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν σοφίαν ὅλα κενονοῖει. Διότι ἐὰν δὲν θελήσωμεν νὰ ἐρευνήσωμεν τὸν σκοπὸν καὶ τὴν αἰτίαν ἐκάστου γεγονότος, ὅχι μόνον αὐτὴν θὰ κατηγοροῦμεν, διότι ἦλθεν εἰς ἐπιμίσην μὲ τὸν πενθερὸν τῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀδραμί θὰ κατηγορήσωμεν, διότι ἐγενε παιδοκτόνος κατὰ τὴν διάθεσιν, καὶ τὸν Φινεές, 297

29. Τὴν Ἐκκλησίαν, δηλαδὴ.

24. Ματθ. 1, 8.

25. Φινεές, υἱὸς τοῦ Ἐλεάζαρ, υἱὸς τοῦ Ἀαρὼν. Διεδόθη τὸν πᾶντα τὰς εἰς τὴν ἀρχιερασίαν. Ἐβένωσαν δὲ τὴν Ἰσραήλ τὴν μὲ τὴν γυναικα ἀπὸ τῆς Μωδίας, τὴν ὅποιαν εἶχε γυναῖκά. Πρά. ἦ. Κ. 24, 28

διότι ἔκαμε δύο φόνους. Ἐὰν δὲ μάθωμεν μὲ ἀκριβείαν τὴν αἰτίαν τοῦ καθ' ἑνὸς καὶ ἐκείνους θὰ ἀπαλλάξωμεν τῆς κατηγορίας D καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ κερδίσωμεν πολλὴν ἀφέλειαν ἀπὸ αὐτῆν τὴν διήγησιν.

Ἄλλὰ τὴν μὲν ἱστορίαν ταύτην, ὅσον ἦτο δυνατόν, τὴν ἐπηγήθημεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν, Ἐὰν δὲ δὲν ἐκουράσθητε καὶ θέλετε νὰ ἀσχοληθῶμεν καὶ πάλιν μὲ αὐτὴν θὰ ἐλάβωμεν εἰς τὴν διήγησιν διὰ τὸν ἀξιοθαύμαστον Ἰωσήφ, διὰ νὰ μάθετε καὶ ἀπὸ ἐκείνου πῶς δὲ ἐπώμεν σήμερον, πόσα ὁ γενναῖος αὐτὸς ἀδελφῆς ὑπέμεινε, μετὰ τὰ θνητὰ ἐκείνα, τὰ ὅποια προσηγγέειλαν εἰς αὐτὸν καὶ τὸ θαυσιπικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν του καὶ πῶς ἀγῶνας διεδύοντο τοὺς ἀγῶνας του καὶ πειρασμοὶ ἠκολούθησαν τοὺς πειρασμοὺς του καὶ ἀλλεπάλληλα ἦσαν τὰ ναυάγια, Ἐ ἀλλ' ὁ κυβερνήτης δὲν καταποντίζετο, καὶ ὅταν ἐξεποκίμετο ἀφοδρότερα κακοκαιρία, σὺν ἀκριβῶς νὰ ἐκόθητο ἐπάνω εἰς τὸ πηδάλιον ἔτσι κατηύθυνε τὸ πλοῖον. Ἀεῖζει ὁμοῦς νὰ ἀκούσῃτε τὰ ἴδια τὰ λόγια τῆς Γραφῆς, διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν ὅλα μὲ ἀκριβείαν νὰ μάθωμεν. «Ὁ δὲ Ἰωσήφ, συνεχίζει ἡ Γραφή, «μετεφέρθη εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀπέκτησεν αὐτὸν» 298 ὁ Πετεφρῆς, ὁ ἀρχιμάγειρος τοῦ Φαραῶ ἐκ τῶν χειρῶν Ἰσραηλιτῶν» 299 Ἔπειτα, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ πῶς ἠγάρασαν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του ἦσαν βάρβαροι καὶ παράξενοι εἰς τὸ ἦθος, καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν σειράν των τὸν ἐπώλησαν εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον τοῦ Φαραῶ, καὶ ἔτσι αὐτὰς πῶς ἀνετρέθη μῆσοι εἰς τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατρὸς του ἠλλάξε τώρα διαφόρους κυρίους. 300 Ἀ διὰ νὰ μὴ παρασκευώμεθα δὲ πῶς ὑπέφερε τὴν σκληρὰν ἐκείνην δουλείαν, ἂν καὶ ἦτο νέος καὶ ἄπειρος τῶσις σκληρογυγίας καὶ εἶχεν ἀνατροφή εἰς τὸ σπίτι του μὲ πολλὴν τὴν πατρικὴν ἀγάπην, γράφει ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἁγία Γραφή «Καὶ ἦτο ὁ Κύριος μαζί μὲ τὸν Ἰωσήφ καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔργα ἐπετύχχανεν» 301 Τί σημαίνει, «καὶ ἦτο ὁ Κύριος μετὰ τοῦ Ἰωσήφ»; Τὸν δυναῶδες, λέγει, ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὴ ἦτο ἐκείνη, πῶς ὅλας τὰς δυσκολίας τὰς παραμέριζεν. Αὐτὴ ἦτο πῶς ὅλας τὰς ὑποθέσεις του τὰς ἐτακτοῖε; αὐτὴ καὶ τοὺς ἐμπόρους ἐκείνους τοὺς ἔκαμε νὰ εἶναι πῶς ἡμεροὶ πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς

καὶ Ἄριθ. 25, 7-8.

26. Μίλλον ἠγάρασαν αὐτὸν.

27. Γεν. 39, 1.

28. Γεν. 39, 2.

ἐξημέρασε νὰ τὸν πωλήσουν εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον, ἅδιότι νὰ προχωρή ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ βαδίζων διὰ μέσου τούτων τῶν πειρασμῶν νὰ δυνηθῇ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον. Ἀλλὰ καὶ σὺ, ἀγαπῆτέ, ποῦ ἀκούεις ὅτι ὑπέμεινε τὴν δουλείαν πρῶτον τῶν ἑμπόρων, ἔπειτα δὲ τοῦ ἀρχιμαγείρου, σκέψου, ὅτι δὲν ἐταράσσετο, καὶ δὲν ἐσκέπτετο μέσα του καὶ δὲν ἠπόρει καὶ ἔλεγε· Διὰ τί μὲ ἠπάτησαν τόσο πολὺ ἐκεῖνα τὰ δεινὰ, ποῦ προανήγγειλαν ὅτι θὰ γίνω τόσο ἐνδοξος; Διότι νὰ, μετὰ τὰ δεινὰ ἐκεῖνα ὅτι ἦλθε ἡ δουλεία καὶ δουλεία φοβερά καὶ ὅτι ἀλλάξω κυρίου, ἀπὸ τὸν ἓνα εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἀπὸ ἐκείνου εἰς αὐτὸν C καὶ ἀναγκάσει νὰ σιζῶ μὲ ἀλλοκότους συνηθείας. Ἄρα γὰρ μήπως ἔχω ὑγκαταλειφθῆ; Ἄρα γὰρ μήπως ἔχω περφορηθῆ ἀπὸ τὴν θεῖαν βοήθειαν; Τίποτε ὅμως ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶπεν, οὔτε ἐσκέφθη, ἀλλὰ τὰ πάντα ὑπέφερε μὲ πραότητα καὶ γενναϊότητα. «Διότι ἦτο ὁ Κύριος μαζί μὲ τὸν Ἰωσήφ καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ ἐπιτύχων». Τί σημαίνει δὲ, «ὅτι ἐπιτύχων»; Ὅτι ὅλα εἰς αὐτὸν ἤρχοντο κατ' εὐχὴν, παντοῦ ἡ θεῖα χάρις τοῦ ἤνοιγε τοὺς θάλαμους, καὶ τόσο φανερά ἦτο ἡ χάρις αὐτῆ ποὺ τὸν ἐστεφάνωνεν, ὥστε καὶ εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ, τὸν ἀρχιμάγειρον, νὰ γίνῃ τοῦτο φανερόν «διότι θυνώριζε», λέγει, «ὁ κύριος αὐτοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς ἦτο μαζί του καὶ ὅλα ὅσα αὐτὸς πράττει, ὁ Κύριος τὰ εὐλογεῖ εἰς τὰς χεῖράς του. D Ἀπέκτησε δὲ ὁ Ἰωσήφ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ κυρίου του καὶ διώρισεν αὐτὸν ἐπιστάτην εἰς τὸ σπιτί του καὶ ὅλα ὅσα εἶχε παρέδωκεν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ Ἰωσήφ».ᾠ Βλέπεις πῶσον ἀξίζει νὰ βοηθῆσαι ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ; Διότι νὰ, ὅτι οὐτός, παρ' ὅλον ποῦ ἦτο νέος καὶ ξένος καὶ ἀχμάλωτος καὶ δούλος, λαμβάνει παρὰ τοῦ κυρίου του τὴν διαχείρισιν ὁλοκλήρου τοῦ σπιτιοῦ. «Καὶ ὅλα παρέδωκεν εἰς τὴν διαχείρισιν του», λέγει. Διὰ τί; Διότι ἐκτός τῆς ἀνωθεν βοηθείας, προσέφερε καὶ τὸν ἴδιον του τρόπον. Διότι λέγει «Ἦτο εὐχάριστος εἰς αὐτὸν», ἀντὶ νὰ εἴπῃ ὅτι μὲ πολλὴν ἀγάπην ὅλα τὰ ἔκαμε. Ἐπειτα ἂν καὶ ἤθελεν ὁ φιλόδημος Θεὸς νὰ τὸν κἀμῃ περισσότερο ἀσφαλῆ E δὲν τὸν ἀπήλαξε ἀπὸ τὴν δουλείαν, οὔτε κατέστησεν αὐτὸν ἐλεύθερον. Διότι ἔτσι συνήθειε οὕτως, νὰ μὴ ἀπαλλάτῃ τοὺς ἐναρτέτους ἀνδρας ἀπὸ τῶν κινδύνων, οὔτε νὰ τοὺς ἐλευθερώῃ ἀπὸ τῶν πειρασμῶν, ἀλλὰ μέσα εἰς τοὺς πειρασμοὺς τὴν

20. Γεν. 39, 3-4.

νὰ δεκνῶν τὴν βοήθειάν του, ὥστε καὶ οὗτοι οἱ πειρασμοὶ νὰ γίνωνται εἰς αὐτοὺς ἀφορμὴ ἑορτασμοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Δαυὶδ ἔλεγε «Μέσα εἰς τὴν θλίψιν, μὲ ἔκαμε νὰ εὐφρανθῶ».ᾠ Δὲν λέγει, ὅτι μοῦ βδωξες τὴν θλίψιν, οὔτε ὅτι ἀφοῦ μὲ ἀπήλαξες ἀπὸ αὐτῆν, μὲ ἔκαμες νὰ ζῶ ἐν ἀνύσει, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποῦ εἶναι θαυμαστόν καὶ παράδοξον, ὅτι ἂν καὶ εὐχαιρόμην ἐν μέσῳ θλίψεων μὲ ἔκαμες νὰ ζῶ ἀπόθως. Αὐτὰ λοιπὸν ἔκαμε καὶ εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσιν ὁ φιλόδημος Δεσπότης.ᾠ A «Διότι ἐλόγησε ὁ Θεὸς τὸν οἶκον τοῦ Αἰγυπτίου διὰ τὸν Ἰωσήφ».ᾠ Καὶ ἐμάνθανε λοιπὸν καὶ ὁ ἐάρδαρος, ὅτι θεωρούμενος ὁ δούλος του ἦτο ἀπὸ τοὺς οἰκείους εἰς τὸν Θεὸν ἄνθρωπος. «Καὶ ἀνέθεσεν», λέγει, «ὅλα ὅσα εἶχε εἰς τὰ χεῖρά τοῦ Ἰωσήφ. Καὶ δὲν ἐγνώριζε τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπὸ τὸν ἄρτον τὸν ὅποιον ἔτρωγε».ᾠ Μόνον κύριον θεοῦ τοῦ σπιτιοῦ του δὲν τὸν ἔκαμε. Εἶχε δὲ ὁ δούλος, ὁ ἀχμάλωτος, εἰς τὴν διάθεσιν του ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τοῦ κυρίου του. Τόσον μεγάλο πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀρετὴ, ὅπου καὶ ἂν φανῇ αὐτὴ ὅλα τὰ νικᾷ καὶ τὰ ἐξουσιάζει. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ὅταν ἀνατελεῖ τὸ φῶς φεύγει τὸ σκότος, ἔτσι καὶ τὴν ἰσχύα ποῦ ἐφάνη ἡ ἀρετὴ ἡ κάθε κακία φεύγει ἀπὸ τὴν μέσση.

B Ἀλλὰ τὸ πονηρὸν θηρίον ὁ διάβολος, βλέπων τὴν πρόσβον τοῦ δικαίου, καὶ ὅτι καὶ μὲ αὐτὰ ποῦ θεωροῦνται λιπυρὰ ἐγένετο ἐνδοξότερος, τρίψων τοὺς ὀδόντας του καὶ πλήρης μανίας ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπῃ τὸν δικαίον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ γίνεταί, καθὲ ἡμέραν ἐνδοξότερος, τοῦ σκάπτει θεῶν λάσκων καὶ κρημνῶν, ἡ ὅποιος ὡς ἐνόμιζε θὰ τοῦ προκαλοῦσε τὴν μεγαλύτεραν καταστροφὴν τοῦ προετοιμάζει τρικυμῶν, ἡ ὅποια θὰ ἤμποροῦσε νὰ τοῦ προκαλέσῃ πολὺ μεγάλη καυσιάν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐμάνθανε ὅτι λακτίζει ἐναντίον ὀγκοθῶν καὶ ὅτι ὅλα ὅσα πράττει κατὰ τῆς κερφαλῆς του στρέφονται. «Καὶ ἦτο ὁ Ἰωσήφ, λέγει ἐν συνεχείᾳ ἡ Γραφή, ἀφραῖος εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἄμορφος εἰς τὸ πρόσωπον».ᾠ C Διὰ τοῖον σκοπὸν μᾶς σηγγεῖται τὴν ὁμορφίαν τοῦ σώματος; Διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι οὐ μόνον εἰς τὴν ψυχὴν ἦτο ἀφραῖος ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ σῶμα. Διότι εὐρίσκατο ἐπ' αὐτὸν εἰς τὸν θυμὸν τῆς νεότη-

20. Ἐλάμ. 4, 2.

21. Γεν. 39, 6.

22. Γεν. 39, 6.

23. Γεν. 39, 6.

τός του και ἴτο «κράσις εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ δραφός εἰς τὸ πρόσωπον». Αὐτὰ δὲ μὴς τὰ διηγῆται προκαταβολικῶς ἡ Γραφή, διὰ τὴν μὴς διδάξῃ, ὅτι κυριευθεῖσα ἀπὸ τὴν ὠρσιότητα τοῦ νεανίσκου ἡ Αἰγυπτία τὸν ἐκέλευε εἰς ἑκείνην τὴν παρόνομον σὺλξεν. «Καὶ συνέδη», λέγει, «μετὰ ταῦτα».⁸⁴ Τί σημαίνει, «μετὰ ταῦτα»; Μετὰ ἀπὸ τότε ποῦ τοῦ ἐνπιστευθῆ τὴν ἐξουσίαν δλου τοῦ σπιτιοῦ του καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν τὴν ποῦ ἠξιώθη ἐκ μέρους τοῦ κυρίου του. «Ἐκάρφωσεν **D** ἡ γυναῖκα τοῦ κυρίου του τὰ ἐλπίματα τῆς πονηρᾶ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ».⁸⁵ Βλέπε τὴν ἀναίθειαν τῆς ἀκόλαστου γυναικός. Ὅτε ἐσκέφθη, ὅτι ἐθεωρεῖτο κυρία, ὅτε ὅτι ἐκείνος ἴτο δούλος, ἀλλὰ κυριευθεῖσα ἀπὸ τὴν ἀμορφίαν καὶ δεχθεῖσα τὴν οὐρανοκὴν φωτιῶν, ἐπεχειρεῖ νὰ ὀρμήσῃ ἐπάνω εἰς τὸν νεανίσκου καὶ ἔχουσα μέσα εἰς τὸ μισαλὸ τῆς τὴν πονηρᾶν αὐτὴν σέψῃ, ἐπεζήτει τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν καὶ τὴν μοναζίαν, ποῦ τὴν ἠδύνατο νὰ τὴν δαθῆσῃ νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτὴν τὴν παρανομίαν. «Αὐτὸς δὲ, λέγει, δὲν ἠθέλησεν».⁸⁶ Δὲν ὑπέκουσεν, ὅτε ἐδέχετο τὰ λόγια ἐκείνης. Διότι ἤξερε, ὅτι τὴν ἐπικαλῶν εἰς αὐτὸν μεγάλῃ καταστροφῇ καὶ ὅχι μόνον αὐτὰ ποῦ ἀφοροῦσαν εἰς αὐτὸν ἐσκέπτετο. Ἐ ἀλλὰ προσεπάθει δσον ἴτο δυνατὸν καὶ αὐτὴν νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν τρέλλαν καὶ τὴν ἀπρεπῆ αὐτὴν ἐπιθυμίαν. Καὶ τὴν συμβουλεύει, ὥστε νὰ ἐντραπῇ καὶ νὰ καταλάβῃ τὸ συμφέρον τῆς. «Διότι εἶπεν», λέγει ἡ Γραφή, εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ κυρίου αὐτοῦ. (Ἡ κυρία παύει συμβουλήν ἀπὸ τὸν δούλον τῆς). «Ἐὰν ὁ κῶφός μου ἔχει τὴν ἰσχυρίαν εἰς ἐμέ, ὥστε τίποτε νὰ μὴ γνωρίζῃ ἀπὸ τὰ πρόγματα τοῦ σπιτιοῦ του καὶ ὅλα δσα ἔχει παρέδωσεν εἰς τὴν διαχειρίσιν μου».⁸⁷ Νὰ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἀνθρώπου. Βλέπε, πὴς ἀπαριθμεῖ τὰς ἐπιεικειάς τοῦ κυρίου του, διὰ τὴν δειξῆς 397 Α ποῦν ἀχαριστίαν αὐτὴ δεκνύει πρὸς τὸν σύζυγόν τῆς. Διότι, ἐὰν ἐγὼ, λέγει, ὁ ὑπηρετῆς, ὁ ξένος, ὁ σιχηλάτης ποῦν ἐλευθερίαν εἶχα ἐκ μέρους του, ὥστε ὅλα νὰ εὐρίσκωνται ὑπὸ τὴν διαχειρίσιν μου καὶ εἰς τίποτε δὲν κάνῃ ἐξαιρέσιν, ἐκτός ἀπὸ σέ, ἀλλὰ ὅλα νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου, μόνου δὲ εἰς σέ ἐγὼ ὑποτάσσομαι καὶ σὺ εὐρίσκεσαι ἐκτός τῆς ἐξουσίας

84. Γεν. 39, 7.

85. Γεν. 39, 7.

86. Γεν. 39, 8.

87. Γεν. 39, 8.

μου. «Διότι σὺ εἶσαι γυναῖκα του».⁸⁸ Ἐὰν λοιπὸν σὺ εἶσαι γυναῖκα του, ὡπὼς, λοιπὸν, ἐγὼ δὲ κάμω τὸ κακὸν αὐτὸ πρῶγμα **B** καὶ δὲ ἀμαρτήσω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;».⁸⁹ Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ἐκείνη ἐζήτη τὴν μοναζίαν καὶ ἀνέμενε τὴν εὐκαιρίαν, προσπαθοῦσα νὰ διαφύγῃ τῆς προσοχῆς τοῦ ἀνδρός καὶ ὄλων τῶν ὑπηρετῶν ποῦ εὐρίσκοντο εἰς τὸ σπῆτι τῆς λέγει αὐτός: «Πὴς δὲ ἠμπορέσω νὰ κάμω τὸ κακὸν αὐτὸ πρῶγμα, καὶ νὰ ἀμαρτήσω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;». Διότι τί νομίζεις; Καὶ ἐὰν ὄλων διαφύγωμεν τὴν προσοχὴν, δὲν δύναμεθα νὰ διαφύγωμεν τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν τοῦ Θεοῦ. Ἐκείνου μόνου πρέπει νὰ φοβούμεθα καὶ νὰ θγωνώμεν καὶ νὰ μάτις του δὲ εἶναι παρόνομον.

Καὶ διὰ τὴν μάθωμεν τὴν μεγάλῃν ἀρετὴν τοῦ δικαίου (Ἰωσήφ) καὶ ὅτι ὅχι μίον φορὸν ἢ δύο, ἀλλὰ πολλὰς φορὰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα ὑπέμεινε **C** καὶ αὐτὰς τὰς λέξεις ἀνέθεξεν καὶ ὅτι δὲν ἐπίσπευε νὰ συμβουλεύῃ, λέγει ἡ Γραφή, «Μισλονότι δὲ ἐκείνη καθὲς ἡμέραν ἠνάχλει τὸν Ἰωσήφ καὶ ἐκείνος δὲν ὑπέκουσεν εἰς αὐτήν».⁹⁰ Ἀφοῦ παρετήρησε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ὀρμᾶ ἐπάνω εἰς τὸν νεανίσκου, σὴν θηρίον ποῦ ἀκονίζει τὰ δόντια του, καὶ ἀφοῦ ἐπράθηξεν τὰ ἐνδύματά του τὸν ἐκράτησε.⁹¹ Ἄς μὴ περάσωμεν καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπλῶς, ἀλλὰ ἄς ἀντιληφθῶμεν πόσον ἀγῶνα ὑπέμεινε ὁ δικαίος ἐκείνος. Διότι δὲν εἶναι τόσοσιν θαυμαστόν, κατ' ἄμῃ, ὅτι οἱ τρεῖς παῖδες παρέμειναν ἀδελθεῖς εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου ἐν Βαβυλῶνι καὶ τίποτε δὲν ἐπαθον ἀπὸ τὸ πῦρ, δσον εἶναι ἀξιοθαύμαστον ὅτι αὐτὸς ὁ νεανίσκος, **D** ποῦ τοῦ ἐπῆρε τὰ ἐνδύματα ἢ μιὰ καὶ ἀκόλαστος ἐκείνη, δὲν ἐνέδωσε, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὰ ἐνδύματα εἰς τὰ χέρια τῆς, ἔτσι γυμνὸς ἐφυγε. Ὅπως δηλ. οἱ τρεῖς ἐκείνοι παῖδες ἐνεκα τῆς ἀρετῆς τῶν εἶχον τὴν ἀνωθεν δόξασιν καὶ ἀράνησαν ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν φωτιῶν, ἔτσι καὶ αὐτός, ἀφοῦ κατέβαλε ὅτι ἐξήρητο ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἔδειξε μεγάλῃν σταθερότητα εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀγνότητα, ἔλαβε καὶ μεγάλῃν τὴν ἀνωθεν δόξασιν, διότι τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ τὸν κωδύθηγε, ὥστε νὰ νικήσῃ εἰς τόσοσιν μεγάλου ἀγῶνα καὶ νὰ ξεφυγῇ ἀπὸ τὰ δίκτυα τῆς

88. Γεν. 39, 9.

89. Γεν. 39, 9.

90. Γεν. 39, 10.

91. Πρὸς Γεν. 39, 11-12.

ασεργούς εκείνης. Καί θά ἡμπαροῦσε κανεῖς νά ἴδῃ τόν ἀ-
ερισθαιμάστον ἐκεῖνον νά ἐξέσχεται μὲν γυμνός ἀπὸ τὰ ἐν-
δύματα. Ἐ ἐνδοξίμως δὲ τὸ ἐνδοξία τῆς ἀγνότητος καί
ὅπως ἀκριβῶς ξεφύγει κανεῖς ἀπὸ τὴν φωτιάν τοῦ καμι-
νοῦ καί ὄχι μόνον δὲν ἔχει κατ' ἄλλὰ νά ἔχη γίνεαι περισ-
σώτερον λαμπρὸς καί περισσότερον χαροῦμενος.

Ἀλλὰ πρόσεξε, ὅτι μετὰ ἀπὸ τῶσον μεγάλῃν νίκην,
μετὰ ἀπὸ τῶσον μεγάλῃν γενναϊότητα, ἔνακα τῶν ὀπίωιν
ἔπρεπε νά σταφρακῶθῃ καί νά ἀνακηρυχθῇ (νικητής), πάλιν
ὡσάν νά εἶναι ὑπεύθυνος νά ὑπομῆν μύρια δάσασαι.⁴² Ἄ
Διότι ἐκείνη ἡ Αἴγυπτιος, ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερε πλέον τὴν
προσβολὴν καί τὴν ἐντροπήν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐνεδύθη, διότι
ἐπεχείρησε νά κάμῃ παράλογα πράγματα, πρώτα μὲν ἀ-
φοῦ συνεκέντρωσε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ τῆς κατη-
γορεῖ τὸ νεανίσκον καί μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐπιχειρεῖ νά
ἐξεπατήσῃ ὄλους, λέγουσα ὅτι αὐτὸς εἶπεν, ἐκεῖνον τὰ ὁ-
ποῖα αὐτῇ παραφρόνως ἐπρότεινε.⁴³ Διότι αὐτὴ εἶναι ἡ συ-
νήθεια τῆς κακίας, ὅταν ἀγωνίζεται ἐναντίον τῆς ἀρετῆς,
τὰ ἱδικὰ τῆς ἐλαττώματα νά προσπαθῇ νά ἀποδῇ εἰς αὐ-
τήν. Αὐτὸ, λοιπόν, καί αὐτὴ ἔπραττε, μὲ τὸ νά κατηγορῇ
ψευδῶς τὸν νεανίσκον ὡς ἀνήθικον, νά φερῇ δὲ εἰς τὸν ἑαυ-
τὸν τῆς τὸ προσκοπιῶν τῆς σωφροσύνης καί νά λῆγῃ. Ἄ
ὅτι διὰ τοῦτο ἐκεῖνος ἐγκατέλειπε τὰ ἐνδύματά του καί ὅτι
αὐτὴ τὰ ἐκράτησε. Καί ὁ φιλόσοφος Θεὸς ἐμακροθύμει
καί ἠνεύχετο, διὰ νά δεῖξῃ μὲ ὅλα αὐτὰ λαμπρότερον τὸν
ἱδικὸν τοῦ δοῦλον. Διότι, ἀφοῦ εἶπεν ὅλα αὐτὰ εἰς τὸν ἄν-
δρα τῆς καί κατηγορήσῃ τὸν νεανίσκον, εἶπε ἐν συνεχίᾳ
«Εἰσήλθε πρὸς ἐμὲ ὁ δοῦλος αὐτός ὁ Ἐβραῖος διὰ νά μὲ
ἐξευτελίσῃ».⁴⁴ Ἄθλια καί ταλαίφωρος! Δὲν εἰσήλθεν αὐτὸς
διὰ νά σὲ ἐξευτελίσῃ, ἀλλ' ὁ εἰσβολὴν εἰσήλθεν εἰς σέ, ὡς-
τε ὄχι μόνον νά γίνῃς ἀπιστος καί μοιχαλῆς, ἀλλὰ ἐάν, σοῦ
ἦτο δυνατόν, καί φόνον νά κάμῃς. Ὁ Καί ἐδείκνυε, λοιπόν,
εἰς ἀπόδειξιν τῶν λόγων τῆς τὰ ἐνδύματα τοῦ νεανίσκου.
Κατάλαβε εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν ἀγαθότητα τοῦ καινοῦ
ὄλου τῶν ἀνθρώπων Δυσπότου. Ὅπως δηλ. ἔσωσεν αὐτὸν
ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του, ποῦ ἦθελον νά τὸν φονεύσῃ
καί τοὺς ἔκαμε πρώτον μὲν, σύμφωνα μὲ τὴν συμβουλήν
τοῦ Ραουθὴν, νά τὸν ρίψουν εἰς τὸν λάκκον καί μετὰ πάλιν,
σύμφωνα πρὸς τὴν συμβουλήν τοῦ Ἰούδα, νά τὸν πωλή-

42. Ἰη. 6. Ἰαν. 99, 18-16.
43. Ἰαν. 30, 17.

σουν εἰς τοὺς ἐμπόρους, διὰ νά πραγματοποιηθῇ ἡ ἐπαλή-
θευσις ἐκ τῶν ἀνείρων, ὅτι ὄχι ματαιός καί ἀνευ λόγου ἐκεῖ-
να εἰς αὐτὸν προσηγγέλλοντο, ἔτσι καί τώρα τὸ θεῖκόν
χέρι ἦτο ἐκεῖνον ποῦ ἐκράτει τὸν θάρβαρον ἐκεῖνον.⁴⁵ Ὁ καί
δὲν τοῦ ἐπέτρεψε αἰμαῖος νά ὀρμηθῇ νά σφάξῃ τὸν νεα-
νίσκου. Διότι ποῖον ἐμπόδιον ὑπῆρχε νά μὴ πράξῃ αὐτό,
ὅταν ἔμαθε ὅτι αὐτὸς ἐπεχείρησε νά μίσῃ τὴν κλῆσιν του;
Ἄλλ' ὁ ἐπινοητικὸς Θεὸς τὸν ἔκαμε ὡστε νά δεῖξῃ τὴν
μεγάλῃν πραότητα διὰ νά ριφθῇ εἰς τὴν φυλακὴν καί ἀφοῦ
καί ἐκεῖ δεῖξῃ τὴν ἀρετὴν του, ἔτσι νά φθάσῃ εἰς τὸ βασι-
λῆκὸν ἀξίωμα. «Διότι δόξωσας», λέγει ἡ Γραφή ὡς κύριος
αὐτοῦ καί ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὴν οὐρανὸν φυλακὴν, ὅπου
κρατοῦνται κλεισμένοι οἱ φυλακισμένοι τοῦ βασιλείου.⁴⁶
Διότι ἐάν μὲν δὲν ἐπίστευσε τὴν γυναῖκα του, δὲν ἔπρεπε
νά τὸν ρίψῃ εἰς τὴν φυλακὴν. Ἐ ἔάν δὲ ἐπίστευσε ὅτι εἶ-
ναι ἀληθὴ τὰ ὅσα ἔλεγεν ἡ Αἴγυπτιος καί πάλιν δὲν ἦτο ἄ-
βιος διὰ τὴν φυλακὴν, ἀλλὰ ἔπρεπε νά κοπῇ ἡ κεφαλὴ του
καί νά ὑποστῇ τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν. Ἄλλ' ὅταν καί
τὸ θεῖκόν χέρι φανερώσῃ τὴν ἱσκήν του πρόνοιαν, ὅλα γί-
νονται ἔκκολα καί εὐχρησῇ καί οἱ ἄγγροι γίνονται ἡμερώτε-
ροι. Τότε καί ἡ βία δοθῆτα ἔρχεται μὲ ἀφροσύνη, ὅταν καί
ἡμεῖς ἀποδεικνύμεθα πολὺ ἄνερτοι. Ἐπειδὴ δηλ. καί
αὐτὸς ἔκαμε μὲγάλον ἀγῶνα, διὰ τοῦτο καί λουμβῶναι με-
γάλως ἄμοσθας.

Καί μετὰ ἀπὸ τὴν γενναϊότητα ποῦ ἔδειξε, ὡδηγεῖτο
εἰς τὴν φυλακὴν καί ὄλα τὰ ὑπέμεινεν ἐν ἀγῆ. Διότι γνω-
ρίζετε, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι, ὅταν καταδικάζονται, ὡς ὑ-
πεύθυνοι, δὲν αισθάνονται τίποτε τὸ πονηρὸν νά δορῶν
τὴν συνειδήσιν των, πόσῃν παρηγορίᾳ καί ἐλευθεροστομί-
αν μεταχειρίζονται,⁴⁷ Ἄ ἀνακατόντες καί λέγοντες πολ-
λά, ἐνοῦντιον ἐκείνων ποῦ ἀνευθύνως τοὺς κατηγοροῦν.
Ἄλλ' ὅμως αὐτὸς (ὁ Ἰωσήφ), δὲν πράττει ἔτσι! Ἄλλ' ἀντι-
θέτως σιωπῇ καί ὄλα τὰ ὑποφέρει μὲ πραότητα καί μὲ πολ-
λὴν ὑπομονὴν ἀμέμειν τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. Διότι πρό-
σεξε, πὺς καί ὅταν ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν ἀνετέθη εἰς αὐτὸν
ὅπὸ τοῦ δεσμοφύλακος ἀλόκληρος ἡ ἐποπτεία τῆς φυλα-
κῆς. Καί πολὺ φυσικὰ διότι ἦτο ὁ Κύριος μαζί μὲ τὸν
Ἰωσήφ καί ἐστελεν εἰς αὐτὸν τὸ ἑλεός του.⁴⁸ Τί σημαίνει

44. Τὸν Πατερῶν.
45. Ἰαν. 30, 20.
46. Ἰαν. 99, 21.

αυτό το «Ἔστειλεν εἰς αὐτὸν τὸ ἑλπίδι του»: Ἐκαίε τὸν ἀρχιδεσμοφύλακα νὰ τὸν λυτρώῃ καὶ πολλὴν νὰ δεῖξῃ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν. «Διότι τοῦ ἔκαμε ἐμμενῆ ὑποδοχὴν».⁴⁷ Τίποτε δὲν εἶναι πῶς εὐτυχὲς ἀπὸ τὸ νὰ ἔχη κανεὶς τὴν ἀνωθεν εὐνοίαν. Β «διότι τοῦ ἐνεπιστεύθη», συνεχίζει ἡ Γραφή, «ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τὴν φυλακὴν».⁴⁸ Κότταξε πῶς ἀντικαθίσταται ὁ δεσμοφύλαξ καὶ παραγωγὰς καὶ εἰς αὐτὸν ἀναθέτει τὴν ἐξουσίαν, ὥστε νὰ διατάξῃ ὅπως ὅλοι οἱ κρατούμενοι τῆς φυλακῆς νὰ εὐρισκῶνται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του. «Καὶ δὲν ἐγνώριζε τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐγίνοντο εἰς τὴν φυλακὴν ἐξ αἰτίας τῆς ἐμπιστοσύνης ποῦ εἶχε εἰς αὐτὸν, διότι ὅλα εὐρίσκοντο εἰς τὴν διαχειρίσειν τοῦ Ἰωσήφ, ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἦτο μαζί του. Καὶ ὅλα ὅσα ἐπραττεν ὁ Ἰωσήφ ὁ Κύριος (τὰ ἠύλογει καὶ) τὰ ἔφερεν εἰς αἰσίων πέραν».⁴⁹ Πρόσεξε, ὅτι πάντοτε τὸν συνόδευεν ἡ βεβαία χάρις καὶ ὅλα ὅσα ἐπραττεν ἦσαν πλήρη χάριτος. Αὐτὸ καὶ ἡμεῖς ὡς προσπαθήσωμεν, διὰ νὰ ἔχωμεν πάντοτε μαζί μας τὸν Κύριον καὶ ὅπως ἔκεινα τὰ ὁποῖα πράττομεν εὐλογοῦνται ὅτι ἔχει αὐτὴν τὴν εὐλογίαν, C καὶ ἂν ὀκλήμῃς εἰς τὰ θέσασα εὐρεθῇ, ὅλα θὰ τὰ περιφρονῆσῃ καὶ καθόλου δὲν θὰ τὰ λογαριάσῃ, διότι ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων, ὁ ὁποῖος τὰ πάντα δύναται καὶ ἡμπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ, ὅλα ὀδηγεῖ εἰς αὐτὸν εἰς αἰσίων πέραν καὶ τὰ δύσκολα μεταστρέφει εἰς εὐκόλα. Πῶς δὲ θὰ συνηθώμεν νὰ ἔχωμεν μαζί μας τὸν Κύριον καὶ αὐτὸς νὰ μᾶς εὐλογῇ εἰς ὅλα; Ἐάν εἴμεθα νηφάλια: καὶ πρόθυμοι καὶ μνηθόμεν τὴν σωφροσύνην τοῦ νέου τούτου καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, καὶ τὴν γενναίαν τοῦ διαθέσειν καὶ ἴσωμεν ὅτι ἔτσι πρέπει μὲ ἀκριβείαν ὅλα νὰ πράττωμεν D διὰ νὰ μὴ κατηγορηθώμεν ποτὲ παρὰ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαφύγωμεν τῆς προσσχῆς τοῦ ὀκομήτου ἁεῖνου ὀρθολογίου, ἀλλ' ὅτι θὰ ὑπάρξῃ ἀνάγκη, ἁεῖνος ὁ ὁποῖος ἠμάρτησε νὰ τιμωρηθῇ. Καὶ ὡς μὴ νομίζωμεν, ὅτι εἶναι προτιμότερος ὁ φόβος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν θεῖαν ἀγανάκτησιν. Ἄλλ' ὡς ἐνθυμούμεθα πάντοτε τὰ λόγια τοῦ Ἰωσήφ, ποῦ ἔλαχε: «Πῶς εἶ κάμω τὸ κακὸν τοῦτο πρᾶγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;».⁵⁰ Ὅσον λοιπὸν κάποια σκέψις μᾶς ταράττῃ, αὐτὰ τὰ λόγια

47. Γεν. 39, 21.
48. Γεν. 39, 22.
49. Γεν. 23.
50. Γεν. 39, 9.

ὡς ἐνθυμούμεθα καὶ ἀμέσως θὰ φύγῃ κάθε κακὴ ἐπιθυμία. E. Εἶτε λοιπὸν κυριευθῇ κανεὶς ἀπὸ σαρκικῆν ἐπιθυμίαν, εἶτε ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὰ χρήματα, εἶτε ἀπὸ ἄλλην παράλογον ἡδονὴν, ἀμέσως ταῦτα ὡς σκέπτεται, ὅτι ἁεῖνος (δηλ. ὁ Θεός) εἶναι ὁ δικαίων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κρυφτοῦν ὅτι αἱ σκέψεις ποῦ περνοῦν ἀπὸ τὸ μυαλὸ μας. Πάντως ἡμποροῦμεν νὰ διαφύγωμεν τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου καὶ νὰ ἔχωμεν πολλὴν τὴν ἀνωθεν δόξασιν. Αὐτὴν εἶθε πάντες νὰ ἐπιτύχωμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλοφροσύνης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀναφέρεται ἡ δόξα, ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ αἰωνίως. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΤΡΙΤΗ

•ΚΑΙ Ο ΑΡΧΙΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ ΕΞ ΑΙΤΙΑΣ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ ΔΕΝ ΕΠΙΝΟΗΣΕ ΤΙΠΟΤΕ ΛΙΘΟ ΣΑ ΣΥΜΒΑΙΝΟΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗΝ.¹

«Ὅτι ἀπέμεινον ἡμετέρες ἀπὸ τῆν χροσθίνον ὀμιλίαν ἐπιθυμῶ νὰ δλοκληρώσω σήμερα εἰς τὴν ἀγάπην σας καὶ νὰ σας παρουσιάσω καὶ πάλιν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωσήφ. Γνωρίζετε, βίβλια, ὅτι χθές, ⁶⁰⁰ Β ἐπειδὴ ὁ λόγος ἐπεβεβάθη εἰς πολλὸν χρόνον, δέν ἠμπόρεσα νὰ προχωρήσω περαιτέρω, ἀλλὰ ἔφθασα μέχρις ἐκεῖνου τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὁποῖον, ἐνεκα τῆς σικκοφαντίας τῆς Αἰγυπτίας, ἐνεκλείσθη ὁ Ἰωσήφ εἰς τὴν φυλακὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχιμαγίστρου. Δι' αὐτὸ σήμερα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκθέσω εἰς τὴν ἀγάπην σας τὰ δσα συνέβησαν εἰς αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν. Ὅταν, λοιπόν, ἐνεκλείσθη εἰς τὴν φυλακὴν καὶ παρεδόθη εἰς τὴν διακιοδοσίαν τοῦ ἀρχιδεσμοφυλάκου, καὶ ἐκεῖ τὸσον πολὺ τὸν ἐδοήθησεν ὁ θεός, ὥστε νὰ τοῦ ἐμπιστευθῆ ὁ ἀρχιδεσμοφυλάξ δλην τὴν διαχείριον τῆς φυλακῆς.

«Καὶ ὁ ἀρχιδεσμοφυλάξ, λέγει ἡ Γραφή, «ἐξ αἰτίας τοῦ Ἰωσήφ δέν ἐγνωρίζε τίποτε ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν φυλακὴν». Εἶδες ὅτι μολοντόι εὑρέθη μέσα εἰς τὰς θλίψεις, ἐν τοῖτοῖς δέν ἐνωσσε καθόλου τὰ λυπηρὰ γεγονότα. Ὁ ἀλλὰ ἡ ἐφευρετικὴ σοφία τοῦ θεοῦ μετέβαλεν δλα τὰ ἄλιβερά συμβόνατα. Καὶ ὅπως τὸ μαργαριτάρι διατηρεῖ καὶ ἀποδεικνύει τὴν ὠραϊότητά του καὶ ὅταν ἀκόμη κατοχωθῆ μέσα εἰς τὴν λάσπην, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ἀρετὴ, ὅπου καὶ ἂν τὴν δάλην, ἔχει τὴν δύναμιν τῆς, εἴτε ριφθῆ εἰς τὴν δουλείαν, εἴτε εἰς τὴν φυλακὴν, εἴτε εὑρίσκεται εἰς τὰς θλίψεις, εἴτε ἔχη τὴν ἀνεσίαν τῆς.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐκλείσθη εἰς τὴν φυλακὴν, ἀπέκτησε τὴν συμπάθειαν τοῦ ἀρχιδεσμοφυλάκου καὶ τοῦ ἐμπιστευθῆ δλην τὴν διαχείριον τῶν ζητημάτων τοῦ δεσμοκτοπίου, ὅς ἴδωμεν εἰς τὸ σημείον αὐτὸ κατὰ ποῖον τρόπον ἀποκαλύπτει ὁ Ἰωσήφ τὴν δύναμιν τῆς χάριτος, παῦ τὸν ἐνόσχεν.

1. Γεν. 39, 23.

«Μετὰ τὰ γεγονότα αὐτά, λέγει, «συνέβη τὸ ἐξῆς».² Ποία γεγονότα; Μὰ, ὅσα ἐδηγήθη μετὰ τὴν σικκοφαντίαν Β καὶ μετὰ τὴν καταδικὴν τοῦ εἰς φυλάκιον. Καὶ ὅχι μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν γνωστοποίησιν, τὴν ὁποῖαν μὰς ἔκανεν ἡ Γραφή, ὅτι, δηλαδὴ, ὁ Κύριος ἦτο μετὰ τοῦ Ἰωσήφ καὶ ὅτι ὁ ἀρχιδεσμοφυλάξ ἀνέθεσε τὴν διαχείριον τῶν ζητημάτων τῆς φυλακῆς εἰς αὐτόν.³ «Μετὰ τὰ γεγονότα αὐτά, λοιπόν, δηλαδὴ, μετὰ τὴν φυλάκιον τοῦ Ἰωσήφ, συνέβη νὰ ἀφάλη⁴ ὁ ἀρχιοισχοφός⁵ καὶ ὁ ἀρχιοιστοποῖός⁶ καὶ νὰ καταδικασθοῦν εἰς φυλάκιον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Καὶ, ἀφοῦ τοὺς παρέλαθεν ὁ ἀρχιδεσμοφυλάξ, τοὺς παρέδωκεν εἰς τὸν Ἰωσήφ.⁷ Ἐ⁸ ὥστε δέν ἐχρησιμοποίησε τὸν Ἰωσήφ ὡς φυλακισμένον, ἀλλ' ὡς συνεργάτην εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, μᾶλλον δὲ ὡς ἱκανὸν νὰ ἀνακουφίη τὰς συμφορὰς τῶν καταδικῶν, οἱ ὅποιοι εὑρίσκοντο εἰς τὴν φυλακὴν. «Ὁ δὲ Ἰωσήφ ἐφρόντιζεν αὐτούς»⁹ λέγει ἡ Γραφή. Τί σημαίνει, ὅμως, τὸ ἐφρόντιζεν αὐτούς; Μὰ, ὅτι τοὺς ἐπαρηγόρει, τοὺς ἐνίσχυε τὴν ψυχὴν, ἐνεβάρρυνε τὸν νοῦν των, δέν ὄφνηε νὰ τοὺς κυριεύσῃ ἡ ἀπελπίσις.

«Ὅσοι εὑρίσκοντο μερικὰς ἡμέρας εἰς τὴν φυλακὴν. Καὶ οἱ δύο δὲ εἶδον ἑαυτοὺς κατὰ τὴν ἴδιαν νύκταν»¹⁰ δηλαδὴ καὶ ὁ ἀρχιοισχοφός καὶ ὁ ἀρχιοιστοποῖός. Ἐλλὰ ὁ βασιλεὺς Ἰωσήφ, θεωρῶν σπουδαῖον ἔργον τὴν παρηγορίαν αὐτῶν, ὅταν τοὺς εἶδε νὰ ἔχουν παραχθῆ καὶ νὰ ἔχουν πάθει σιγχοῖον ἐξ αἰτίας τῶν ὄνειρων, λέγει εἰς αὐτούς: «Διατί σήμερα τὰ πρόσωπά σας εἶναι σκυθρωπά;»⁶⁰¹ Α Δι-

2. Γεν. 40, 1.

3. Πάντα ταῦτα διαλαμβάνονται εἰς τὰς στήλας 11-23 τοῦ 39 κεφαλαίου.

4. Δέν καθορίζεται τὸ εἶδος τῆς παραδόσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἴσως νὰ ἀναφέρεται εἰς ἀπόπειραν δηλητηρίσεως τοῦ θεοῦ ἢ δόξου καὶ εἰς ἄλλο σφάλμα, τὸ ὅποσον κατὰ τὴν νεοελληνικὴν τὸν θανάτων τῆς Ἀνατολῆς ἦτο ἀρκετὸ νὰ ρίψῃ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν σισθησῶτα.

5. Ἀρχιοισχοφός ἢ ἀρχιοιστοποῖός κρύβεται δι' ἡμετέρα ἀποκρυφισμὸς εἰς τὴν αἰλίαν τοῦ βασιλέως. Συνάδοντες δὲ πρὸς τὴν κλίσην τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὰ πολυτελεῖα παρηγά.

6. Πρὸς Γεν. 40, 1-4.

7. Γεν. 40, 4.

8. Γεν. 40, 4-5.

9. Αἰτία τῆς ἀνηχίσεως καὶ τῆς παραχθῆς ἦτο τὸ γεγονός ὅτι τὸ παρεχόμενον τῶν ὄνειρων ἐθεωροῦθη σπουδαῖον καὶ σμολοκὸν δι' αὐτούς, χερεῖς, ὅμως, νὰ ἠμποροῦ νὰ συμβαλεῖν εἰς τὴν ἀμείωσιν τῶν ἐπιτηγῶν, ἐπειδὴ δέν ἦσαν ἐλαθέραι.

10. Γεν. 40, 7.

ὅτι ἡ ἀκροατικὴ τοῦ προσώπου ἀπεκάλυπτε τὴν ἐσωτερικὴν παραχρῆν. Δι' αὐτὸ καὶ κάποιος σοφὸς ἔλεγεν: «Ὅταν ἡ καρδία ἔχη χαράν, τὸ πρόσωπον ἀκτινοβολεῖ, ἐνῶ ὅταν εὐρίσκειται εἰς λύπην, τὸ πρόσωπον εἶναι σκυθρωπὸν».¹¹ «Ὅταν, λοιπὸν, τοὺς εἶδε νὰ εἶναι στενοχωρημένοι ἐξ αἰτίας τῶν ὄντων, τοὺς ᾤρωτα, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς στενοχωρίας των. Κύτταξε, ὅτι, καὶ εἰς τὸ θεσμοταξιῶν εὐρισκόμενος ἀκόμη, ἀπεδεικνυε τὴν ἀρετὴν του καὶ ἐπαύριζε νὰ ἀνακουφίῃ τὰς θλίψεις τῶν ἄλλων.

Τὶ ἀπήντησαν, λοιπὸν, ἔκείνοι; «Ἐβδαιον κάποιος ὄνειρον καὶ δὲν ὑπάρχει ὁ ἐρμηνευτὴς αὐτοῦ».¹² Δὲν ἐγνώρισαν, βέβαια, τὴν σοφίαν τοῦ συναμωλήτου των. Τὸν ἔβδαιον ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς πολλοὺς τυχαίους ἀνθρώπους, δι' αὐτὸ δὲν τοῦ ἐκέλευον τὸ ὄνειρον, ἀλλὰ τοῦ λέγουσαν μόνον ὅτι εἶδαν ὄνειρον καὶ προσέθετον ὅτι «δὲν ὑπάρχει ὁ ἐρμηνευτὴς αὐτοῦ». Ἐ 'Αλλὰ ὁ βασιμῆσις ἀνθρώπος (ὁ 'Ιωσήφ) λέγει πρὸς αὐτούς: «Διὰ τοῦ Θεοῦ δὲν γίνεται ἡ ἐρμηνεία αὐτῶν; Διηγήθητε τὰ μου, λοιπὸν».¹³ Δι' ὅτι μήπως σὰς ὑπόσχομαι νὰ σὰς εἴπω κάτι: Ἰσάκων μου; Ὁ Θεὸς εἶναι, ὁ ὁποῖός μόνον ἀποκαλύπτει καὶ ἐρμηνεύει αὐτά. «Διηγήθητε τὰ μου, λοιπὸν». Κύτταξε σίνεσιν καὶ ὑπερβολὴν τοπειωπροσούνης. Δὲν εἶπεν ὅτι ἐγὼ τὰ εἰρηγῶ, ἐγὼ λέγω τὴν ἐκθεσίαν τῶν ὄντων. Ἄλλὰ τί εἶπεν; «Διηγήθητε τὰ μου, λοιπὸν». Διότι ὁ Θεὸς εἶναι, ὁ ὁποῖός μόνον ἀποκαλύπτει καὶ ἐρμηνεύει αὐτά.

«Καὶ ὁ ἀρχινομοδὸς διηγήθη τὸ ὄνειρόν του... Καὶ ὁ 'Ιωσήφ (ἀφοῦ τὸ ἤκουσεν) λέγει εἰς αὐτόν: 'Ἰδοὺ, ἡ ἐρμηνεία τοῦ ὄντιόν σου. Οἱ τρεῖς κλάδοι: τῆς κληματαρίας εἶναι τρεῖς ἡμέρας. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας, δηλαδή, ὁ Φαραὼ θὰ ἐνθυμηθῇ τὸ ἀξιόμα σου καὶ θὰ σε ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἀρχινομοχόειαν σου ὅτι καὶ θὰ εὐχῆς τὸ ποτήρι: εἰς τὸ χεῖρ τοῦ Φαραὼ, ὅπως ἐπαρτῆς κατὰ τὴν προηγουμένην σου συνθήσαν, ὅταν ἦσων ἀνοχός σου. Ἄλλὰ λάβε τὴν κλωσσομένην νὰ με ἐνθυμηθῆς, ὅταν θὰ εὐτυχῆς καὶ νὰ με λυπηθῆς καὶ νὰ μὴ με λησμονῆς ἐνώπιόν τοῦ Φαραὼ εὐρισκόμενος, ὥστε νὰ με ἐγάλλῃς ἀπὸ τὴν φυλακὴν ταύτην. Διότι με ἐβδαιον» ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων καὶ

11. Παρμ. 10, 18.

12. Γεν. 40, 8.

13. Γεν. 40, 8.

14. Δὲν καθορίζει τὸν τρόπον τῆς ἀπαγγελίας σου, ὅτι, ἐνδεῶς, ἀπαγγέλλῃ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς σου, διὰ νὰ με τοὺς ἐχθροὺς καὶ εἰς πᾶσαν εἰς νὰ μὴ

οὔτε ἐδῶ ἔκαμα τίποτε, ἀλλὰ με ἔρριψαν εἰς τὴν φυλακὴν αὐτὴν ἀδικῶς».¹⁵ Ἐπειδὴ, λοιπὸν, τοῦ προεῖπε τὰ μέλλοντα νὰ τοῦ συμβοῦν εὐχάριστα γεγονότα καὶ τὴν συμφιλίωσίν του με τὸν Φαραὼ, προσέθετε: «Λάβε τὴν κλωσσομένην νὰ με ἐνθυμηθῆς, ὅταν θὰ ἔχης τὴν εὐτυχίαν σου. Νὰ ἐνθυμηθῆς ἔκείνον, ὁ ὁποῖός σου εἶπεν ἐκ τῶν προτέρων οὐτὰ Δ καὶ νὰ εὐπλαγχθῆς».

Ὅταν ἀκούῃς αὐτὰ, ἀγαπήτῃ μου, νὰ μὴ κατηγορήσῃς τὸν δίκαιον θὰ δειλίαν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο κυρίως νὰ ἐκπλαγῆς, ὅτι, δηλαδή, μολοντὶ ὑπῆρχαν τόσαι πολλοὶ δυσκολαί, ἐν τούτοις με γενναϊότητα καὶ εὐχαρίστησιν ὑπέφερε τὸν ἐγκλεισμόν του εἰς τὴν φυλακὴν. Βέβαια, ἂν καὶ πολλὰς φορές εἶχε λάβει τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν ἀρχινομοφύλακα, ἐν ταύταις ἐστενοχωρεῖτο διὰ τὴν φυλακίσιν καὶ τὴν συναστροφὴν με τοὺς ρυπαροὺς καὶ ἀκαθάρτους. Κύτταξε, ὅμως, καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ διδάσκειν, πῶς, δηλαδή, με γενναϊότητα ὑπέφερε τὰ πάντα, ὁποδεκτικῶν διὰ μέσου ὄλων αὐτῶν μεγάλῃν ταπεινώσων.

Ἐ Καὶ νὰ με λυπηθῆς καὶ νὰ μὴ με λησμονῆς ἐνώπιον τοῦ Φαραὼ εὐρισκόμενος, ὥστε νὰ με ἐγάλλῃς ἀπὸ τὴν φυλακὴν αὐτὴν. Συλλογίσου, σὲ παρακαλῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ, ὅτι δὲν λέγει τίποτε εἰς ὄραρος τῆς μιᾶς μοιχαλίδος ἐκείνης, ὅτε τὸν κύριόν του κατηγορεῖ, ὅτε ἀνοφέρει τὴν ἀπάνθρωπον συμπεριφορὰν τῶν ἀδελφῶν του εἰς ὄραρος του, ἀλλὰ τὰ ἀποκρίπτεται διὰ καὶ λέγει: Νὰ με ἐνθυμηθῆς καὶ νὰ φροντίσῃς νὰ ἐγῶ ἀπὸ τὴν φυλακὴν αὐτὴν. «Διότι με ἐκλείψαν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων καὶ οὔτε ἐδῶ ἔκαμα τίποτε, ἀλλὰ με ἔρριψαν εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν φυλακὴν ἀδικῶς». Ἄς μὴ προσπεράσωμεν χωρὶς προσοχὴν τοὺς λόγους του αὐτοῦ, «ὅτι ἄλλ' ἂς προσπαθῶμεν νὰ ἐμβεθῶμεν εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς ψυχῆς του, ποῦ ἂν καὶ εὐχῆς μίαν τοιαύτην εὐκαιρίαν καὶ ἐγκρίσῃς ὅτι: θὰ ἠμπορήσῃ ὁ ἀρχινομοδός, ὅταν θὰ εὐτυχῆ, νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν περιπτώσιν του εἰς τὸν βασιλέα, ἐν τούτοις δὲν κατηγορεῖ τὴν Αἰγυπτίαν, (θὰ εἴπω, βέβαια, πάλιν τὰ ἴδια), ὅτε ἀνοφέρει κάτι διὰ τὸν κύριόν του, ὅτε λέγει: τίποτε ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν του. Οὐ-

ἐκτεθεῖ ἐνώπιον τῶν φυλακισμένων. Ἐπισημειῖ νὰ δελεῖται μόνον ὅτι ἐκτεθεῖς καὶ ἐκτεθεῖς καὶ ἐκτεθεῖς ἀπὸ ἐμπόρου.

15. Γεν. 40, 9 καὶ 12-15. Τὸ ὄνειρον εἰς τὸν στίχον 9-11.

τε, πάλιν αποκαλύπτει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν κατεδικάσθη εἰς φυλάκισιν, ὅτε προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀδικίαν ποῦ διεπράχθη εἰς βάρος του. Ἄλλὰ εἶ' ἕνα πρᾶγμα φροντίζει μόνον, ὄχι, δηλαδή, νὰ κατηγορήσῃ ἐκείνους, ἀλλὰ νὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὸ δίκαιόν του. Καὶ εἰτι ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἀδικίαν τῶν ἀδελφῶν του τὸ συνακάλυψεν, ὅταν εἶπεν· «Μὲ ἔκλειψαν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων». Ὅσα δὲ τοῦ ἔκανεν ἡ ἀκόλαστος ἐκείνη Αἴγυπτις δὲν τὰ λέγει καθόλου, ἢ ὅτε καὶ τὴν ἀδικον ἀγονάκτριον τοῦ κυρίου του ἐναντίον του ἀναφέρει. Ἄλλὰ τί λέγει· «Ὅτε ἐδὼ ἔκανα τίποτε, ἀλλὰ μὲ ἔρριψαν εἰς αὐτὴν ἐδὼ τὴν φυλακὴν ἀδικίως».

Ἀκούοντες αὐτὰ, ὡς παραδειγματιζόμεθα, ὅτε, ἐὰν κάποιος περιπλοκῶρεν εἰς πομορίας συκοφαντίας, νὰ μὴ επιδιώκωμεν νὰ ἀποδώσωμεν λοιβορίας εἰς τοὺς κατηγοροῦς μας, ὅτε νὰ ἀκονίζωμεν τὴν γλώσσάν μας διὰ νὰ κατηγορήσωμεν τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ ἡ επιδίωξις μας νὰ εἶναι μὲ πραότητα καὶ ἡραμίαν νὰ ἀποδείξωμεν τὴν ἀδικίαν τῆς Αἴγυπτιας, ἢ νὰ μνησθῶμεν τὸν θαυμάσιον αὐτῶν ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, ἐν καὶ εὐρίσκειτο εἰς τὴν φυλακὴν, δὲν κατεδέχθη ὅτε δὲ λόγου νὰ διαπομπέσῃ τὴν ἀσέλειαν τῆς Αἴγυπτιας, ἢ νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι πολλὰς φορὰς μερκεῖ, μολοντό: εἶναι ἔνοχοι διὰ τὴν διάπραξιν διαφόρων ἐγκλημάτων, ἐν τούτοις ἐπιχειροῦν νὰ φορτώσωσιν εἰς ἄλλους τὰ ἴσκα τῶν κακοεργημάτων, φερόμενοι μὲ μεγάλην ἀνασχυντίαν. Ὁ Ἰωσήφ, ὅμως, ἐν καὶ ἦτο πῶς καθάρως καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἠμποροῦσε νὰ εἴπῃ τὰ πάντα μὲ ἀλήθειαν, δηλαδή, καὶ τὴν μονίαν ἐκείνης νὰ ἀποκαλύψῃ καὶ τὸν ἑαυτὸν του νὰ ἀποδείξῃ λαμπρότερον, ἐν τούτοις τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν φανερώσει. Διότι δὲν ἐπεδίωκε τὴν δόξαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοῦ ἦτο ἀρκετὴ ἡ εὐδοξία τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἤθελεν ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι ὁ ἐπιανέτης τῶν γεγονότων.

Δι' αὐτὰ, ἐνῶ αὐτὸς ἐπίστω καὶ προσεπάθει νὰ ἀποκρύψῃ τὰ πάντα, ὁ φιλόθεος Κύριος τὸν ἀνέφωσεν εἰς τόσο μεγάλην δόξαν, ὅταν εἶπεν ὅτι ὁ ἀβλητὴς ἠγωνίσθη καλῶς. Ἦδη, καὶ ἀπὸ ὅσα ἐν συνεχείᾳ συνέδησαν θὰ διδοχθῶμεν τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀνδρός καὶ ὅτι δὲν ὄστε ναχωρεῖτο διὰ τὴν δουλοσύνην, μὲ τὴν ὁποίαν ἀποδείχθη ἡ ἀδωότης του, ὅτε καὶ ἠγανάκτῃς δι' αὐτὰ, ἀλλὰ ὀπομένον τὰ πάντα μὲ μεγάλην προθυμίαν εὐχαριστοῦσε τὸν Κύριον, ὁ ὁποῖος παρεχώρει νὰ συμβαίνουσιν αὐτὰ.

Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ ἀρχαιοποιός, ἐπειδὴ ἐνόμισεν ὅτι καὶ τὸ ἴδικόν του θύειρον θὰ προμήνυε κάτι καλὸν δι' αὐτὸν, διηγείται εἰς τὸν Ἰωσήφ τὸ περιεχόμενον τοῦ ὀνείρου του.¹⁵ Ἄλλὰ, ὅταν ἤκουσεν αὐτὸ ὁ Ἰωσήφ καὶ ἐδέχθη ἐκ τῆς οὐρανοῦ ἀποκαλύψεως τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ, τοῦ προσέειπε τὴν συμφωνίαν, ποῦ ἐπρόκειτο νὰ τὸν εἴρῃ, ἢ καὶ λέγει· «Μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἐκραιεσθῇ ὁ Φαραὸ τὴν κεφαλὴν σου, θὰ σὲ κρεμάσῃ εἰς τὸ ξύλον!» καὶ τὰ ὄνεια τοῦ οὐρανοῦ θὰ φάγουν τὰς σάρκας σου ἀπὸ ἐπάνω σου.¹⁶

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐπρόφρασα, λέγει, καὶ ὡς ἐδήλωσα ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι δὲν ἐξήγῶ τὰ θύειρα μὲ τὴν ἰδικὴν μου δύναμιν, ἀλλὰ σὲ λέγω ὅσα θὰ μοῦ ἀποκαλύψῃ ὁ Θεός,¹⁷ ὥστε, εἴτε κάτι καλὸν φανερώνη τὸ θύειρον εἴτε τὸ ἀντίθετον, νὰ μὴ τὸ ἀποδώσῃς εἰς ἐμένα. Δηλαδή, δὲν σὲ τὰ λέγω αὐτὰ ἀπὸ ἰδικῆν μου κωνότητος, ἀλλὰ σὲς ἐπεξηγῶ ἐκεῖνα, ποῦ ἡ οὐρανοῦ χάρις θὰ ἀποκαλύψῃ.

Πραγματικά, ὅταν ἐπέρασεν ἡ προφορὰ τῶν τριῶν ἡμερῶν,¹⁸ ἢ ἐπραγματοποιήσονται ὅσα εἶχεν εἶπει ὁ Ἰωσήφ καὶ ὅπως αὐτὸς εἶχεν ἐξηγήσει τὰ θύειρα, ἔται συνέδη καὶ εἰς τοὺς δύο, καὶ ὁ ἕνας μὲν¹⁹ ἐπανήθην εἰς τὴν προηγουμένην του εὐθυμερίαν, ἐνῶ ὁ ἄλλος²⁰ ἐτιμωρήθη.

Μὰ, ὁ ἀρχαιοποιός, τὸν ὁποῖον τόσο πολὺ παρέκάλεσεν ὁ Ἰωσήφ, «ἐν ἐνθυμότην αὐτῶν, ἀλλὰ τὸν ἐξέχεσεν».²¹ Κόπτεται καὶ πάλιν τὸν δίκαιον νὰ ἀγωνίζεσθαι, ὡς νὰ εὐρίσκειται εἰς κάποιο στάδιον καὶ παλαίστραν, νὰ δίδῃ ἀπόδειξιν τῆς ἀρετῆς του, χωρὶς νὰ ὑφίσταται ταραχὴν, ὅτε σύγχυσιν, ὅτε νὰ ἐκθληθῇ ἀγονάκτριον. Βέβαια, κάποιος ἄλλος θὰ ἔλεγε πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, ἐὰν ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς συνήθεις ἀνθρώπους. Τί πράγμα εἶναι αὐτό; Ὁ μὲν ἀρχαιοποιός, ὅπως τοῦ ἐξήγησεν τὸ θύειρόν του, ὀπάκτῃς τόσο γρήγορα τὴν προηγουμένην του εὐθυμερίαν, χωρὶς καθόλου νὰ ἐνθυμηθῇ ἐμένα, ὁ ὁποῖος τοῦ

15. Ἠβρ. Γεν. 40, 16-17.

17. Ἐν πρῶτῃ ἀπὸ τῆς ἡσυχίας εἰς τὰς ἀλγυπτίους καὶ ἀπεκρίθη εἰς τὴν διακρίσειον τὸν πομοκόπον.

18. Γεν. 40, 19.

19. Ἠβρ. Γεν. 40, 8.

20. Ὁ ἀρχαιοποιός.

21. Ὁ ἀρχαιοποιός.

22. Ἠβρ. Γεν. 40, 20-22.

23. Γεν. 40, 23. Τὴν ἐνθυμὴν τοῦ ἀρχαιοποιότος ἐπιθυμῆται ἐκ τῶν τῶν κλημάτων λεγόμενον «αὐτὸς ἀπὸς ἐν πόνος» ἢ ἀπὸς ἐκ τῶν τῶν κλημάτων ἐκ τῶν τῶν κλημάτων (Ἰερωνείμης ἢ ἐν Ἰακώβ, 729-730).

προείπα αυτά. Και εκείνος μὲν οὐρίσκειται εἰς τόσῃ μεγάλῃ ἀνάσῃ, ἐνῷ ἐγώ, πῶς κενεῖα κακῶν δὲν ἔπραξα, εἰμὶ κλεισμένος ἐδῶ, μὰ τὴν τοῦ φονεῖς, τοῦς τομβαρῶνους, τοῦς ληστές καὶ ἄλλους διαφόρους κακοποιούς. Δὲν ἔπτεν, ὅμως, τίποτε ἀπὸ αὐτῶν, ὅστε ἐσκέφθη. Διότι ἐγνωρίζεν ὅτι ὁ ἀγὼν ἐγένετο μακρότερος, ὥστε, ἀφοῦ ἐγνωσθῆ νομίμως, νὰ φοροῦν τὸν λαμπρὸν στέφανον.

Κύτταζε, σὲ παρακαλῶ, ὅτι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀρχινοχοῦ εἰς τὴν ἀρχικὴν του θέσιν ἔπρασεν δύο ἔτη.⁹⁴ Ἐπρέπε, δηλαδὴ, νὰ περιμένῃ τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν, Ὡς ὅστε νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν φυλακὴν μὲ μεγαλοπρέπειαν. Διότι ἐὰν τὸν ἐνεθυμείτο ὁ ἀρχινοχὸς καὶ τὸν ἀπλευθέραν διὰ τῆς ἰδικῆς του προστασίας, προτῶν νὰ ἴδῃ τὰ δειρὰ ὁ Φαραὼ, ἴσως νὰ μὴ ἐγένετο ποτὲ γνωστὴ ἡ ἀρετὴ του εἰς τοὺς πολλούς. Τώρα, ὅμως, ἐπειδὴ, γνωρίζει ὁ ἐφευρετικὸς καὶ σοφὸς Κύριος, σὺν ἀριστῶν τεχνιτῶν, πόσον χρόνον πρέπει νὰ παραμῖνῃ ὁ χρυσοῦς εἰς τὴν φωτιὰ καὶ πότε χρειάζεται νὰ θυγῇ ἀπὸ ἐκεῖ, ἐπιτρέπει κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν δύο ἐτῶν νὰ χρησιμοποιῆσθῇ ὁ ἀρχινοχὸς τὸν Ἰωσήφ, διὰ νὰ φθάσῃ καὶ ὁ καρὸς τοῦ ὁ Φαραὼ δὲ ἴδῃ τὰ δειρὰ καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης αὐτῆς νὰ γίνῃ γνωστὸς ὁ δίκαιος εἰς ἅπαν τὸ βασίλειον τοῦ Φαραὼ. Ἐ Πραγματικῶς, δευτέρῃ ἀπὸ δύο ἔτη, λέγει ἡ Γραφή, ὁ Φαραὼ εἶδε τὰ δειρὰ.⁹⁵ Καὶ ἐξημέρωσε καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Φαραὼ ἦτο τεταραγμένον. Ἀποστείλας ἀνθρώπους προσκάλεσεν ἄλλους τοὺς ἐξηγητὰς τῆς Αἰγύπτου καὶ ἄλλους τοὺς σοφοὺς,⁹⁶ αὐτῆς. Ὁ Φαραὼ διηγήθη εἰς αὐτοὺς τὸ δειρὸν του. Κανένας, ὅμως, δὲν εὐρέθη ἰκανὸς νὰ ἐρμηνεύσῃ εἰς τὸν Φαραὼ τὸ δειρὸν τοῦτο.⁹⁷

Πρόσεξε τὴν μεγάλην οικονομίαν τοῦ Θεοῦ. Κατὰ πρῶτον ἀφῆκε νὰ συμβουλευθῇ ὁ Φαραὼ ἄλλους τοὺς θεωρουμένους σοφοὺς τοῦ βασιλείου του, ὥστε, ὅταν ἀποδειχθῇ ἡ ἀγνοία αὐτῶν, τότε νὰ ἀχθῇ εἰς τὸ μέσον ὁ φυλακισμένος, ὁ αἰχμαλώτης, ὁ δοῦλος, ὁ Ἑβραῖος καὶ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς πολλούς ὅτι δὲν ἐγνωρίζαν, Ἐ καὶ ἔτσι νὰ κέρη νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς ἄλλους ἢ οὐράνιος χάρις, ἡ ὁποία ἐδί-

94. Πρβλ. Γεν. 41, 1.

95. Πρβλ. Γεν. 41, 1-7.

96. Ἐξηγητὰς καὶ σοφοὶ ὄντες ἀγνοοῦν εἰς τὸ ἱερῶδες καὶ ἦσαν ἱερατικῶς καθήκοντα, εἰργάζοντο λειτουργικῶς. Εἰς τὴν ἰδίαν εἰς ἐπιλαμβανόμενοι καὶ σὲ μέγας τῶν Ἑβραίων.

97. Γεν. 41, 8.

δετο εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ὅταν, λοιπόν, ἄλλοι οἱ σοφοὶ συνεκεντρώθησαν καὶ δὲν ἠμπόρουν νὰ εὗρουν καμίαν ἐξηγήσιν, ὅστε νὰ ἀναίσουν τὸ σπῆμα των, τότε ὁ ἀρχινοχὸς ἐνεθυμήθη καὶ διηγήσατο εἰς τὸν Φαραὼ ὅσα συνέβησαν εἰς αὐτὸν, καὶ λέγει: «Σήμερον ἐλυθιμοῦμαι κάποιον ἁμαρτίαν μου.»⁹⁸ Καὶ διηγείται ἀμέσως ὅτι, ὅταν ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν αὐτὸς καὶ ὁ ἀρχιστοποιὸς καὶ εἶδαν τὰ δειρὰ καὶ τοὺς εἶδον τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν ὁ Ἰωσήφ.⁹⁹ Ὅταν ἦκουσεν αὐτὰ ὁ Φαραὼ, ὄσπερ καὶ ἐκάλεσε τὸν Ἰωσήφ καὶ ἔβγαλεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν φυλακὴν, τὸν ἐξόρρησεν.¹⁰⁰ ἤλλαξαν τὴν σταλήν του, καὶ ἔτσι ἐνοφανίσθη εἰς τὸν Φαραὼ.¹⁰¹

Κύτταζε ἀμέσως καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν πῶς τῆς τοῦ γίνεται. Ἀφοῦ ἐκαθάρισθη διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ σὺν χρυσοῦ ἀσαστράπτων ἐξηγήσατο ἀπὸ τὴν φυλακὴν, ἔτσι ὠδηγεῖτο πρὸς τὸν Φαραὼ. Εἶδες τί σημαίνει νὰ ἀπολαμβάνῃς τὴν θέαν τοῦ Θεοῦ; Κύτταζε πόσα πράγματα συνέβησαν διὰ νὰ πραγματοποιηθῶν τὰ σχετιζόμενα μὲ τὸν Ἰωσήφ. Ὅταν, δηλαδὴ, ἐπέτυχεν τὸ μέγα ἐκεῖνο κατόρθωμα, ἦ μὲ τὸ νὰ διαφύγῃ τὰ δίκτυα τῆς μαρῆς ἐκεῖνης Αἰγυπτίας, καὶ ἐνεκλείσθη εἰς τὴν φυλακὴν, παρεκλήθη κατὰ τὸν ἴδιον καιρὸν νὰ κλεισθῶν ἐκεῖ ὁ ἀρχινοχὸς καὶ ὁ ἀρχιστοποιὸς τοῦ Φαραὼ καὶ διὰ τῆς ἐρμηνείας τῶν δειρῶν νὰ γνωρίσουν τὴν σοφίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τώρα εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν νὰ τὸν ἐνθυμῆθῃ καὶ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὴν ἐπικρατοῦσάν ὁ ἀρχινοχὸς. «Καὶ ὁ Φαραὼ», λέγει, «ἔειπε πρὸς τὸν Ἰωσήφ: Εἶδα ἕνα δειρὸν καὶ δὲν ὑπάρχει ἐρμηνευτὴς του. Ἐπιπροφρόνησθ, ὅμως, ἀπὸ μερικὸς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι λέγουσιν διὰ σέ, ὅτι, ὅταν ἀκούσης δειρὰ, δύνασαι νὰ τὰ ἐρμηνεύσῃς.»¹⁰² Πρόσεξε ὅτι ὁ Φαραὼ ἀπὸ ἐντροπῆν δὲν ἀποκαλύπτει ὅτι κανένας ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τοῦ βασιλείου δὲν ἠμπόρουν νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ δειρὰ. Ἄλλὰ τί λέγει; Ὁ «Εἶδα ἕνα δειρὸν καὶ δὲν ὑπάρχει ἐρμηνευ-

98. Γεν. 41, 9.

99. Πρβλ. Γεν. 41, 10-13.

100. Πρβλ. Γεν. 41, 10-13. Ὅταν χρυσοῦσιν εἰς τὸς Αἰγυπτίους σὺν ἡθέων νὰ φέρουν γενετήρα μόνον κατὰ τὸν καιρὸν, ἐνῷ κατ' ἕνα τὸν δὲν ἔχον χρόνον ἐξορίζον νὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ πηγύδος καὶ ἔραρον παροῦσαι. Ἐπει ἀπέπεσε νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ ὁ Ἰωσήφ ἐνόησεν τὸν Φαραὼ.

101. Γεν. 41, 14.

102. Γεν. 41, 15.

της του Ἐπιληροφορήθη, ἔμως, ἀπὸ μερικῶς ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι λέγουσιν διὰ αὐτῆς, ὅτι, ἔστιν ἑκούσης ὄνειρα, δύνασαι νὰ τὰ ἐρμηνεύσῃς».

Κύτταξε, καὶ παρακαλῶ, ἐν προκειμένῳ τὴν μεγάλην σύναξιν καὶ εὐλόγησον τοῦ Ἰωσήφ, ἀπὸ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον ἀπαντᾷ εἰς τὸν Φαραῶν. Μὴ νομίσῃς, λέγει, ὅτι λέγω τίποτε ἐγὼ μὲ τὴν ἰσχύϊ μου δύναμιν ἢ ὅτι ἐρμηνεύω αὐτὰ μὲ δόξαν τὴν ἀνθρώπινην σοφίαν. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν χωρὶς τὴν ἐξ οὐρανοῦ ἀποκάλυψιν νὰ ἀντιληφθῶ τὴν σημασίαν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. Γνωρίζεις, λοιπόν, ὅτι χωρὶς τὴν δόξασιν τοῦ Θεοῦ δὲν ἠμπορῶ νὰ σοῦ δώσω ἀπάντησιν. Διότι ἄνευ τοῦ θείου φωτισμοῦ, λέγει, «δὲν δύναμαι νὰ ἀπαντήσω εἰς τὸν Φαραῶν κατὰ τὸ ὠφέλιμον». «Ἀφοῦ ἔμαθες, λοιπόν, ὅτι ὁ Κύριος τῶν ὀνείρων εἶναι ἐκεῖνος ποῦ ἀποκαλύπτει αὐτὰ, ἢ νὰ μὴ ζητῆς, πλέον, τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἐφ' ὅσον, λέγει, εἶναι ἀπακλειστικὴ ἀρμοδιότης τοῦ Θεοῦ νὰ ἐξηγῆ αὐτὰ. Πρόσεξε κατὰ ποῖον τρόπον μὲ τὴν ἀπόκρισιν ποῦ δίδει διδάσκει τὸν Φαραῶν νὰ γνωρίσῃ ἀπ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀδυναμίαν τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τοῦ βασιλείου του, ἀπ' ἑτέρου δὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Ἀφοῦ, λοιπόν, ἔμαθες ἀπὸ ἐμένα, ὅτι δὲν ἐξηγῶ τὰ ὄνειρα μὲ τὴν δόξασιν τῆς ἀνθρώπινης σοφίας, οὕτε μὲ τὴν δύναμιν τῶν ἰσχύϊ μου συλλογισμῶν, λέγει δσα σοῦ ἐμήγυσον ὁ Θεός. Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ Φαραῶν, σιγηθεὶ τὰ ὄνειρα, καὶ τὸ πρῶτον³⁸ καὶ τὸ δεύτερον,³⁹ καὶ λέγει: «Ἔγω εἰς τοὺς ἐρμηνευτὰς τῶν ὀνείρων αὐτὰ καὶ δὲν εὐρέθη εἰς ἐμέ ὁ ἐρμηνευτὴς τούτων». ⁴⁰ Δὲν ἤκουσες, λέγει, ἔκαστος ἀπὸ ἐμένα ὅτι δὲν ἠμπορεῖ ἡ ἀνθρώπινη σοφία νὰ ἐξηγῆ αὐτὰ; Συνεπῶς, μὴ κατηγορῆς ἐκείνους. Διότι ποτὲ δὲν θὰ ἠμπορέσουν νὰ καταλάβουν αὐτὰ, τὰ ὅποια χρειάζονται τὴν ἔκ τοῦ οὐρανοῦ ἀποκάλυψιν.

«Ὁ Ἰωσήφ εἶπεν εἰς τὸν Φαραῶν, λέγει, «ὅτι τὰ δύο ὄνειρα εἶναι ἓνα ὄνειρον». ⁴¹ Ἡ δὲ δις ἐπανάληψις τοῦ ὀνείρου ἔγινε διὰ τὴν πίστευσίς ὅτι ἡ ἔκ τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια αὐτὴ θὰ συμβῆ ὅπως ὁμοίως καὶ σύνταμα θὰ πράξῃ

38. Γεν. 41, 16.

39. Διήγησις πρῶτον ὄνειρου Γεν. 41, 17-21.

40. Διήγησις δευτέρου ὄνειρου 41, 22-24.

41. Γεν. 41, 24.

42. Γεν. 41, 25.

τούτο ὁ Θεός. ⁴² Ἡ ἐπανάληψις, λέγει, ἀποτελεῖ ἐπιβεβαιώσιν τῶν ὀνείρων καὶ πληροφορίαν ὅτι ὅπως ὁμοίως θὰ πραγματοποιηθοῦν αὐτὰ. Καί, ἀφοῦ ἐξηγήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑπτὰ ὀνείρων καὶ τῶν ἑπτὰ στάχυων, ⁴³ εἰς Α' μὲ τὸ νὰ εἴπῃ ὅτι θὰ ὑπάρξῃ μεγάλη εὐφορία διαρκείας ἑπτὰ ἔτην, τὴν ὅποιαν θὰ διαδεχθῆ ἑπταετῆς φοβερὰ πείνα, δίδει, πλέον, καὶ ἀρίστην συμβουλίην, καὶ λέγει: Διότισε κάποιον ἄνδρα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὁ ὅποιος θὰ ἠμπορέσῃ, ἀφοῦ συγκεντρώσῃ τὰ προϊόντα τῆς ἑπταετοῦς εὐφορίας, νὰ τὰ διαχειρισθῆ ἑταί, ὥστε νὰ δυνηθῆτε νὰ εὐρετὲ ἀνακούφισιν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς πείνης καὶ νὰ μὴ συμβῆ ὀλοκλήρωτικὴ καταστροφή. ⁴⁴ «Ὁ λόγος αὐτὸς ἤρσεν εἰς τὸν Φαραῶν καὶ εἰς ὄλους τοὺς συμβούλους του». ⁴⁵ Εἰς τὸ ἐξῆς ὁ Φαραῶν θαυθεὶ τὸν Ἰωσήφ εἰς τὴν ἐπαλήθειαν τῶν ὀνείρων, τὰ ὅποια εἶδεν, ἔστην ἐκτὸς ἐπὶ τὸν πατέρα του. Καὶ ὁ Ἰωσήφ ἠρώτησε τὰ ὄνειρα τοῦ Φαραῶν, ὁ δὲ Φαραῶν ὀλοκλήρωνε τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ὀνείρων, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίσῃ. ⁴⁶ Πραγματικῶς, ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ εἶπεν, λέγει ἡ Γραφή, «εἰς ὄλους τοὺς ὑπηρετὰς τοῦ Μήπως θὰ εὐρωμέν ἄλλων ἀνθρώπων», εἰς τὸν ὅποιον θὰ ὑπάρχῃ τοιοῦτον πνεῦμα Θεοῦ; ⁴⁷ Εἶδες πῶς ἀντελήθη καὶ αὐτὸς ὅτι ἔκ τῆς ἀνωθεν ἀπακαλύψεως ἐφανερῶθησαν αὐτὰ εἰς τὸν Ἰωσήφ; Διότι, λέγει, ποῖον θὰ εὐρωμέν, ὁ ὅποιος νὰ εἶναι ὁ Θεός τοιαύτης χάριτος, ὥστε νὰ ἔχῃ πνεῦμα Θεοῦ;

«Καὶ ὁ Φαραῶν εἶπεν εἰς τὸν Ἰωσήφ: Ἀφοῦ ὁ Θεός σοῦ ἐφάνερωσεν ὄλα αὐτὰ, δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἀνθρώπος ἐξυπνότερος ἀπὸ ἐσίν». ⁴⁸ Κύτταξε εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὅτι, ὅταν ὁ εὐμύχανος Θεός θέλῃ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὰς ἀποφάσεις του, Ὁ δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὐρεθῆ κανένα ἐμπόδιον ἀπὸ τὰ παρεμβαλλόμενα γεγονότα. Διότι νὰ, καὶ ἐσφάγη, ὅπως ἠμπορεῖ νὰ λεχθῆ, ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του, ἐπωλήθη, τὸ ἀπέδωκεν κατηγορίας, ἢ ὅποια συνεπῆγγο θανατικὴν καταδίκην, ἐφυλακίσθη ἐπὶ μακρὸν χρόνικὸν διάστημα καὶ ὕστερα ἀπὸ ὄλα αὐτὰ ἐνυψώθη, ἠμπορῶ νὰ εἴπω, εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον. «Α-

38. Γεν. 41, 32.

39. Γεν. 41, 33-36.

40. Γεν. 41, 37.

41. Γεν. 41, 38.

42. Γεν. 41, 39.

43. Γεν. 41, 40.

44. Γεν. 41, 41.

45. Γεν. 41, 42.

46. Γεν. 41, 43.

47. Γεν. 41, 44.

48. Γεν. 41, 45.

φοῦ ὁ Θεὸς σοῦ ἐφανέρωσεν ὅλα αὐτά, ἄλλος ἀνθρώπος δὲν ὑπάρχει ἐξυμνότερος καὶ σοφώτερος ἀπὸ ἐσένα. Σὺ, λοιπόν, θά κυβερνήσῃς τὸν λαόν μου καὶ εἰς τὰς διαταγὰς σου θά ὑπακούῃ ὅλος ὁ λαός μου. Μόνον κατὰ τὸν βασιλικὸν θρόνον θά ἔμαι ἐγὼ ἀνώτερος σοῦ».⁴⁴ Κύτταξε κατὰ τοῖον τρόπον, ἄμωας, ὁ φυλακισμένος καθίσταται βασιλεὺς ὀλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου καὶ ὁ ριψοῦς ἀπὸ τὸν ἀρχιμάγειρον εἰς τὴν φυλακὴν Ὁ ἀνοσιβόλεται ἀπὸ τὸν βασιλεῖα εἰς τὴν ὑψίστην αὐτὴν τιμὴν, καὶ ὁ Κύριός του ἔβλεπε ξεφανκὰ αὐτόν, τὸν ὅποιον εἶχε κλείσει εἰς τὸ δαμοκλιτικὸν μὲ τὴν κατηγορίαν τοῦ μοιχοῦ, νὰ παίρνῃ εἰς τὰ χεῖρά του τὴν διακυβέρνησιν ὀλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου.

Εἶδες πόσῃ σημασίῳν ἔχει τὸ νὰ ὑπομένῃ κανεὶς μὲ εὐχαρίστησιν τοὺς πειρασμούς; Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «Ἡ θλιβὴς παράγει ὑπομονήν, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμασμένον χαρακτῆρα, ὃ δὲ δοκιμασμένος χαρακτῆρ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς δὲν ἐντροπιόζει».⁴⁵ Πρόσεξε, λοιπόν. Ὑπέφερε τὰς θλίψεις μὲ ὑπομονήν, ἡ ὑπομονὴ ἀπέδειξε τὴν ἀρετὴν τοῦ δοκιμασμένου, ἀφοῦ δὲ κατέστη δοκιμασμένος ἦτο γεμάτος ἐλπίδα καὶ ἡ ἐλπίς αὐτὴ δὲν τὸν ἐντροπίασεν.

Ἐ «Ἐίπε δὲ ὁ Φαραὼ πρὸς τὸν Ἰωσήφ· Ἴδού σὲ δι-ορίζω σήμερον ἀντιβασιλεῖα ἐπ' ὅλης τῆς χώρας τῆς Αἰγύπτου. Ὁ Φαραὼ ἀφαίρεσας τὸν δοκτολίαν ἀπὸ τῆς χειρὸς του θέσεν αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Ἰωσήφ, ἐνεῖδυσεν αὐτὸν στολὴν ἐκ τοῦ πολυτιμοτάτου βύσσου καὶ ἐκράμασεν εἰς τὸν λαιμὸν του ἀλυσίδα χρυσοῦν. Καὶ ἐνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ δεύτερον ἐκ τῶν ἀρμάτων του καὶ κήρυξ ἐκάρησεν ἐμπροσθεν αὐτοῦ συνιστῶν αὐτὸν εἰς τὸν λαόν καὶ ἔτσι διώρισεν αὐτὸν ἀντιβασιλεῖα εἰς ὅλην τὴν χώραν τῆς Αἰγύπτου».⁴⁶ Πραγματικὰ, ἐπειδὴ εἶχε τὸν Θεὸν μαζί του, ὁ Θεὸς τοῦ ἠτοίμασεν ὅλα αὐτὰ καὶ τὸν ἀνύψωσεν εἰς τὴν περιφανὴ αὐτὴν θέσιν.

«Ἐίπε δὲ ὁ Φαραὼ εἰς τὸν Ἰωσήφ»⁴⁶ Ἄ Κανένας δὲν θά κινήσῃ τὴν χεῖρά του, διὰ νὰ κἀνῃ κάτι εἰς ὅλην τὴν χώραν τῆς Αἰγύπτου ἀνεῖ τῆς ἐγκριστάς σου. Καὶ ὁ Φα-

44. Γεν. 41, 39-40.

45. Ρωμ. 5, 3-5.

46. Γεν. 41, 41-43. Ὁ Ἰωσήφ δέχεται νὰ θέσασιν διακριτικὰ γινόμενα τῆς ἐρουσίας, δηλαδὴ τὸν βασιλικὸν, τὸ θῆμα ἐκ βύσσου, τὴν χρυσὴν ἀλυσίδα περὶ τὸν τραχήλον καὶ τὴν βασιλικὴν ἄμβωον.

ραὼ ἀνόμισε τὸν Ἰωσήφ ψευδομωσαϊκῶν.⁴⁷ Μὲ τὴν ἐπι-κλήσιν τοῦ ἀνόμιστος αὐτοῦ ὁ Φαραὼ ἐπιθυμῶν νὰ διατηρήσῃ διαρκῆ τὴν μνημὴν τῆς σοφίας, ἡ ὁποία ὑπῆρχεν εἰς τὸν Ἰωσήφ. Διότι ἡ λέξις αὐτὴ ἐρμηνεύεται διὰ τοῦ γνωστῆς τῶν μωσαϊκῶν. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ἐφανέρωσεν ἐκεῖνα, παῦ ὄλοι ἠγγύουν, αὐτὸ ἀκοιδῶς τοῦξωσεν ὁ Φαραὼ τοῦ δίδει τὸ ὄνομα αὐτό. Καὶ ἐπαυξάνων τὴν τιμὴν τοῦ δίδει ὡς σύγγον τὴν θυγατέρα⁴⁸ τοῦ Πεταρῆ. Ἐν συνεχείᾳ, ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε τὸ ἴδιον ὄνομα μὲ τὸν ἄλλοτε κύριον τοῦ Ἰωσήφ, προσθέτει ἡ Γραφή «ὁ ὅποιος ἦτο ἱερεὺς τῆς Ἡλιολιόλου».⁴⁹

Καὶ διὰ νὰ μάθωμεν εἰς ποῖον ἡλικίαν ἐδρασκόμενος ὁ θαυμάσιος αὐτὸς ἀνὴρ ἠεῖοτο αὐτῆς τῆς ἀμοιόθῃς καὶ ἐπέτελεσε τοιοῦτους βόλους, λέγει ἡ Γραφή· Ἐ «Ὁ Ἰωσήφ ἦτο τριάκοντα ἐτῶν»⁵⁰ ὅταν ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τοῦ Φαραὼ.⁵¹ Ἄς μὴ νομοιωμεν ὅτι ἄσκοπα ἀνεφῆρθη ἡ ἡλικία, ἀλλὰ ἐλέγηθῃ διὰ νὰ διαχρῶμεν ὅτι δὲν ὑπάρχει καμία δικαιολογία εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος παραμελεῖ τὴν ἀρετὴν, οὔτε ἀπιτρέπεται εἰς κανένα νὰ προβάλλῃ σὰν δικαιολογίαν τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας, ἐκεῖ πού πρέπει νὰ ἐπιδειξῇ τὴν ἀρετὴν του. Νά, λοιπόν, ὁ Ἰωσήφ, δὲν ἦτο μόνον νέος, ἀλλὰ καὶ καλὸς εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ὠραίας εἰς τὸ πρόσωπον. Διότι εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι κάποιος νέος, χωρὶς νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ὠραϊότητα τοῦ σώματος. Αὐτὸς, ὅμως, μαζί μὲ τὴν νεότητά του ἦτο καλὸς εἰς τὴν ἐμφάνισιν, ὠραῖος εἰς τὸ πρόσωπον καὶ, σχεδὸν ἐρωκόμενος εἰς τὸ ἄθος τῆς ἡλικίας του, ἔγενεν οἰμωγῶντος καὶ βούλος. Διότι ἦτο, λέγει ἡ Γραφή δέκα ἐπὶ ἑτῶν, ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν Αἰγύπτου.⁵² Ἐπειτα, ὅταν εὐρίσκατο εἰς τὴν κἀμινον τῆς νεότητος, τοῦ ἐπέτεθῃ ἡ ἀκόλαστος Αἰγυπτία, ἡ ὁποία ἦτο ἡ κυ-

47. Γεν. 41, 44-45. Ἡ ὀνομασία ψευδομωσαϊκῶν ἡ ψευδομωσαϊκῶν κατὰ τοὺς Αἰγυπτιακούς εἶναι λέξις Αἰγυπτιακῆ καὶ σημαίνει τὸν πρῶτον τῆς κτῆρας. Ἐπίσης παρακλίσει σημασία εἶναι αἱ ἐργασίαι αὐτῆς διὰ τὸν πρῶτον ὁ δημαρχὸς τῆς γῆς ἢ ὁ αὐτὸς τῆς χώρας. Ὁ ἱερεὺς χρυσοῦτος τῆς οἴβης ἄλλην ἐξήγησεν, ὅπως ἐλάτομεν εἰς τὴν παρεσσαν μεταφρασσαν.

48. Ἀπὸ τὸν ὀνομαζόμενον Ἄσσιν (Γεν. 41, 45).

49. Γεν. 41, 45. Ἡ Ἡλιολιός ἐπὶ τὸν πρῶτον τῆς Μέρηδος.

50. Ἰωσήφ, ἐρμηνεύεται τὸν Χεῖρα.

51. Ἰωσήφ, ἐρμηνεύεται εἰς τὴν Αἰγύπτου κατὰ τὰ 13-14 ἔτη, ἀφοῦ ἐπαυξάνῃ εἰς ἡλικίαν 17 ἐτῶν.

52. Γεν. 41, 46.

53. Πρῶτ. Γεν. 37, 3.

ρία του, και, όμως, ούτε υπό τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς ἠμποροῦσε νὰ νικήσῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ δοκίου. Ἀκολουθεῖ ἡ φυλάκισις καὶ ἡ ἐπὶ τάσων χρόνων ταλαιπωρία του ἐκεῖ. Καὶ, όμως, διατηροῦν ἀναλλοκίτως ὡς δόξιας, καὶ οὐ μόνον δὲν ἔγινεν ἀσθενέστερος, ἀλλὰ προσελάμβανε καὶ μεγαλύτεραν δύναμιν. Διότι εἶχε τὴν οὐράνιον χάριν, ἡ ὁποία τὸν ἐνίσχυεν. Καὶ ἀφοῦ ἐπράξατο καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἐξήρατο ἀπὸ αὐτοῦ, εἰ' αὐτὸ καὶ ἐκαλεῖτο νὰ ἀναλάβῃ τὴν διακυβέρνησιν ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου.

Ἀκούοντες αὐτὰ, ἄς μὴ ἀπογοητευώμεθα ποτέ, εἰ-
 ταν ἀντιμετωπώμεν θλίψεις, **Δ** ούτε νὰ ἀγανακτῶμεν
 θοασζόμενοι εἰς τοὺς ἰσικούς μας συλλογισμούς, ἀλλὰ νὰ
 ἐπιθεκνῶμεν μεγάλην ὁπομονὴν πρεφόμενοι μὲ τὴν ἐλ-
 πίδα, γνωρίζοντες τὴν ἄφαιρετικότητα τοῦ Κυρίου μας
 καὶ ὅτι δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ λάθωμεν πέραν τῶν θλίψεων,
 ἐπειδὴ μᾶς περιφρονεῖ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖ νὰ φορέ-
 σωμεν τὸν λαμπρὸν στέφανον, ἀφοῦ ἀγωνισώμεν μὲ ἐ-
 πιτυχίαν. Κοτ' αὐτὸν τὸν τρόπον εὐδοκίμησαν ὅλοι οἱ
 ἄγιοι. Δι' αὐτὸ καὶ οἱ ἀπόστολοι ἔλεγαν. «Ὅτι πρέπει
 νὰ περῶμεν ἀπὸ πολλὰς θλίψεως διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.»⁵⁹ Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἔλεγεν
 εἰς τοὺς μαθητὰς του· «εἰς τὸν κόσμον θὰ ἔχετε θλί-
 ψιν.»⁶⁰ Ἐ Συντομῶς, ἄς μὴ ἀγανακτῶμεν διὰ τὰς θλίψεις,
 ἀλλὰ ἄς ἀκούωμεν τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει· «Ὅσοι
 θέλωσιν νὰ ζήσουν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ θὰ δια-
 χροῦσιν.»⁶¹ Καὶ ἄς μὴ παραξενεύωμεθα, ὅτε νὰ δυστρο-
 πώμεν, ἀλλὰ μὲ μεγάλην ἀνδρείαν καὶ ὁπομονὴν νὰ ὑ-
 ποφέρωμεν ὅτι μᾶς ἐόρισκε, χωρὶς νὰ προσέχομεν τὰς
 θλίψεις, ἀλλὰ τὸ κέρδος, τὸ ὁποῖον ἀποκομίζομεν ἀπὸ
 αὐτὰς, ἐδοῦν αὐτὰ εἶναι πνευματικῶν ἐμπόρων. Καὶ ὅ-
 πως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ συγκεντρώ-
 σωσιν χρήματα καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ὄλκον ἐμπόρων
 δὲν θὰ ἠμποροῦσιν διαφορτικῶς νὰ ἀδύησωσιν τὴν περι-
 ουσίαν των, ἐὰν δὲν ὁπομονεῖον πολλοὺς κινδύνους καὶ
 κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν (πραγματικῶς εἶναι ἀ-
 νάγκη νὰ ἀντιμετωπώσωσιν τὰς ἐφοδούς τῶν λησῶν)⁶²
 Ἄ καὶ τὰς ἐπιθέσεις τῶν πειραστῶν, καὶ, όμως, ἐτοιμά-
 ζονται νὰ δεχθοῦν τὰ πάντα μὲ μεγάλην προθυμίαν, χω-
 ρὶς νὰ αισθάνωνται καθόλου τὰς θλίψεις ἕνεκα τῆς προσ-

59. Πράξ. 14, 29.
 60. Ἰωάν. 16, 33.
 61. Β' Τυμ. 5, 12.

δοκίας τοῦ κέρβους, κατὰ τὸν ἴδιον, λαμπρὸν, τρόπον καὶ
 ἡμεῖς, σκεπτόμενοι τὸν πλοῦτον, ποῦ συγκεντρώνομεν
 ἀπὸ τὰς θλίψεις, καὶ τὸ πνευματικὸν αὐτὸ ἐμπόριον, ἀρ-
 μόζει νὰ χαίρωμεθα καὶ νὰ ἀγαλλώμεθα καὶ νὰ μὴ ἐξε-
 τάζωμεν τὰ βλέπομενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλέπομενα, ὅπως
 μᾶς συνεβούλευε καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλεγεν· «Ἄς μὴ
 προσηλθῶμεν τὰ μᾶτιά μας εἰς ὅσα φαίνονται.»⁶³ Διότι
 αὐτὸ εἶναι πίστις, ὅταν δὲν περιορίζομεθα εἰς τοὺς σω-
 ματικούς μας μόνον ὀφθαλμούς, ἀλλὰ μὲ τὰ μᾶτια τῆς
 διανοίας μας φανταζώμεθα καὶ βλέπομεν τὰ μὴ ὁρώμε-
 να. Β' Πραγματικῶς, ἐκεῖνα πρέπει νὰ θεωρῶμεν κυρίως
 πῶς βίβαιο ἀπὸ ὅτι βλέπομεν μὲ τὰ σωματικὰ μας μά-
 τια. Ἐτοὶ εὐδοκίμησε καὶ ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ, ἀφοῦ
 ἐπίστευσεν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπεδείχθη
 ἀνώτερος τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὑπολογισμῶν.
 Δι' αὐτὸ καὶ τοῦ ἐλογωρᾶσθαι πρὸς δακρυαίαν.⁶⁴ Κατά-
 λαβε, ὅτι δικαιοσύνη σημαίνει νὰ πιστεύῃ κανεὶς εἰς ὁ-
 σο λέγει ὁ Θεός. Ὅταν, λοιπὸν, ἐκείνος ὑπόσχεται κάτι,
 νὰ μὴ ζητῆς τὰ πράγματα σύμφωνα μὲ τὴν ἀνθρωπίνην
 τάξιν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃς θάρρος εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ὑπο-
 σχομένου, ἀποδεκνόμενος ἀνώτερος τῶν τοιοῦτων σκέ-
 ψων.

Τοιοῦτοτρόπως εὐδοκίμησε καὶ ὁ καθέννας ἀπὸ τοῦς
 ἁγίους, τοιοῦτοτρόπος καὶ ὁ θαυμασιὸς Ἰωσήφ, ὁ ὅν
 καὶ τόσα ἐμπόδια παρενεβλήθησαν μετὰ τὰ ὄνειρα, ἐν
 τούτοις δὲν ὑπέστη ἀγχώσιν εἰς τὰς σκέψεις του, ὅτε
 ἐθροισθῆ, ἀλλὰ μὲ ἡρωϊκὸν φρόνημα ὑπέφερε τὰ πάντα
 μὲ γενναϊότητα, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι δὲν ἦτο δυνα-
 τὸν νὰ μὴ πραγματοποιηθοῦν ὅσα ἐφάνησαν ἀρεστὰ εἰς
 τὸν Θεόν. Δι' αὐτὸ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ με-
 τὰ τὴν φυλάκισιν καὶ τὴν μεγάλην σοκαφαντίαν, ἀνέλα-
 θε τὴν διακυβέρνησιν ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου.

Σκεπτόμενοι εἶλα αὐτὰ, λαμπρὸν, ἄς ὁπομονεῖωμεν γεν-
 νοῖα τὰς ἐπαρχομένας συμφορὰς, εὐχαριστοῦντες δι' εἶλα
 τὸν φιλόφρονον Θεόν καὶ ἀναμνησκόντες τὴν βοήθειαν
 του, τὴν ὁποίαν εἶδε νὰ λάθωμεν ὅλοι μας, μὲ τὴν χάριν
 καὶ τὴν φιλαυθροσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 καὶ μὲ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἄγιον Πνεῦ-
 μα συγχρόνως ἀνίκει ἡ δόξα, **Δ** τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ,
 τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

63. Β' Κορινθ. 4, 18.
 64. Ψαλμ. 4, 8.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

«Ο ΙΩΣΗΦ ΒΕΒΗΘΕΝ ΑΠΟ ΤΩΝ ΦΑΡΑΩ ΚΑΙ ΔΙΗΘΑΞΕΝ ΩΣ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΣΙΒΙΑΝ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. ΚΑΙ Η ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΠΤΑ ΕΤΗ ΤΗΣ ΕΥΦΟΡΙΑΣ ΕΚΑΡΠΟΦΟΡΗΣΕ ΠΛΟΥΣΙΑΣ... Ο ΔΕ ΙΩΣΗΦ ΣΥΝΚΕΝΤΡΩΣΕ ΣΙΤΟΝ ΠΑΡΑ ΠΟΛΥΝ, ΩΣ ΤΗΝ ΑΜΜΟΝ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ».¹

Θέλετε και σήμερα να συνεχίσουμε την εξέτασι των ιστοριών του 'Ιωσήφ;² Ε και να γνωρίσουμε κατά ποιόν τρόπον ο θαυμάσιος αὐτός ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἀνέλαβε τὴν διακυβέρνησιν τοῦ κράτους τῆς Αἰγύπτου, ἐπαργύρησεν ἄλλους τοὺς κατοίκους τῆς μετὰ τὴν ἀνεσιαν τοῦ τὸν διέκρινεν; «Ἐβῆλθε, λοιπόν, ὁ 'Ιωσήφ», λέγει ἡ Γραφή, «ἀπὸ τῶν Φαραῶν καὶ ἐβῆλθεν ὡς ἀντιβασίλευς ὅλην τὴν χώραν τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἡ χώρα τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐφορίας ἐκαρποφόρησε πλουσίας... Ὁ δὲ 'Ιωσήφ συνεκέντρωσε σίτον πάρα πολὺν, ὡς τὴν ἄμμοον τῆς θαλάσσης. Ἀφοῦ παρέλασεν ἀπὸ τῶν βασιλέων τὴν ἐξουσίαν ἐν γένει, συνεκέντρωσε, λέγει, ἄλλην τὴν παραγωγήν καὶ τὴν ἀποθήκασεν εἰς τὰς πόλεις καὶ ἔτσι προετοίμασεν ἰκανοποιητικὴν θοήθειαν διὰ τὴν ἐπιχειρήσασαν ἀφορίαν.³ Ἄρα εἶδες ποίας ἀμοιβῆς ἔλασεν ἔδω ὁ δίκαιος διὰ τὴν καρτερίαν, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν του, ἀνελθὼν ἀπὸ τὴν φυλακὴν εἰς τὰ βασιλεῖα ἀνάκτορα;

«Εἰς τὸν 'Ιωσήφ», λέγει, «ἐγενήθησαν δύο υἱοί, προτοῦ νὰ ἔλθουν τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς πείνας. Καὶ ἀνοήσασε τὸν πρωτότοκον υἱὸν του Μανασσῆ, διότι εἶπεν ὁ Θεὸς ἔκαμεν ὥστε νὰ λησμονήσω ὅλην τὴν δυστυχίαν τὴν ἰδικὴν μου καὶ τὴν στέρησιν τοῦ πατρὸς μου».⁴ Πρόσεξε τὴν φιλόθεον διαγωγὴν τοῦ ἀνδρός, κατὰ ποίον τρόπον ἀποτυπώνει τὴν διατήρησιν τῆς μνήμης ὄλων τῶν

1. Γεν. 41, 48-47 καὶ 48.
2. Πρὸς. Γεν. 41, 48.
3. Γεν. 41, 50-51.

γεγονότων εἰς τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ, ὥστε συνεχῶς νὰ ἐκαρπύη τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ὁ υἱὸς του διὰ μέσου τοῦ ὀνόματος του νὰ ἠμπορέσῃ νὰ γνωρίσῃ τοὺς περιορισμοὺς καὶ τὴν ὑπομονὴν, τὴν ὅποισιν ἐδείξεν ὁ δίκαιος καὶ ἔφρασεν εἰς τόσον μεγάλην βόξαν.

Ἐ «Διότι ὁ Θεὸς ἔκαμεν ὥστε νὰ λησμονήσω ἄλλους τοὺς πόρους μου καὶ τὴν στέρησιν τοῦ πατρὸς μου».⁵ Τί σημαίνει ἡ φράσις «ἄλλους τοὺς πόρους μου»; Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ μοῦ φαίνεται ὅτι ἐνοεῖ τὴν ἀρχικὴν καὶ τὴν δευτέραν δουλείαν, τοῦ ὅπου, καθὼς τὴν ταλαιπωρίαν τῆς φυλακῆς. «Καὶ τὴν στέρησιν τοῦ πατρὸς μου». Ἀλλὰ, τὸν χωρισμὸν, τὸν ὅποιον ὑπέμεινε, ὅταν ἐν ἡλικίᾳ μακρᾷ τῆς πατρικῆς του ἀγάπης, διότι εἰς ἀνώριμον ἡλικίαν, ἐνῶ εἶχεν ἀνατραφῆ μετὰ τὴν φροντίδα, ἀντὶ νὰ ζῆσῃ ἐλεύθερος ἐγενε δούλος.

«Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου υἱοῦ τοῦ ὀνόμασεν 'Εφραΐμ, διότι εἶπεν ὁ Θεὸς μετὰ τὴν γέννησιν εἰς τὴν χώραν τῆς δυστυχίας μου».⁶ Πρόσεξε ὅτι καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ εὐγνωμοσύνης. Ὁ Διότης οὐκ ἔχει μόνον, λέγει, ἐλησμονήσασ ὅλα τὰ βάσανά μου, ἀλλὰ καὶ ἐδοξάσθηκα εἰς τὴν χώραν αὐτὴν, εἰς τὴν ὅποιαν τόσον ἐποικειώθηκα κατ' ἀρχάς, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίσω τὸν ἔσχατον κίνδυνον καὶ παρ' ὄλγαν νὰ φονευθῶ.

Ἀλλὰ ἀεῖζει, πλέον νὰ ἀκούσεται καὶ τὴν συνέχισιν. Μετὰ τὴν εὐφορίαν, λοιπόν, τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἦλθον καὶ τὰ ἔτη τῆς πείνας, σύμφωνα μετὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ 'Ιωσήφ.⁷ Συνεπῶς, ἡ ἐπιλήθεισις τῶν γεγονότων ἀποδείκνυεν εἰς ἄλλους τὴν σοφίαν, τὴν ὅποιαν εἶχεν ὁ 'Ιωσήφ, καὶ τοὺς προετοίμασεν ἄλλους νὰ ὑποτάσσονται εἰς αὐτόν. Καὶ ὅταν ἦλθε μεγάλη πείνα, κατ' ἀρχάς δὲν τοὺς ἔφρασε νὰ νοκῶσιν καθόλου τὴν ἔλλειψιν τῶν τροφίμων, ὡς διότι «εἰς ὅλην τὴν Αἰγύπτου», λέγει, «ὑπῆρχον ἔρται». Μὰ, ὅταν ἡ ἔλλειψις ἐλαβε μεγαλύτερον ἔκτασιν, ὁ λαὸς ἐκρούσθη πρὸς τὸν Φαραῶν.⁸ Ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν μεγάλην πείναν, Πιεζόμενοι, λοιπόν, ἀπὸ τὴν πείναν ἐτρέχαν πρὸς τὸν βασιλέα. Ἀλλὰ κύταξε

4. Γεν. 41, 51.
5. Γεν. 41, 52.
6. Πρὸς. Γεν. 41, 53-54.
7. Γεν. 41, 54.
8. Ζητῶν ἔρταις.

τὸν ἐφθάσατε μέχρις ἐδῶ. Αὐτοὶ ἐκυριεύθησαν ἀπὸ ἀγωνίαν καὶ λέγουσι· «Ὁχι, Κύριε».²² Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς, τὸ ἄποιοι ἐπεδίκων ὁ Ἰωσήφ νὰ μάθῃ, τὸ ἀποκαλύπτουν μόνον τὸν καὶ λέγουσι· «Οἱ δοῦλοι σου ἤλαβον νὰ ἀγοράσωμεν τροφάς. Ὅλοι εἴμεθα παῖδιά ἐνὸς ἀνθρώπου. Εἴμεθα φιλήσυχαι ἄνθρωποι, οἱ δοῦλοι σου δὲν εἶναι κατὰ σκοποὶ.»²³ Ἐπειδὴ, ὡς, μόνον τὸν ἐαυτὸν τὸν ὑπερήσπιζαν ἀκόμη καὶ ἐπειδὴ εἶχαν πάθει σύγχυσιν τὸν σκέψαν τὸν καὶ δὲν ἔλεγον ἐκεῖνο τὰ ὅποια ἐπεδίκω νὰ πληροφορηθῇ ὁ Ἰωσήφ, δι' αὐτὸ καὶ ἐπίμμεν λέγων· «Ὁχι! Ἀλλὰ ἤθετε διὰ νὰ κατασκοπεύσατε τὰ ἀσθενῆ σημεῖα τῆς χώρας μας.»²⁴ Μάταιως, λέγει, μὲν προβάλλετε αὐτὰς τὰς δικαιολογίας, «Ἐὶς ἡ ἴδια ἡ ἀφάνισις σας ἀποδεικνύει, ὅτι μὲ κάποιον κακὸν σκοπὸν ἐφθάσατε ἐδῶ. Αὐτοὶ, λοιπὸν, πειθόμενοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκην αὐτὴν καὶ ἐπιβουλεύοντες νὰ τοῦ προξενήσουν οἴκτου δι' αὐτοῦ, λέγουσι· «Ἡμεῖς οἱ δοῦλοι σου εἴμεθα δῶδεκα ἀδελφοί.»²⁵ Ὡς φεῖσκα λόγια. Καὶ αὐτὸν τοῦ ἐπώλησαν εἰς τοὺς ἐμπόρους συμπεριλάβον εἰς τὸν ἀρβυλόν. Καὶ δὲν λέγουσι, ἡμεῖς δῶδεκα (ἄλλοτε), ἀλλὰ, «ἡμεῖς (τώρα) δῶδεκα ἀδελφοὶ καὶ νὰ ὁ νεώτερος ἡμῶν εὐρίσκειται μὲ τὸν πατέρα μας.»²⁶ Αὐτὸ, θέσθαι, ἐπεδίκω νὰ μάθῃ καὶ ὁ Ἰωσήφ, ἐάν, δηλαδὴ, καὶ εἰς τὸν ἀδελφὸν του εἴδειν τὴν ἴδιαν συμπεριφορὰν.

«Νά, ὁ νεώτερος ἀδελφός μας εὐρίσκειται μὲ τὸν πατέρα μας, ὁ δὲ ἄλλος δὲν ὑπάρχει.»²⁷ Καὶ δὲν λέγουσι καθαρὰ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ, ἅ ἀλλὰ λέγουσι ἀπλῶς «δὲν ὑπάρχει». Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτό, ἐπειδὴ ὑποψιάσθηκε μήπως ἔκωνται τὰ ἴδια καὶ εἰς τὸν Βενιαμὴν, λέγει· «Αὐτὸ εἶναι τὸ ὅποιον σας εἶπα, ὅτι εἴσατε κατασκοποῦν, δηλαδὴ. Δὲν θὰ φύγετε ἀπ' ἐδῶ, ἐάν ὁ νεώτερος ἀδελφός σας δὲν ἔλθῃ ἐδῶ.»²⁸ Ἐκεῖνον θέλω νὰ ἴδω. Ἐπιβουρὴ νὰ ἀντικρούω αὐτὸν ποῦ ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἴδιαν κοιλίαν μὲ ἐμένα. Διότι ὑποπτεύομαι τὴν μοῦσᾶδελφον δῶδε-

22. Γεν. 42, 10.
23. Γεν. 42, 10-11.
24. Γεν. 42, 12.
25. Γεν. 42, 13.
26. Γεν. 42, 13.
27. Γεν. 42, 13.
28. Γεν. 42, 14-15.

σὶν σας, ἀπὸ ὅσα ἐπράξατε εἰς ὄφρος μου.²⁹ Ἐάν, λοιπὸν, θέλετε, «ἀποσταίλατε ἕνα ἀπὸ σας»³⁰ καὶ φέρετε αὐτὸν ἐδῶ. Ἐσεῖς ἐν τῷ μεταξύ παραμένετε εἰς τὴν φυλακὴν, μέχρις ὅτου φθάσῃ ἑκεῖνος. Ἐ Διότι ἑκεῖνος, ὅταν ἔλθῃ, θὰ μᾶς διαφωτίσῃ, ἐάν εἶναι ἀληθινὰ τὰ ὅσα λέγετε καὶ θὰ σας ἀπαλλάξῃ ἀπὸ κάθε ὑποψίαν. Ἐάν, ὡμως, δὲν σιμῆθῃ αὐτό, θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι εἴσατε κατασκοποῦν καὶ δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἤλαβετε ἐδῶ. Καὶ ἀφοῦ εἶπεν αὐτὰ ἀδιάταξιν νὰ τοὺς φυλακίσουν.»³¹

Κύτταξε κατὰ ποῖον τρόπον δοκιμάζει τὴν ψυχὴν τὸν καὶ, μὲ ὅσα κάνει εἰς αὐτοῦ, ἀποδεικνύει τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν ἀδελφὸν του.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας, ἀφοῦ τοὺς ἐκάλεσε, τοὺς εἶπε· «Τοῦτο κάμετε διὰ νὰ μὴ χάσατε τὴν ζωὴν σας, διότι καὶ ἐγὼ φοβούμαι τὸν Θεόν. Ἐάν εἴσατε φιλήσυχαι (θὰ φαίνετε μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον): ἕνας ἐκ τῶν ἀδελφῶν σας ἄς κρατηθῇ εἰς τὴν φυλακὴν, σεῖς δὲ οἱ ἄλλοι πηγαίνετε καὶ φέρετε τὸν ἄγοραζόντα σῖτόν σας εἰς τὸν πατέρα σας καὶ τὸν ἀδελφὸν σας τὸν νεώτερον ὀδηγήσατε πρὸς ἐμέ. Ἢ Τότε τὰ λόγια σας θὰ γίνουσι πιστευτά, διαφορετικὰ θὰ φουτυθῆτε.»³² Κύτταξε σίνεσιν. Ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δεῖξῃ τὴν συμπάθειάν του πρὸς αὐτοὺς καὶ τὴν ἔλπισιν τοῦ πατρὸς του νὰ καλύψῃ, ἀλλ' ἐπὶ πλέον νὰ μάθῃ καὶ τὴν ἀλήθειαν διὰ τὸν ἀδελφὸν του, εἰτάξτε ἕνας νὰ φυλακισθῇ, ἐνῶ ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ἄλλους νὰ φύγουν. Ἀλλὰ πρόσσε, σὲ παρακαλῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτοῦ τὸν ἀδέκατον δικαστὴν, δηλαδὴ, τὴν συνειδησίαν τὸν, ἡ ὅποια ἐξεγείρεται, χωρὶς νὰ τοὺς κατηγορῇ κανένας οὔτε νὰ τοὺς ἀποκαλύπτῃ, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι ἐγένοντο κατηγοροὶ τοῦ ἑαυτοῦ τῶν. «Καὶ εἶπεν, λέγει, «ἕκαστος ἀδελφός πρὸς τὸν ἄλλον· Ναι, τιμωρούμεθα, διότι εἴμεθα ἐνοχοὶ διὰ τὸν ἀδελφὸν μας τὸν Ἰωσήφ, ἐπειδὴ δὲν ἐλάθθαμεν ὑπ' ὄψιν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς του, ἔσταν μᾶς παρεκάλει τότε καὶ δὲν ἠκούσαμεν αὐτόν. Ἐνεκεν τούτου ἤλθεν ἡ θλίψις σὴτι εἰς ἡμᾶς.»³³ Πραγματικὰ, αὐτὰ τὰ γνωρίσματα εἶχε ἡ ἁμαρτία, ὅταν, δηλαδὴ, διαπροχθῇ καὶ ὀλοκληρω-

29. Τὰ λεγόμενα ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ εἰς ἐνταῦθα βασίζονται δι' ἀπαστὰς ἀπὸν κριτικὰς ἀντιθέσας τοῦ Ἰωσήφ.
30. Γεν. 42, 16.
31. Γεν. 42, 17.
32. Γεν. 42, 18-20.
33. Γεν. 42, 21.

θη, τότε αποκαλύπτει τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας τῆς. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ὁ μεθυσμένος, ὅταν μὲν πίνῃ ἀφθονον ἀνέρωτον κρασί, δὲν ἀντιλαμβάνεται καθόλου τὴν ζημίαν, ποῦ τοῦ προξενεῖ αὐτό, ἀλλὰ ἔπειτα, ἀπὸ τὰς συνεπει-
ας, βλέπει τὸ μέγεθος τῆς βλάβης, τὴν ὅποιαν ὀφίσταται, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ἁμαρτία, μέχρις ὅτου νὰ δια-
πραγθῇ, συσκοτίζει τὴν σκέψιν καὶ σὰν πυκνὸν νέφος ἀ-
χρηστεύει τὸ μυαλό. 811 Ἄ Ὑψιτερα, ὁμως, ἐξεγείρεται ἡ
συνείδησις καὶ βασανίζει τὸν νοῦν χειρότερα ἀπὸ κάθε
ἄλλον κατήγορον καὶ φανερώνει τὴν παρανομίαν τῶν
πράξεων. Κύτταξε, λοιπόν, καὶ αὐτοὺς ποῦ τώρα συναι-
σθάνονται τὴν ἁμαρτίαν των καὶ ὅταν εἶδαν ὅτι διέτρε-
ξαν τὸν ἔσχατον κήρυκον, τότε ἐξομολογοῦνται τὰς πρά-
ξεις των καὶ λέγουσιν· «Ναί, τιμωρούμεθα, διότι εἴμεθα ἔνο-
χοι διὰ τὸν ἀδελφόν μας τὸν Ἰωσήφ, ἐπειδὴ δὲν ἐλάθα-
μεν ὅπ' ἔβην τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς του». Ὅχι ὅδρα καὶ
μάταια, λέγει, ὀφιστάμεθα αὐτά, ἀλλὰ δίκαια, καὶ μάλι-
στα πολὺ δίκαια. Πραγματικῶς, τιμωρούμεθα διὰ τὴν ἀ-
ποθνήσκουσαν καὶ τὴν οκνηρότητα μας, τὴν ὅποιαν ἐδείξα-
μεν πρὸς τὸν ἀδελφόν μας. Ἐπειδὴ δὲν ἐλάθαμεν ὅπ' ἔ-
βην τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς του, ἔβην μᾶς παρακάλεσι καὶ
δὲν ἤκούσαμε αὐτόν. Ἐπειδὴ, λέγει, ἐβάνημεν ἀπάν-
θρωποι καὶ ἐδείξαμεν μεγάλην οκνηρότητα, δι' αὐτὸ καὶ
τώρα παθαίνομεν τὰ ἴδια, «διότι ἐνεκεν τούτου ἦλθεν ἡ
θλίψις αὐτῆ εἰς ἡμᾶς».

Καὶ αὐτὰ μὲν συνελήθου μετὰ των καὶ ἐνόησαν ὅ-
τι τότε δὲν ἦκουεν ὅπὸ αὐτὰ ὁ Ἰωσήφ. Διότι, σὰν νὰ
ἠγνώθῃ καὶ νὰ μὴ ἀντελαμβάνετο τὴν γλώσσῶν των, εἶχε
τοποθετήσει διεσπασμένα μετὰ αὐτοῦ καὶ αὐτῶν, ὥστε νὰ
μετασέβῃ ὅτι ἔλεγεν ὁ Ἰωσήφ εἰς ἑκείνους καὶ ὅτι ἔλε-
γαν αὐτοὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ὅπου ἤκουσε τοὺς λόγους αὐ-
τοῦ ἀπήγγελλεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ρουβὴν· Δὲν σὰς τὸ ἔλεγα,
νὰ μὴ ἐλάθητε τὸ παιδί καὶ δὲν με ἤκούσατε; 812 Ὁ καὶ νὰ
τώρα ἡ κοπ' αὐτοῦ ὀδύνη ζητεῖ ἐκδίκησιν. 813 Δὲν σὰς συ-
νοδοῦσα, λέγει, τότε, δὲν σὰς παρακάλεσα, ὥστε νὰ μὴ
διαπράξετε καμμίαν ὀδύνην εἰς ἄραος μου; Δι' αὐτὸ τώ-
ρα ἐπὶ τὸ αἷμα τοῦ ζητεῖ ἐκδίκησιν. 814 Διότι τὸν ἐφρονέσατε
μὲ τὴν διάθεσίν σας, ἔστω καὶ ἂν δὲν ὤθησατε τὸ ξίφος εἰς

81. Ἠβρ., Γεν. 37, 22 καὶ 19-30.
82. Γεν. 42, 23.
83. Γεν. 42, 22.

τὸν λαμὸν του, ἀφοῦ τὸν ἐπωλήσατε εἰς βαρβάρους ἀν-
θρώπους καὶ ἐφρονέσατε εἰς ἄραος του βουλείαν σκληρο-
τέραν τοῦ θανάτου. Δι' αὐτὸ τώρα ἐπὶ αἷμα τοῦ ζητεῖ ἐκ-
δίκησιν.

Σκέψου τί σημαίνει νὰ σὲ κατήγορῃ ἡ συνείδησίς σου
καὶ νὰ ἔχης αὐτὸν τὸν κατήγορον νὰ σοῦ ἐπιτίθεται συνέ-
χεια, νὰ σοῦ φωνάζῃ καὶ νὰ σοῦ ὀνειδυμῆσῃ τὴν παρανο-
μίαν σου. 815 Καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦς τοὺς ἤκουεν ὁ Ἰω-
σήφ, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν αὐτοί, ἐπειδὴ ὑπῆρχεν ἀνάμεσα
των ὁ διεσπασμένος. Ἀλλὰ δὲν ἤδυνάτο, πλὴν νὰ ὑποφέρει
ἄλλο, ἐπειδὴ τὸν ἤλεγχεν ἡ ἀδελφικὴ συγγένεια καὶ ἡ
συμπάθεια. «Καὶ ὁ Ἰωσήφ, λέγει, «ἐκλαυσε, ἀφοῦ ἀπε-
μακρόνηθ' ἄπ' αὐτοῦς», 816 διὰ νὰ μὴ ἀποκαλυφθῇ. «καὶ πάλιν
ἐπαυθῆκε καὶ ὤμιλῃσε πρὸς αὐτούς. Ἐπειτα, ἔλαθεν
ἐξ αὐτῶν τὸν Σιμεὼν καὶ τὸν ἔδεσεν ἐνώπιόν των». 817 Κύτ-
ταξε ὅτι κάνει τὰ πάντα, ὥστε νὰ τοὺς προκαλέσῃ φό-
βον, διὰ νὰ φανερώσουν, ἂν σὸσθάνονται καθόλου ἀγά-
πην διὰ τὸν ἀδελφόν των, ὅταν θὰ ἴδουν δέσμιον τὸν Σι-
μεὼν. Ἐ Ὅλα αὐτὰ τὰ κάνει, δοκιμάζων τὴν ψυχὴν των
καὶ ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ μήπως ἔδειξον τὴν ἴδιαν δια-
γωγὴν καὶ πρὸς τὸν Βενιαμίν. Δι' αὐτὸ διέταξε νὰ δεθῇ ἐ-
νώπιόν των ὁ Σιμεὼν, ὥστε νὰ δοκιμάσῃ αὐτοὺς μὲ ἀ-
κρίβειαν καὶ νὰ γνωρίσῃ, ἂν ἔχουν κάποια ἀγάπην δι'
αὐτόν. Διότι τὸ ἐνδιαφέρον των δι' αὐτόν θὰ ἔκαυε νὰ ἐλ-
θῇ γρηγορώτερα ὁ Βενιαμίν, πράγμα τὸ ὁποῖον ἐπεδύωκε
νὰ γινῇ, ὥστε νὰ δεδακωθῇ ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ ἀ-
δελφοῦ του.

818 Ὁ Ἰωσήφ διέταξεν, λέγει ἡ Γραφή, «νὰ γεμίσουν
τοὺς σάκκους τῶν ἀδελφῶν του σίτον, 819 Ἄ νὰ ἐπιστρέ-
ψουν εἰς τὸν καθένα ἄπ' αὐτοῦς τὰ χρήματά του, θέπου-
τες αὐτὰ εἰς τὸν σάκκον του, καὶ νὰ δώσουν εἰς αὐτοὺς
τροφὰς διὰ τὸν δρόμον... Καὶ ἀφοῦ ἐφόρτωσαν τοὺς σάκ-
κους εἰς τοὺς δύνους τῶν ἐφυγάν». 820 Κύτταξε πόσῃ μεγα-
λοδωρίαν δεκνύει ὁ Ἰωσήφ. Τοὺς εὐεργετῆ ἐν ἀγνωσί-
α των, ὅχι ἐπειδὴ τοὺς ἔβωσε τὸν σίτον μόνον, ἀλλὰ διότι
τοὺς ἐπέστρεψε καὶ τὰ χρήματά των.

821 Ἐνας, λοιπόν, ἄπ' αὐτοὺς, ὅταν ἔλυσε τὸν σάκκον
του, διὰ νὰ δώσῃ τροφὴν εἰς τοὺς δύνους του, βλέπει τὰ

87. Ἠβρ., Γεν. 42, 28.
88. Γεν. 42, 24.
89. Γεν. 42, 24.
40. Γεν. 42, 25-36.

χρήματα... και είπεν εις τούς αδελφούς του». ⁴¹ Διὰ τὰ γεγονόσιν αὐτὸ ἐξέπλάγησαν ὅλοι καὶ ἐταράχθησαν ⁴² λέγοντες μεταξύ των· Τί εἶναι τοῦτο, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔκανεν ὁ Θεός;». ⁴³ Τότες ἐκυρύνεσε καὶ πάλιν ἡ ἀγωνία, σκεπτόμενοι μήπως καὶ ἀπὸ τὸ συμβῆναι αὐτὸ τοὺς προσεθεῖ νέα κατηγορία, καὶ ἐπειθὴ εἶχον τὴν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως, ἅ ἀπέδωκαν τὰ πάντα εἰς τὴν ἀδελφὸν τὸν Ἰωσήφ. Ὅταν δὲ θάρσαον εἰς τὸν πατέρα των τοῦ εἶπεν τὰ πάντα μετ' ἀκριβείων καὶ διηγήθησαν τὴν ἄρχην τοῦ ἄρχοντος τῆς Αἰγύπτου ἐναντίον των καὶ ἐτι τοὺς ἐνέκλεισεν εἰς τὴν φυλακὴν μετ' τὴν κατηγορίαν ὅτι ἦσαν κατάσκοποι.

Ἐίπαμε, βέβαιον, εἰς αὐτὸν, λέγει ἡ Γραφή, «ὅτι εἴμεθα ἄνθρωποι φιλήσυχου... καὶ ὅτι εἴμεθα θώδεκα ἀδελφοί, ἀπὸ τούσιν ὁ ἓνας δὲν ὑπάρχει, ὁ δὲ μικρότερος εὐρίσκειται κοντὰ εἰς τὸν πατέρα μας. Εἶπε δὲ εἰς ἡμᾶς· Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ φονήτε ὅτι εἰσθε φιλήσυχου ἄνθρωποι! Νὰ ἀφήσατε ἄδω μαζί μου ἓνα ἀδελφόν καὶ εἶπατε νὰ φέρετε εἰς ἐμὲ τὸν νεώτερον ἀδελφόν σας καὶ θὰ πεισθῶ ὅτι δὲν εἰσθε κατάσκοποι». ⁴⁴ Τὰ λόγια αὐτὰ ἔξενον τὰς πληγὰς τοῦ δικαίου Ἰακώβ πάλιν. Ἐπειτα, ὅμως, ἀπὸ τὴν λυπηρὰν αὐτῆν διήγησιν, ἀφοῦ ἀδείσαον τοὺς σάκκους των, εὐρίσκειν ὁ καθένας τὰ χρήματά του καὶ ἐφορήθησαν οἱ ἴδιοι καὶ ὁ πατέρας των.

Μὰ, κύτταξε, σὲ παρακαλῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὸν γέροντα Ἰακώβ νὰ κλαίῃ μετ' ἀτελείωσιν. Τί λέγει, λοιπόν, πρὸς αὐτούς; «Μὲ ἀφήσατε χωρὶς παιδιὰ, διότι ὁ Ἰωσήφ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ζωὴν, ὁ Σιμεὼν δὲν εἶναι ἔδω, θὰ πάρετε καὶ τὸν Βενιαμίν; Ὅλα τὰ κακὰ αὐτὰ ἦλθον ἐπάνω μου». ⁴⁵ Δὲν μοῦ ἔδωσαν, λέγει, τὸ πένθος τοῦ Ἰωσήφ, ἀλλὰ προσεθέσατε καὶ τὸν Σιμεὼν. Καὶ δὲν σταματοῦν ἔδω τὰ κακὰ, μὰ θέλετε νὰ πάρετε καὶ τὸν Βενιαμίν; Ὅλα τὰ κακὰ αὐτὰ ἦλθον ἐπάνω μου. Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ ἀποδείξουν τὴν μεγάλην λύπην τοῦ πατρὸς. Διότι ἔπειτα ἀκριβῶς εἶχε χάσει τὸν Ἰωσήφ, (ἐνόμιζε, βέβαιον, ὅτι εἶχε κατασπαραχθῆ ἀπὸ τὰ θηρία), κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἔχανε καὶ τὸν Σιμεὼν, καὶ τώρα πλε-

41. Γεν. 42, 27-28.

42. Μήπως ἡ ἐθροὺς ἀσπὴ τῶν χρημάτων εἶχε διασπάρτασιν ἀνεπιείκεις.

43. Γεν. 42, 28.

44. Γεν. 42, 31-33.

45. Γεν. 42, 36.

ον ἐραθεῖτο καὶ διὰ τὸν Βενιαμίν. Ἀλλὰ ἤρνετο ἀκόμη καὶ δὲν εἶδε τὸ παιδί. «Ὁ Ρουβὴν, ὅμως ὁ πρωτότοκος υἱὸς του εἶπεν εἰς αὐτόν· Σκότωσε καὶ τὰ δύο μου παιδιὰ, δὲν δὲν σοῦ τὸν ἐπιστρέφω. Δὲς τὸν Βενιαμίν εἰς τὰ χεῖρά μου καὶ ἀγὼ θὰ σοῦ τὸν ἐπιστρέφω». ⁴⁶ Ἐμπιστεύσου, λέγει, αὐτὸν εἰς ἐμένα, δὲς τον εἰς ἐμένα καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ τὸν ἐπιστρέψω.

Ἐ Ὁ Ρουβὴν ἔλεγε τοὺς λόγους αὐτούς, ἐπειθὴ ἀντελοιδόανετο ὅτι δὲν ἤθονατο νὰ ὑπάγουν πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ νὰ ἀγοράσουν τὸν ἀναγκαῖον διὰ τὴν διατροφήν των σίτον, ἐὰν ὁ Βενιαμίν δὲν κοπῆθῃ μαζί των. Μὰ, ὁ πατέρας δὲν συμφωνεῖ, ἀλλὰ λέγει· «Δὲν θὰ ἔλθῃ ὁ υἱὸς μου μαζί σας». Ἐπειτα, τοὺς λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, ἀνὰ νὰ ἀπελογεῖτο πρὸς τὰ παιδιὰ του· «Διότι ὁ ἀμοιήτριος ἀδελφός του Ἰωσήφ ἀπέθανε καὶ αὐτὸς μόνος υἱὸς τῆς Ραχὴλ μοῦ εἶχε μείνει. Φοβοῦμαι δὲ, (ἐὰν παιδί πού εἶναι), νὰ μὴ πάθῃ κάτι κακὸν εἰς τὸν δρόμον καὶ θὰ καταδικάσετε τὸ γῆρας μου γαμὰτο λύπην εἰς τὸν Ἄδην». ⁴⁷ Ἄ Φοβοῦμαι, λέγει, διὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του καὶ προσέχω μήπως, ἀφοῦ χάσῃ καὶ τὴν παρηγορίαν, τὴν ὁποῖαν μοῦ δίδει ἡ παρουσία του, τελειώσω τὴν ζωὴν μου μέσα εἰς τὴν λύπην. Διότι ὅσον χρόνον αὐτὸς εἶναι κοντὰ μου νομίζω ὅτι μοῦ δίδει μίαν μετάν παρηγορίαν καὶ ἡ συντροφία του μετράζει τὴν λύπην μου διὰ τὸν χαμὸν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωσήφ.

Καὶ ἡ ἀγάπη του διὰ τὸν Βενιαμίν δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ τὸν ἀφήσῃ. Ἀλλὰ ἡ πεῖνα ἐγένετο πρὸς σκληρὰ καὶ τοὺς ἔλειψαν τὰ τρόφιμα. ⁴⁸ Καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς ὁ πατέρας των· Πηγαίνετε πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀγοράσατε ὀλίγας τροφάς. ⁴⁹ «Ὁ Ἰωσὴφ, ὅμως, εἶπεν εἰς αὐτόν· ὁ ἄνθρωπος μὲς νὰ ἴδῃτε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν δὲν εἶναι μαζί σας ὁ νεώτερός σας ἀδελφός. Ἐάν, λοιπόν, ἀποστῆλλῃς τὸν ἀδελφόν μας τοῦτον μαζί μας, θὰ μεταδώμεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ θὰ ἀγοράσωμεν τροφάς. Ἐάν, ὅμως, δὲν ἀποστῆλλῃς τὸν ἀδελφόν μας αὐτόν μαζί μας, δὲν θὰ μετα-

46. Γεν. 42, 47.

47. Γεν. 42, 38.

48. Γεν. 42, 35.

49. Γεν. 42, 36.

50. Γεν. 46, 1.

51. Ὁ Ἰωσήφ, δηλαδή.

δομεν, διότι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἶπεν εἰς ἡμᾶς ῥητῶς·
 Νὰ μὴ τοιμῆσθε νὰ ἴδητε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν ὁ νεώ-
 τερος ἀδελφός σας δὲν εἶναι μαζί σας.⁵⁸ Μὴ νομίση, λέ-
 γει, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Αἴγυπτον χω-
 ρὶς τὸν ἀδελφόν μας. Ἐάν, λοιπόν, θέλῃς ἄσκοπα νὰ κά-
 νωμεν τὸ ταξίδι αὐτὸ καὶ συγχρόνως νὰ διακινδυνεύσωμεν
 τὰ μέγιστα, πηγαίνομεν. Γνωρίζε, ὁμῶς, ὅτι μᾶς ἐδήλωσε
 κατηγορηματικῶς ὅτι δὲν θὰ ἐμφανισθῶμεν ἔμπροσθέν
 του διὰ τὰ τὸν ἴδωμεν, ἐὰν δὲν εἶναι μαζί μας ὁ ἀδελφός
 μας, Ἦ Ἰσραὴλ εὐρέθῃ πρὸ μεγάλου ἀδιεξόδου, δι' αὐ-
 τὸ καὶ ὀδυρόμενος λέγει πρὸς αὐτοῦ· «Διατί μοῦ ἐκάνετε
 τόσον κακόν πληροφορησάντες τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν, ὅτι
 ὑπάρχει καὶ ἄλλος ἀδελφός σας;»⁵⁹ «Διατί μοῦ ἐκάνετε
 τόσον κακόν;». Διατί, λέγει, γίνετε αἰτία νὰ πάω αὐτὸ
 τὰ κακά; Διότι, ἐὰν δὲν εἶχατε δώσει τὴν πληροφορίαν
 αὐτήν, ἄσφαλός, δὲν θὰ εἶχα στερηθῆ τὸν Σιμεὼν, ὅτε
 θὰ εἴχητε καὶ τὸν Βενιαμίν. «Ἐκείνοι, ὁμῶς, ἀπάντησαν·
 Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐπέμεινε μὲ ἐρωτήσεις νὰ μάθῃ, ἐὰν
 ᾖ ἀκόσμη ὁ πατέρας μας καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ μεταξύ μας ἄλ-
 λος ἀδελφός καὶ τοῦ ἐδώσαμεν τὴν ἀπάντησιν. Μήπως ἐ-
 γνωρίζομεν ὅτι θὰ μᾶς εἶπῃ, φέρετε ἔδω τὸν ἀδελφόν
 σας;»⁶⁰ Μὴ νομίση, λέγουσι, ὅτι μὲ τὴν θέλησίν μας ἀπε-
 καλύψομεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον τὴν οικογενειακὴν
 μᾶς κατ'άστασιν. Ὅταν, δηλαδή, μᾶς ἐφυλάκισεν, ἐπειδὴ
 μᾶς ὑπωπτεύθη ὡς κοτσόκοπους. Ἢ μᾶς ἤρωτά μὲ ἀ-
 κρίθειον διὰ τὴν ζωὴν μας καὶ δι' αὐτὸ τοῦ εἴπαμεν ἅλα
 αὐτά, ἐπειδὴ ἠθέλωμεν νὰ τοῦ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν δι' ἑ-
 σα ἠρώτα.

«Ὁ δὲ Ἰαούδας εἶπε πάλιν πρὸς τὸν πατέρα του· Στεί-
 λε τὸ παιδί μαζί μου καί, ἀφοῦ ξεκινήσωμεν, θὰ ὑπάγω-
 μεν (εἰς τὴν Αἴγυπτον), διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ νὰ μὴ ἀπο-
 θάνωμεν ἀπὸ τὴν πείναν».⁶¹ Εἰς ἐμένα, λέγει, νὰ τὸν ἀπο-
 πιστευθῆς, διὰ νὰ ἀρχίσωμεν τὸ ταξίδι. Διότι δὲν θὰ ὀ-
 πάρχη πλὴν ἐλπίς νὰ σωθῶμεν, ἀφοῦ τὰ τρόφιμα ἐξη-
 τλήθησαν καὶ δὲν εὐρισκόμεν ἀπὸ πρῶθενά βοήθειαν. «Ἐ-
 γὼ θὰ τὸν παραλάβω ἀπὸ σένα. Ἐάν δὲν τὸν ἐπιστρέψω
 εἰς σέ καὶ δὲν τὸν παρουσιάσω ἐνώπιόν σου, θὰ εἴμαι ἔ-
 νοχος ἐνώπιόν σου εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν. Ἐ Ἐάν μὲ τὰς

58. Γεν. 43, 2-4.
 59. Γεν. 43, 5.
 60. Γεν. 43, 6.
 61. Γεν. 43, 7.

συζητήσεις αὐτὰς δὲν εἶχαμεν καθυστερήσει, θὰ εἶχαμεν
 ὑπάγει πρὸς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπιστρέψει δύο φορές».⁶²
 Ἡ ἀγάπη σου, λέγει, θὰ τὸ παιδί πρόκειται νὰ προεξηγή-
 σῃ τὸν θάνατον ὄλων μας. Κινδυνεύομεν, λοιπόν, νὰ ἀπο-
 θάνωμεν ἀπὸ τὴν πείναν, ἐὰν δὲν βελήσῃς νὰ ἀποχωρι-
 σθῆς αὐτὸ καὶ νὰ μᾶς ἀφήσῃς νὰ φύγωμεν.

Πρόσεξε εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ, ἀγαπητέ μου, κατὰ
 τοῖον τρόπον ἡ πείνα ἐνίκησε τὴν φιλοστοργίαν τοῦ πα-
 τρός. Διότι ἔτιαν εἶδεν ὅτι αὐτοὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ εὐ-
 ρουν καμμίαν ἄλλην βοήθειαν, ἐνῶ ἡ πείνα ἐπετεινετο, λέ-
 γει· Ἐάν τὸ πρᾶγμα ἐχῆ ἔτσι καὶ πρέπει ὀπωδηήποτε νὰ
 γίνῃ αὐτὸ, καὶ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Αἴγυ-
 πτον, χωρὶς νὰ πάρετε αὐτὸν μαζί σας, τότε πρέπει νὰ
 προσφέρετε καὶ δῶρα εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον.⁶³ Ἐπίσης,
 καὶ τὰ χρήματα, τὰ ὅποια εὐρήκατε εἰς τοὺς σάκαους σας,
 νὰ ἐπιστρέψετε, ἀλλὰ καὶ ἄλλα χρήματα νὰ πάρετε μαζί
 σας διὰ τὴν νέαν ἀγοράν.⁶⁴ Ἄ «Καὶ λάβετε τὸν ἀδελ-
 φόν σας καὶ σηκώθητε νὰ ὑπάγετε πρὸς τὸν ἄνθρωπον
 αὐτόν. Ὁ δὲ Θεὸς μου ἄς σᾶς δώσῃ χάριν, ὥστε νὰ εὐρε-
 τε ἐμμενῆ ὑποδοχὴν ἐνώπιόν του καὶ νὰ ἀποστείλῃ τὸν
 ἄλλον ἐκεῖ παραμεινάντα ἀδελφόν σας καὶ τὸν Βενιαμίν.
 Ἄλλως τε ἔτσι καὶ ἔτσι ἔχω χάσει τὸ παιδί μου».⁶⁵ Κύτ-
 ταξε μὲ ποῖον τρόπον φανερῶναι τὴν ἀναστροφὴν ἀγά-
 πην του διὰ τὸν Ἰωσήφ. Διὰ νὰ μὴ νομίση, ὁμῶς, κανένας
 ὅτι διὰ τὸν Βενιαμίν ἢ διὰ τὸν Σιμεὼν εἶπε τὸ «ἄλλως τε
 ἔτσι καὶ ἔτσι ἔχω χάσει τὸ παιδί μου», δι' αὐτὸ ἐπρόφθα-
 σε καὶ εἶπεν Ἐ Ὁ δὲ Θεὸς μου ἄς σᾶς δώσῃ χάριν, ὥστε
 νὰ εὐρετε ἐμμενῆ ὑποδοχὴν ἐνώπιόν του καὶ νὰ ἀποστεί-
 λῃ τὸν ἄλλον ἐκεῖ παραμεινάντα ἀδελφόν σας καὶ τὸν Βε-
 νιαμίν», μολοντοί, λέγει, ὅστω καὶ ἂν σωθῶν αὐτοί, ἐγὼ
 πάντως «ἔχω χάσει, ὀπωδηήποτε τὸ παιδί μου». Ἀντι-
 λαμβάνουσι ὅτι ὅλη του ἡ ἀγάπη ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν
 Ἰωσήφ. Διότι, ἂν καὶ ἔβλεπε νὰ τὸν περιβάλλουν τόσα
 παιδιά, ἐν τούτοις ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀτεκνου, ἐπει-
 θὴ εἶχε χάσει ἐκεῖνον.

«Ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ δῶρα οἱ ἀδελφοί», λέγει ἡ Γραφή,
 «καὶ τὰ διπλὰ χρήματα καὶ τὸν Βενιαμίν, μετέβησαν εἰς

62. Γεν. 43, 8-9.
 63. Γεν. 43, 10.
 64. Γεν. 43, 11.
 65. Γεν. Σιμεὼν, δηλαδή.
 66. Γεν. 43, 12-13.

τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ὁ δὲ Ἰωσήφ εἶδεν αὐτοὺς καὶ τὸν (δομητήριον) ἀδελφὸν του τὸν Βενιαμίν.⁶⁵ Ὁ αὐτὸ πού ἐπελάμει ἦγεν, θηλασθὴ, εἶπε τὸν πολυγασητὸν τοῦ ἀδελφού. Εἶπεν ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ θεοῦ πραγματοποιεῖ ἀποτελεσμα. «Καὶ εἶπεν, λέγει, κείνους διαχειριστὴν τοῦ οἴκου του Ὁδῆγησε τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ σφάζε σφαχτά, διότι μαζί μου θὰ φάγουν οἱ ἄνθρωποι αὐτά. Ὅταν εἶδαν οἱ ἀδελφοὶ ὅτι ὠδηγήθησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωσήφ, εἶπαν μεταξὺ των. Ἡμεῖς ὀδηγοῦμεθα εἰς τὸν οἶκον αὐτόν, ἐξ αἰτίας τῶν χρημάτων, τὰ ὅποια μᾶς ἐπιστρέψαν μέσα εἰς τοὺς σάκαους μας κατὰ τὸ πρῶτον μας ταξίδι, διὰ νὰ μᾶς συκοφαντήσουν καὶ νὰ μᾶς τιμωρήσουν ὥστε νὰ μᾶς πάρουν σάν δούλους, καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς δνους μας».⁶⁶ Ὁ μὲν Ἰωσήφ, ἐπιθεκνύων τὴν ἀγάπην του πρὸς αὐτοὺς ἔδωκε δλας τὰς παραπάνω ἐντολάς. Ἐκεῖνοι, ὅμως, καὶ εἶται κατέχονται ἀπὸ ἀγωνίας, ἐπειδὴ σκέπτονται μήπως τιμωρηθῶν διὰ τὰ χρήματα, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διέπρασεν ἀπάντη. Ἐ Δι' αὐτὸ, ἀφοῦ προήλθον ἀποκαλύπτουν εἰς τὸν διαχειριστὴν τῆς οἰκίας τὴν αἰτία τοῦ φόβου των καὶ διηγούντο κατὰ τοῖον τρόπον εὐρῆκαν τὰ χρήματα εἰς τοὺς σάκαους τοῦ σίτου καὶ λέγουσιν, ὅτι τώρα ἔχουν φέρεϊ διπλᾶ χρήματα μαζί των, ὥστε καὶ τὰ προηγούμενα νὰ ἀποδώσουν καὶ τρόφιμα νὰ ἀγαράσουν.⁶⁷

Κύτταξε ὅτι αἱ συμφορὰ τοὺς κατεπράναν τὴν ψυχὴν καὶ τοὺς κατέστησαν πρὸ ἐπιχειεῖ. «Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς Ἰωσήφ, ὁ θεὸς σὰς ἐλέησε, μὴ φοβείσθε. Ὁ θεὸς σὰς καὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σὰς σὰς ἔδωκε τοὺς θησαυροὺς αὐτοὺς εἰς τοὺς σάκαους σὰς. Ἐ Καὶ τὸ ἀντίτιμον τῶν χρημάτων διὰ τὸν ἀγορασθέντα προηγούμενης σίτου τὸ ἔλαβα ἐγώ».⁶⁸ Μὴ φοβείσθε, λέγει, ὅτε νὰ κατέχεσθε ἀπὸ ἀγωνίας διὰ τὸ γεγονός αὐτό. Κανένας δὲν θὰ σὰς κατηγορήσῃ διὰ τὴν πρᾶξιν αὐτήν, διότι ἐλάσαμεν τὰ χρήματα. Νὰ ἀποδώσετε δὲ τὸ γεγονός αὐτὸ εἰς τὸν θεόν, ὁ ὅποιος σὰς ἔδειξε καὶ χρήματα ἀκόμη εἰς τοὺς σάκαους

61. Γεν. 43, 14 - 15.

62. Γεν. 46, 15 καὶ 17.

63. Πρβλ. Γεν. 48, 21.

64. Γεν. 48, 29. Φαίνεται ὅτι ὁ διαχειριστὴς τῆς οἰκίας τοῦ Ἰωσήφ εἶχε λίαν σχετικὰς ἀγχιὰς καὶ δι' αὐτὸ τοὺς συμπεριφέρει μὲ τὸν ἴσον ἐφθασαν.

σας. Καὶ ἀφοῦ εἶπεν αὐτὰ, ἐβγαλεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν τὸν Συμεὼν καὶ διέταξε καὶ ἔφερον εἰς αὐτοὺς νερὸ διὰ νὰ νίψουν τοὺς πόδας των καὶ ἔδωκε τροφὰς εἰς τοὺς δνους των».⁶⁹

Βλέπεις ὅτι ἡ εὐχὴ τοῦ πατρός των τοὺς τὰ ἔφερε δλα καλὰ καὶ θπιας ἐκείνους τοὺς πηχθῆ, ὅταν εἶπεν ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου διὰ σὰς δώση χάριν», εἶται ἦγιναν δλα, ἀφοῦ τόσαν ἐνδιαφέρον ἐδείκνυε πρὸς αὐτοὺς ὁ διαχειριστὴς τοῦ οἴκου, πρῶτῶ νὰ ἐλεῖ ἀκόμη ὁ Ἰωσήφ. ⁶⁵ Ἄ Ἠτόμωσαν δὲ τὰ δῶρα διὰ τὸν Ἰωσήφ καὶ ὅταν ἦλθε τὰ προσέφερον εἰς αὐτὸν καὶ τὸν προσκύνησαν κύψαντες μέχρη τοῦ ἀδάφους.⁷⁰ Καὶ πάλιν ἐρωτᾷ αὐτοὺς «Ἰγιαίνει ὁ γέρον πατέρας σὰς, τὸν ὅποιον μαζί ἀνεφέρατε; Ζῆ ἀκόμη; Αὐτὰ δὲ ἀπήντησαν Ὁ δούλους σου ὁ πατέρας μας ὕβαινε. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰωσήφ Ἐὐλογημένος ἀπὸ τὸν θεόν εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος. Ἐκεῖνοι σκύψαντες προσεκύνησαν αὐτόν. Ὁ Ἰωσήφ δὲ εἶπε τὸν ἀδελφὸν του τὸν δομητήριον⁷¹ καὶ εἶπεν Ἄυτὸς εἶναι ὁ νεώτερός σὰς ἀδελφός, τὸν ὅποιον εἶπατε ὅτι θὰ φέρετε πρὸς ἐμέ; Καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν Ὁ θεὸς νὰ σὲ ἐλέησῃ, τέκνον μου».⁷² Πράσσεε πὸσῃ ὑπομονὴν ἐπιθεκνύει καὶ ἀκόμη προσημοῖται ὅτι δὲν τοὺς γνωρίζει, Ἐ ὥστε μὲ τὰ γεγονότα πού θὰ ἐποκαλουθῆσιν νὰ ἡμπαρέσῃ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ψυχὴν των καὶ νὰ ἀντιληθῆ πὸς διάκεινται ἔναντι τοῦ Βενιαμίν. Ἐπειδὴ, ὅμως, τὸν ἐνίκησεν ἡ φυσικὴ συμπάθεια πρὸς τὸν ἀδελφὸν του, διότι ἐπαράσθη, λέγει, ἀσωτερικῶς ὁ Ἰωσήφ, καὶ ἐξῆγε νὰ εὐρῃ μέρος ἰδιαίτερον διὰ νὰ κλασθῇ.⁷³ Δι' αὐτὸ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀσωτερικὸν δαιμόνιον καὶ ἐκεῖ ἐκλουσεν. Καὶ μετ' ὀλίγον, ἀφοῦ ἔνιψε τὸ πρόσωπόν του ἐπαυθῆθεν.⁷⁴ Ὅθεν ἀποδεικνύει τὴν πηγιαὶν του φιλοφροσύνην καὶ λέγει Ἐτοιμάσατε φαγητόν. Καὶ ἠτοίμασαν φαγητόν διὰ τὸν Ἰωσήφ ἰδιαίτερος.⁷⁵ Ὡς βασιλεῖα καὶ ἄρχοντα τῆς Αἴγυπτου. Ἐπίσης, ἰδιαίτερος διὰ τοὺς ἀδελφούς

65. Γεν. 43, 29 - 32.

66. Πρβλ. Γεν. 43, 24 - 25.

67. Τὸν Βενιαμίν.

68. Γεν. 43, 26 - 28.

69. Ἡ συνκίνησις τοῦ Ἰωσήφ ἐπὶ τῇ εὐχῇ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βενιαμίν εἶναι δικαιολογημένη, διότι α) ἦτο ὁ μόνος δομητήριος ἀδελφός του, β) τὸν εἶπεν ἀφοῦ εἰς ἡλικίαν ὅσα εἶπεν, ὅταν ἀπαλλῆθ μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ραχὴλ, καὶ τώρα ἦτο 22 ἐτὼν ἀνάσας.

70. Γεν. 43, 29 - 30.

71. Γεν. 48, 31.

του και ιδιαίτερος διά τους Αιγυπτίους, οι οποίοι συνέ-
 τρων με αυτόν, διότι δεν επέτρεπτο να συντρόφουν
 οι Αιγύπτιοι με τους Έβραίους, επειδή αυτό ήτο πολύ μι-
 σητόν εις τους Αιγυπτίους.⁷⁵ Ο Οι αδελφοί του Ίωσήφ
 εκάθισαν ενώπιόν του, ώστε να είναι ο πρωτότοκος εις
 θέσιν ανάλογον της μεγάλης του ηλικίας⁷⁶ και ο νεώτερος
 εις θέσιν ανάλογον της μικράς του ηλικίας.⁷⁷ Τό γεγονός
 αυτό προεκάλεσε κατάπληξιν και άπορίαν εις αυτούς, διά
 τό πως άγνωρίζεν ο Ίωσήφ την διαφοράν της ηλικίας εκά-
 στου. Και εις άλλους έδωσε τό κανονικόν φαγητόν, ενώ η
 μερίδα του Βενιαμίν ήτο πενταπλασία των άλλων.⁷⁸ Μα, ο-
 τε και έτσι αντιλαμβάνονται την σημασίαν των πράξεων
 αυτών, αλλά ένόμισαν ότι ήτο μία άπλη σύμπτωσης τό γε-
 γονός αυτό και μία ιδιαίτερος περιποίησις προς τον νεώ-
 τερον.

Και όταν έτελείωσαν τό φαγητόν, άφου εκάλεσε ο Ί-
 ωσήφ «τόν διαχειριστήν της οικίας του έδωσαν έντολήν
 εις αυτόν λέγων Έμίση τους σάκκους των ανθρώπων τού-
 των με προφάσι, θσας δύνανται να χωράσουν. Ο και τό
 χρήματα του καθενός ες αυτόν να τό θέσης εις τον σάκ-
 κον του, τό δε άργυρούν ποτήριόν μου να τό δάλης εις
 τον σάκκον του νεωτέρου.»⁷⁹ Κύτταξε ποίου τέχνασμα έ-
 φευρίσκει πάλιν, ώστε να δοκιμάση με άκριβειαν την διά-
 θεσιν των αδελφών του, την οποίαν είχαν έναντι του Βε-
 νιαμίν. Και άφου έγιναν αυτά, τους άφησε να φύγουν. Μα,

75. Οι Αιγύπτιοι δεν ουδέτερον με ξένους, διότι αυτοί Έρωσαν Ώρα,
 τό όποια είχαν θεοποιήσει οι Αιγύπτιοι.

76. Ή κατά ηλικίαν τακτοποιήσις των αδελφών έγινεν κατ' έντολήν
 του Ίωσήφ και έτσι ο Βενιαμίν κέρσεν κατά του.

77. Γεν. 45, 21 - 22.

78. Ήβρ. Γεν. 43, 33. Ήθελα, δεν πρόκειται διά πενταπλασίαν με-
 ρίδα, άλλ' ή άριθμός σκεπτικώς περισσότερο ή τριπλάσιον. Διά της
 ενεργείας αυτής ήθελε να δοκιμάση τον φθόνον ή τό άναπισθόνον αυτόν
 έναντι του Βενιαμίν. Άρα ή ετή συμπεριφορά του Ίωσήφ προς τους αδελ-
 φούς του ρομπιζήσεται εκ της διαθέσεως αυτών έναντι του Βενιαμίν. Έν πρό-
 ποσώ τεταύται να μέθω, εάν ή και τώρα εάν φθονήται.

79. Γεν. 44, 1 - 2. Με την συμπεριφορά αυτή ήθελάνα να γνωρίση
 κατά πόσον οι άλλοι αδελφοί είχαν παύσει να μισούν τον Βενιαμίν, διό
 αδελφών έτεροκαλή. Έθελε διά έντολήν να τεθή και κατά τό δεύτερον τα-
 βήριον ή τιμή του σιτου του σκευον εκδοσόν των αδελφών, διά να προλάβη
 αδικήματα έπισην των αδελφών κατά του Βενιαμίν, όταν θα εύρίσκατο τό
 άδικήματόν ποτήριον εις τον σάκκον του. Άλλαδή, όταν οι αδελφοί ή άφρο-
 νικος τό χρήματα εις τους σάκκους των, θα συνεκέρσαντο εις κατά παράδοξον
 άνεξήγητον τρόπον εφάρθη και τό ποτήριον του θεσπίσας, εις τον σάκκον του
 Βενιαμίν και δεν έφείδασε εις κλοπήν.

μόλις εξέκίνησαν «είπεν, λέγει ή Γραφή, «ο Ίωσήφ προς
 τον διαχειριστήν του οίκου του. Σήκω και πήγαινε χρηί-
 γορα προς αυτούς και, άφου τους φθάσης, θα τους έπής·
 Διαιτι άνταπέδσατε κακά άπτι καλών· Διαιτι μου εκλέψατε
 τό άργυρούν ποτήριον· Δεν είναι αυτό τό ποτήριον με
 τό όποιον πίνει ο κύριός μου; Διά του ποτηρίου αυτού
 προμαντεύει τά μέλλοντα.⁸⁰ Πολύ κακόν είναι άκείνο, τό
 όποιον έπράξατε, κλέψαντες τό ποτήριον.⁸¹ Όταν τους
 έφθασεν ο διαχειριστής του οίκου, λέγει, επεν εις αυτούς·
 Ε Διαιτι ήμείψατε με τό κακόν τον έσφραγίσθη σας; Διαιτι
 επέβητέψατε την πονηρίαν σας και μήχους εκείνου, που με
 τόσην άνάτην σας περιέβαλεν; Διαιτι δεν έντραπήκατε
 την μεγαλοφυχίαν, την οποίαν σας έδειξεν ο άνθρωπος
 αυτός; Τι είδους κακία σας κατέχει; Τι είδους μανία σας
 έχει κυριέσει; Δεν γνωρίζετε, ότι αυτό είναι τό ποτήριον,
 εις τό όποιον ο κύριός μου προμαντεύει τά μέλλοντα; Ή
 πράξις σας είναι πονηρά, καταστρεπτική ή σκέψις σας,
 άσυγχώρητος ή επικήρσις, μεγάλο τό τόλμημα, που ύ-
 περβαίνει κάθε πονηρίαν.

«Εκείνοι, όμως άπήντησαν εις αυτόν. ⁸² Διαιτι ο
 κύριός λέγει τά λόγια αυτά;»⁸³ Διά ποιον λόγον, λένουσι,
 μάς άποδίδεις εγκλήμα, διά τό όποιον ήμεθα τελείως ά-
 νεύθουσι; Μή γένοιτο οι δούλοι σου να έκοναν τό πρέ-
 γμα αυτό;»⁸⁴ Μακάρι, ποτέ να μη συμβή να πράξωμεν αυ-
 τό. Διότι ήμείς που έφερομεν δίπλα τά χρήματα, κατά
 ποιον λογικήν θα εκλέπταμεν τό άργύριον ή τον χρυσόν;⁸⁵
 Έάν, όμως, έχης αυτήν την γνώμην, «εκείνας από ήμείς,
 εις τον όποιον θα εδρής τό ποτήριον», τό όποιον ζητείς,
 κατός μεν ως θανατωτήν,⁸⁶ διότι έπραξεν αυτήν την τολ-
 μηράν πρόξεν, ενώ ήμείς θα γίνωμεν δούλοι.⁸⁷ Διότι ή συ-
 νείδησις ότι είναι άδίκωι τους έδιδε τό θάρρος να άμολήσθω
 με αυτόν τον τρόπον. «Και άκείνος», λέγει, «άπήντησεν»

77. Ήγορεύεται, λοιπόν, με μανία και σιάνος ο Ίωσήφ; Όχι, έί-
 στα. Όπως προκύπτει και από τον στίχον 15, δεν έφάνησαν ο Ίωσήφ,
 άλλ' άνθρωπος κατέχων τον θεόν, την οποίαν είχαν πόδες. Άφήναι δε να
 άνωσθη ότι δεν ήτο δυνατόν να άπατηθή. Έδω πρόκειται διά την κολικα-
 μανίαν ή άδραμανίαν.

78. Γεν. 44, 4 - 5.

79. Γεν. 44, 7.

80. Γεν. 44, 7.

81. Ήβρ. Γεν. 44, 8.

82. Γεν. 44, 9.

83. Ήβρ. Γεν. 44, 9.

*Όπως τώρα λέγετε, έτσι θα γίνει. Β' Εκείνος εις τὸν ὁ ποῖον θὰ εὐρεθῆ τὸ ποτήριον τοῦτο θὰ εἶναι δούλος μου· σεῖς δὲ οἱ ἄλλοι θὰ εἶσθε ἐλεύθεροι.⁸⁴ Καὶ ἀφοῦ εἶπαν αὐτά, τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ἐρευνηθῆ. Καὶ ἤρχισε νὰ ἐρευνᾷ ἀρχίσας ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον, μέχρις οὗτου ἔφθασεν εἰς τὸν Βενιαμὴν καὶ, ὅταν ἤνοιξε τὸν σάκκον ἀκείνου, εὐρέθηκε τὸ ποτήριον.⁸⁵ Τὸ γεγονός αὐτὸ τοὺς ἐθάλωσε τὸ μυαλὸ των. «Καὶ οἱ ἀδελφοί», λέγει ἡ Γραφή, «ἔαχισαν τὰ ἱμάτιά των καὶ ἐφόρτωσαν πάλιν τοὺς σάκκους αὐτῶν καὶ ἐπίστρεψαν εἰς τὴν πόλιν».⁸⁶ Καὶ ὁ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωσήφ καὶ ἔπεσαν ἐνώπιόν του εἰς τὴν γῆν.⁸⁷ C Κύτταξε πῶσας φορές προσκυνοῦσιν αὐτόν. «Ὁ δὲ Ἰωσήφ εἶπεν εἰς αὐτούς· Διατί ἐκάνετε τὸ πρῶγμα αὐτό; Δὲν γνωρίζετε ὅτι μετὰ αὐτὸ τὸ ποτήριον προμαντεύω τὰ μέλλοντα;⁸⁸ Ὁ δὲ Ἰούδας ἀπήντησεν· Φίλον ἀντήρρησιν δυνάμει νὰ ἀντιτάξωμεν; Τί ἡμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν; Πῶς νὰ δικαιολογηθῶμεν; Ὁ Θεὸς εὐρέκει κάποιαν ἄλλην ἁμαρτίαν τῶν δούλων σου καὶ μᾶς τιμωρεῖ τώρα».⁸⁹ Πάλιν ἐνθυμοῦνται τὰ ὅσα ἔπραξαν εἰς ὄφελος αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθόν. «Ἰδοὺ, εἰμῶθα δούλοι εἰς τὸν Κύριόν μας, ἡμεῖς καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸν ὅποιον εὐρέθη τὸ ποτήριον αὐτό».⁹⁰ Τώρα πλέον δεκνύουν μεγάλην εὐγνωμοσύνην καὶ ὑπαβάλλουν τὸν ἑαυτὸν των εἰς δουλείαν μαζί με τὸν ἀδελφὸν των. D «Ἀπήντησε δὲ ὁ Ἰωσήφ», λέγει ἡ Γραφή, «δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ τὸ πρῶγμα τοῦτο ἀπὸ θύμῃν, νὰ γίνετε, δηλαδὴ, ὄλοι δούλοι μου. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος μόνον, εἰς τὸν ὅποιον εὐρέθη τὸ ποτήριόν μου, θὰ εἶναι δούλος μου. Σεῖς δὲ πηγαίνετε ὡσοὶ καὶ ἐλεύθεροι πρὸς τὸν πατέρα σας».⁹¹

Κύτταξε, ὅτι αὐτὸ, διὰ τὸ ὅποιον ἐφοδεῖτο ὁ πατήρρας των, αὐτὸ καὶ τοὺς συνέβη. Καὶ καταλαμβάνονται ἀπὸ σύγχυσιν καὶ παρακῆν, χωρὶς νὰ γνωρίζουν τί νὰ πράξουν. «Ὁ Ἰούδας», λέγει, «κτίησας τὸν Ἰωσήφ εἶπεν»· Ἐπειδὴ, ὁ βέβαια, αὐτὸς ἦτο ἀκείνος, ὁ ὅποιος τὸν παρέλαθεν ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ τοῦ εἶπεν· «Ἐὰν δὲν τὸν ἐ-

84. Γεν. 44, 10.

85. Γεν. 44, 12.

86. Γεν. 44, 18.

87. Πρῶτ. Γεν. 44, 14.

88. Πρῶτ. σημείωσεν 77 τῆς παρουσίας.

89. Γεν. 44, 15-10.

90. Γεν. 44, 18.

91. Γεν. 44, 17.

πατήρρι εἰς σέ... θὰ εἶμαι ἐνοχος ἐνώπιόν σου εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν».⁹² Δι' αὐτὸ, ἀφοῦ ἐπληρώσας τὸν Ἰωσήφ, τοῦ διηγείτοι τὰ πάντα μετ' ἀκριβείας, ἔδωκε νὰ τοῦ παρακαλῆ τὴν συμπάθειαν καὶ νὰ τὸν κἀνῃ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Βενιαμὴν. «Ἐπληρώσας, λοιπόν, τὸν Ἰωσήφ ὁ Ἰούδας καὶ εἶπεν· Παρακαλῶ, Κύριε, θεὸς μου ἐπιτραπῆ νὰ ἀμείλωσ».⁹³ Πρόσεξε ὅτι ἀμείλει ὡς δούλος πρὸς κύριον. Καὶ νὰ ἐνθυμηθῆς, σὲ παρακαλῶ, τὰ θύερα μετὰ τὰ δευμάτια,⁹⁴ τὰ ὅποια καὶ ἤβησαν τὸν φθόνον τῶν ἀδελφῶν τοῦ ἐναντίου του, καὶ νὰ θαυμάσῃς τὴν ἐφευρετικὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὅποια ὠδήγησε τὰ πάντα εἰς τὴν πραγματοποιήσιν των· παρὰ τὰ παρεμβληθέντα ἐν τῷ μεταξύ ἐμπόδια. «Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ», λέγει, «νὰ ἀμείλωσ ἐνώπιόν σου ἐγὼ καὶ μὴ θυμώσῃς κατ' ἐμοῦ τοῦ δούλου σου, κύριε... Σὺ ἠρώτησες ἡμᾶς τοὺς δούλους σου· Ἔχετε πατέρα ἢ ἀδελφόν; Καὶ εἶπαμεν εἰς σέ τὸν Κύριόν μας· Ὑπάρχει εἰς ἡμᾶς γέρον πατήρ καὶ εἰς αὐτόν νεώτερος υἱός, καρπὸς τῶν γυρατειῶν του, τοῦ ὁποίου ὁ ἀδελφός του ἀπέθανεν».⁹⁵ Ὁ Ἰωσήφ, σὲ παρακαλῶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ποῖός ἦτο ὁ Ἰωσήφ, ὁ ὅποιος ἦκον αὐτὰ. «Αὐτὸς ἔμεινε μόνος εἰς τὴν μητέρα, ἡ ὅποια τὸν ἐγέννησεν. Καὶ ὁ πατήρ του τὸν ἠγάπησεν ἰσχυρότερος».⁹⁶ Διὰ ποῖον λόγον, ὅμως, ψεύδεται ἔτσι καὶ ἐν προκειμένῳ λέγειν ὅτι «ὁ ἀδελφός αὐτοῦ ἀπέθανεν», μολονότι εἶχαν παλῆσαι αὐτὸν εἰς τοὺς ἐμπορεύς; Ἀλλὰ ἐπειδὴ αὐτὴν τὴν εἰδησίαν εἶχαν δώσει εἰς τὸν πατέρα των, ὅτι, δηλαδὴ, ἀπονεύθη καὶ ἀγαγῆθαι ἀπὸ τὰ θύερα — ἐξ ἄλλου ἐπίστευον ὅτι θὰ ἔχη ἤδη ἀποθάνει μὴ θυμώμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν δουλείαν εἰς τοὺς δαρδάρους — δι' αὐτὸ λέγει· «Καὶ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ ἀπέθανεν».

«Ἐἶπες δὲ εἰς ἡμᾶς τοὺς δούλους σου, ἦ φέρετε αὐτὸν πρὸς ἐμὲ καὶ ἐγὼ θὰ φροντίσω δι' αὐτόν. Καὶ προσέθεσες· Ἐὰν δὲν εἴδῃ ὁ νεώτερός σας ἀδελφός μαζί σας, θὲν πρόκειται νὰ παρουσιασθῆτε ἄλλην φοράν ἐνώπιόν μου. Ὅταν, λοιπόν, μετέβημεν εἰς τὸν δούλον σου τὸν πατέρα μας ἀνεφέραμεν εἰς αὐτόν τοὺς λόγους ἡμῶν τοῦ Κυρίου μας. Ὁ δὲ πατήρ μας εἶπεν· Πηγαίνετε πάλιν καὶ ἀγοράσατε ὀλίγας τροφάς... Μά, ἡμεῖς ἀπηντήσαμεν εἰς

92. Γεν. 45, 18.

93. Γεν. 45, 13.

94. Πρῶτ. Γεν. 37, 5-8.

95. Γεν. 44, 18-20.

96. Γεν. 44, 20.

αυτῶν· Δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ὑπάγωμεν, ἐὰν δὲν ἔλθῃ μαζί μας ὁ μικρότερος ἀδελφός μας. Καὶ ὁ δοῦλος σου ὁ πατήρ μας εἶπεν εἰς ἡμᾶς· Ἰνωσήτε, ὅτι δύο υἱοὺς ἐγέννησεν ἡ σύζυγός μου Ραχήλ. Ὁ ἕνας ἐξῆλθεν ἀπὸ ἐμένα διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι κατεργαζώμην ἀπὸ θέρια.⁹⁷ Πῶς εἶπε ὅτι μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ Ἰούδα μαθαίνει μὲ ἀκρίβειαν ὁ Ἰωσήφ ὅλα τὰ γεγονότα, ὅτι τὰ ὅποια συνέβησαν εἰς τὸ πατρικόν του σπίτι μετὰ τὴν πώλησίν του, δηλαδή, καὶ πῶς δικαιολογήθησαν εἰς τὸν πατέρα των καὶ τί εἶπαν διὰ τὸν Ἰβίον. Καὶ ὁ πατήρ μας συνέχισεν· «Ἐάν, λοιπόν, πάρτε καὶ αὐτὸν καὶ τοῦ συμβῆ κανένα δυστύχημα καθ' ὁδόν, θὰ καταδικάσετε τὸ γῆρας μου μετὰ λύπην εἰς τὸν Ἄδην».⁹⁸ Ἄφοῦ, λοιπόν, ὁ πατήρ μας εἶπε τὸσπιν ἀδυναμίαν εἰς τὸν Βενιαμίν, πῶς θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ τὸν ἀντικρούσωμεν, ἐὰν δὲν εἶναι μαζί μας ὁ μικρότερός μου ἀδελφός; «Διότι ἡ ζωὴ μου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ... (ἐάν μὰς ἔβῃ χωρὶς αὐτό, θὰ ἀποθάνῃ) καὶ οἱ δοῦλοι σου θὰ κρημνίσουν τὸ γῆρας τοῦ δούλου σου, τοῦ πατρὸς μας μετὰ λύπην εἰς τὸν Ἄδην. Ἐγὼ ὁ δοῦλος σου ἀνέλαθον ὅτι ἐδόθην μοι τὸ παιδίον ταῦτο εἰπὼν πρὸς τὸν πατέρα μου· Ἐάν δὲν ἐπιναφέρω αὐτὸν πρὸς σέ, θὰ εἶμαι ὑπεύθυνος ἐνώπιόν σου ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου».⁹⁹ Ὁ Αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις ἔδωκε εἰς τὸν πατέρα μου, διὰ νὰ ἠμπορέσω νὰ φέρω τὸ παιδί κοντὰ σου καὶ νὰ ἱκανοποιήσω τὴν ἐπιθυμίαν σου καὶ νὰ σοῦ ἀποδείξω ὅτι ἐπαίει τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρχε κανένα ψεῦδος εἰς τοὺς λόγους μας.

«Τώρα, λοιπόν, θὰ μείνῃ ἐγὼ δοῦλος σου ἀντὶ τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ, κλάδος τοῦ κυρίου μου, τὸ παιδί δὲ δεξ ἐπιστρέψῃ μετὰ τοὺς ἀδελφούς του. Διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιστρέψω πρὸς τὸν πατέρα μας, χωρὶς νὰ εἶναι τὸ παιδί μαζί μας; (δὲν θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸν πατέρα μου χωρὶς τὸ παιδί), διὰ νὰ μὴ ἴδω τὴν συμφορὰν τοῦ θά ἐύρη τὸν πατέρα μου».¹⁰⁰ Τὰ λόγια αὐτὰ συγκίνησαν τὸν Ἰωσήφ καὶ τοῦ ἔδωκεν ἱκανοποιητικὴν ἀποδείξιν καὶ διὰ τὸν σεβασμὸν αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα των καὶ διὰ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὸν ἀδελφόν των Βενιαμίν.

97. Γεν. 44, 31-38.
98. Γεν. 44, 29.
99. Γεν. 44, 30-32.
100. Γεν. 44, 33-34.

Ε. Καὶ ἐν ἤδυνάτο πλέον ὁ Ἰωσήφ νὰ ὑποφέρῃ ἔλαλο, ὅτε ἠμποροῦσε νὰ συγκρατηθῇ ἐνώπιον τῶν παρευροκομένων Αἰγυπτίων, δι' αὐτὸ ἔδωκεν ἐντολήν νὰ ἀπομακρυνθοῦν ὅλοι¹⁰¹ καὶ, ἀφοῦ ἔμεινε μόνος μεταξὺ αὐτῶν, ἐφώνησε καὶ ἐκλαυσε καὶ ἀποκαλύπτει εἰς τοὺς ἀδελφούς του. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐγένετο γινωστὸν εἰς ἅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ Φαραώ.¹⁰² Καὶ ὁ Ἰωσήφ λέγει πρὸς τοὺς ἀδελφούς του· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰωσήφ. Ζῆ ἀκόμη ὁ πατήρ μου;.¹⁰³ Πρέπει εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ θαυμάσετε καὶ τοῦ μακαρίου αὐτοῦ ἀνδρὸς τὴν τόσο μεγάλην ἀτοχήν καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἠμπορεῖ μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου νὰ προσποιηθῇ καὶ νὰ μὴ ἀποκαλύψῃ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἀκόμη περισσότερο νὰ θαυμάσετε.¹⁰⁴ Α. Διὰ τὸ πῶς ἠμπορέσαν νὰ σταθοῦν εἰς τὰ πόδια των καὶ νὰ ανοίξουν πλέον τὸ στόμα των καὶ πῶς δὲν ἐφυγεν ἡ ψυχὴ των, πῶς δὲν ἐσάλεψε τὸ μυαλὸ των, πῶς δὲν ἐθαύμασαν εἰς τὴν γῆν.

«Καὶ δὲν ἠδύνατον», λέγει, «οἱ ἀδελφοὶ του νὰ εἰπουν λέξιν εἰς αὐτὸν, διότι ἀνεστατώθησαν ψυχικῶς».¹⁰⁵ Ἦτο φυσικόν, βέβαιον. Διότι ἐκείπτοντο κατὰ ποῖον τρόπον συμπεριφέρθησαν αὐτὰ πρὸς αὐτὸν καὶ πῶς αὐτὸς πρὸς αὐτούς καὶ, ἀκόμη, ἀναλογιζόμενοι τὴν βόσιν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε φθάσει, ἐφοβῶντο, ἠμπορεῖ νὰ λεχθῇ διὰ τὴν ἴδιαν τὴν ζωὴν των. Δι' αὐτό, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς παρηγορήσῃ, τοὺς λέγει· «Πλησιασάστε με».¹⁰⁶ Μὴ ἀπομακρύνετε. Μὴ νομίζετε, λέγει, ὅτι μετὰ τὴν ἰδικὴν σας βέλτησιν ἐγένετο ὅτι ἐγένετο εἰς ἐμέ. Ἐ. Δὲν ἴσχυσε τόσο ἡ πουνηρία σας εἰς ὄραρον μου, ὅσον ἐνήργησεν ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀφαιτος φιλανθρωπία αὐτοῦ, ὥστε, ἀφοῦ ἔλθω ἐδῶ, νὰ ἠμπορέω τώρα εἰς τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ προσφέρω τὰ ἀναγκαῖα τρόφιμα καὶ εἰς ἐσᾶς καὶ εἰς τὴν χώραν ὅλοκληρον. «Καὶ εἶπεν, λέγει ἡ Γραφή, «Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀδελφός σας Ἰωσήφ, τὸν ὅστιον ἐπωλήσατε εἰς τὴν Αἴγυπτον. Μὴ λυπείσθε, ὁμοίως, τώρα».¹⁰⁷ Μὴ σας ταραδάσῃ, λέγει, αὐτό, ὅτε νὰ θεωρῆτε σκληρὸν ὅτι οὐκ ἐβῆ, διότι τὰ

101. Ὁ Ἰωσήφ ἀπέφυγε νὰ ἀναγνωρισθῇ ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ μὴ ἀντικριθῇ πρὸς ἀδελφούς του διὰ τὴν πρῆξιν τῆς πωλητικῆς του.
102. Ἠρῶ. Γεν. 45, 1-2.
103. Γεν. 45, 2.
104. Γεν. 45, 3.
105. Γεν. 45, 4.
106. Γεν. 45, 4-5.

γεγονότα αυτά όφειλονται εις θεϊαν οικονομίαν. «Προγματικώς, ό Θεός με απέστειλεν εδώ πριν από σάς διά την σωτηρίαν της ζωής σας. Τό έτος αυτό είναι τό δεύτερον έτος της πείνας εις τάς χώρας μας. Θα ακολουθήσουν πέντε ακόμη έτη πείνας, κατά τά όποια ούτε όργανα θα γίνεται της γής, ούτε σπορά, ούτε θερισμός. Ο Θεός με απέστειλεν εμπροσθεν υμών εδώ, διά να μείνω και χρησιμεύσω διά μονοδικόν σας εις την γήν στήριγμα και να σας προσδοτήσω εις την μεγάλην σας ανάγκην. Συνεπώς, δέν με απέστειλατε άσπί, αλλά ό Θεός».¹⁰⁷

Κύτταξε ότι μία και δύο και τρεις φορές τούς παρηγορεί λέγων να μη καταλογίζουν εις τόν έκείνόν των την αίτιον της πωλήσεώς του και της καθόδου του εις την Αιγύπτου, αλλά να πιστεύουν ότι ό Θεός τό έκανε αυτό, ώστε να φθάση αυτός εις τήσιν δόξαν. «Ό Θεός, λέγει, με απέστειλε «και με ανέδειξε πατέρα του Φαραώ».¹⁰⁸ Κύριον όλου του οικου του και άρχοντα όλης της χώρας της Αιγύπτου».¹⁰⁹ Εκείνη ή δουλεία, λέγει, μου έβωσεν αυτό τό άξίωμα, εκείνη ή πώλησις με ανεδίδωσεν εις αυτήν την μεγαλοπρέπειαν, **Δ** εκείνη ή θλιψίς έγινε άφορμή να σημειώσω αυτήν την πρόδον, εκείνος ό φθόνος μου έδημιούργησε αυτήν την δόξαν.

Τούς λόγους αούτους να μη τούς άκούωμεν μόνον άπλώς, αλλά να τούς μιμούμεθα και κατ' αυτόν τόν τρόπον να συμπεριφερώμεθα με ήπιότητα προς όσους μάς έχουν δάψει, άπολλάσσοντες αούτους από την εύθύνην δι' όσα μάς έκανε και ύπομένοντες με μεγάλην ευγνωμοσύνην τά πάντα, όπως ακριβώς ό θεομίαιος αυτός άνθρωπος.

«Αφού, λοιπόν, έδεδαιώθητε, λέγει, από μένα, ότι δέν σας καταλογίζω εις όόρος σας τά όσα μου έκάνατε, άλλ' όσας μόν άπολλάσω από την κατηγορίαν, άποδίδω δέ τά πάντα εις τόν Θεόν, **Ε** ό όποιος έτακτοποίησεν όλο έκείνον, διά να ολοκληρωθή ή παρούσα μου δόξα «Σπει-

107. Γεν. 45, 5-8. Με όσα λέγει εις τό σημειον κώδ ό 'Ιωσήφ άπαλνει τόν έλεγχον της συνειδήσεώς των αποδίδον την κρείνν των εις την θεϊαν πρόνοιαν. Τοτό κυριαρχοποιείται διά της συνειδήσεως σκοπιά και έπιστέλλεται, εκτός του όποιου αίτια ήσαι εκείνοι, άποτελεσματός δέ του όποιου έργατός υπήρξεν ό Θεός.

108. Αρραβή, σήμερον του Φαραώ και εξημεταχον της αλλης αούτος.

109. Γεν. 45, 8.

σαντες, λοιπόν, πηγαίνετε προς τόν πατέρα μου και έπιπτε εις αυτόν' Αλλά λέγει ό υίός σου 'Ιωσήφ. 'Ό Θεός με έκανε κύριον όλης της Αιγύπτου. Έλα, δέν, εδώ και μη μείνης εις την Χαναάν. Θα κατοικήσης εις την χώραν Γασέμ¹¹⁰ (της 'Αραβίας) και θα είσαι πλησίον μου σύ και οι υιοί σου και οι υιοί των υιών σου, τά πρόβατά σου, οι όόες σου και ό,τι άλλο έχεις. Έκει θα σε διαβρέψω. (Υπάρχουν άκόμη πέντε έτη πείνης). Έλα, διά να μη καταστραφής σύ και οι υιοί σου και όλα τά ζώα σου. Νά, οι όφθαλμοί σας και οι όφθαλμοί του δημοτηρίου αδελφού μου Βενιαμίν θάλαπουν.¹¹¹ Α δτι τό ίδιον μου στόμα είναι έκείνο, τό όποιον σάς όμιλει.¹¹² Αναγγελάτε, λοιπόν, εις τόν πατέρα μου διην την έν Αιγύπτω δόξαν μου και όσα είδατε. Σπεύσαντες καταβύδάσατε τόν πατέρα μου εδώ».¹¹³ Όταν τούς είπεν όλα αυτά και τούς έπαρηγόρησεν αρκετά και τούς ανέθεσε να είπουν τάς παρηγορίας του εις τόν πατέρα του και να τόν φέρουν γρήγορα κοντά του, τότε «έπεσεν εις τόν τράχηλον του Βενιαμίν, (διότι αυτός ήτο δίδασκα, δημοτήριος αδελφός του), και έκλαυσεν, και ό Βενιαμίν πάλιν έκλαυσε πεπνήμες εις τόν τράχηλον του 'Ιωσήφ. Έπειτα, κατεφίλησεν όλους τούς αδελφούς του και έκλαυσεν αναγκαλασόμενος αούτους».¹¹⁴ Και τότε, ύστερα από την τήσιν συζητησιν, τό δάκρυα και την συμπουλήν, την όποιαν έβωσε προς αούτους, **Β** μάλις ήμώρεσαν να άμιλήσουν προς αούτον. «Και ύστερα άπ' αούτον, λέγει ή Γραφή, «ώμιλήσαν οι αδελφοί του προς αούτον».¹¹⁵ Διεθάθη δέ ή φήμη εις τόν οικον του Φαραώ και έχάρη αυτός και τό περιβάλλον του.¹¹⁶ Έχοροπήσας, λέγει, τούς πάντας ή άναγνώρισις των αδελφών του 'Ιωσήφ. «Και ό βασιλεύς, λέγει, «είπεν εις τόν 'Ιωσήφ Πίς εις τούς αδελ-

110. Κείται εις την κάτω Αίγυπτον προς άνατολάς του Νείλου. Όνομαίνει «Αραβία», διότι άνατολικώς όρίζεται από την 'Αραβίην έρημον. Ήσάλην, ός τόπος κατοικείας τών 'Ισραηλιτών, διότι ήτο πλείους διαποικισμός κατάλληλος διά τούς κτηνοκότους 'Ισραηλιτας, αλλά και ερίσταν πλησίον της Παλαιστίνης και εξημεταίει την άναγνώριση των διέ την γήν της 'Επαγγελίας εις την κατάλληλον στιγμήν.

111. 'Ισραηλή έροδεται ό 'Ιωσήφ ότι δέν θα γίνη πιστευτή από τούς πατέρα του ή είδησις ότι της, δι' αούτην παρουσιάζει ός μέγιστος και καταπληρωσής αούτο γεγονόςός τούς όφθαλμούς των αδελφών του και ίδίως του Βενιαμίν.

112. Γεν. 45, 9-13.

113. Γεν. 45, 14-15.

114. Γεν. 45, 15.

115. Ήσάλ. Γεν. 45, 16.

φούς σου να κάνουν το έξις. Γεμίσατε τα σκεύη σας σίτου και πηγαίνετε εις την Χαναάν. Ἄφου δὲ λάβετε ἀπὸ ἐκεῖ τὸν πατέρα σας... Ἔλθετε πρὸς ἐμὲ καὶ θὰ σὰς δώσω ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς Αἰγύπτου... Σὺ νὰ δώσης τὴν ἑξῆς διασπαγήν ὧς λάβετε ἀμάξας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ μεταφέρετε τὰ παιδιὰ σας καὶ τὰς γυναῖκας σας.¹¹⁶ Κύτταξε καὶ ὁ βασιλεὺς πόσον φροντίζει πλέον διὰ τὸ ταξίδι τοῦ Ἰακώβ. «Καὶ ἀφου λάβετε», λέγει, «τὸν πατέρα σας, ἔλθετε καὶ μὴ λυπηθῆτε, ὅταν θὰ ἔλετετε νὰ ἀφῆτετε μερικὰ σκεύη σας,¹¹⁷ διότι ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς Αἰγύπτου θὰ εἶναι ἰσοῦς σας. Συνεμορφώθησαν δὲ πρὸς αὐτὰ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ δὲ Ἰωσήφ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἀμάξας, ὅπως διέταξεν ὁ βασιλεὺς... Εἰς ἑλθὺς τοὺς ἄλλους ἔδωκε διπλάς στολὰς ὡς δῶρον, εἰς δὲ τὸν Βενιαμὴν ἔδωκε τριακόσια χρυσὰ τεμάχια καὶ πέντε κανουργεῖς στολὰς, εἰς τὸν πατέρα του ἔστειλε τὰ ἴδια καὶ δέκα ἡμίονους φορτωμένους ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ δέκα ἡμίονους φορτωμένους τροφῆς πρὸς τὸν πατέρα του καὶ τοὺς ἀδελφούς του καθ' ἑαυτὸν. (Καὶ ἀφου τοὺς ἔδωκεν ὅλα αὐτὰ) ἄφησεν ἐλευθέρους τοὺς ἀδελφούς του καὶ ἀνεχώρησαν καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς: Ἡδὲ μὴ ὀργίζεσθε ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου¹¹⁸ κατὰ τὸ ταξίδι.¹¹⁹ Κύτταξε γνώμην μεστὴν φιλοσοφίας. Ὅχι μόνον ὁ ἴδιος ἐδοθησθε καθὲς ὀργὴν ἐναντίον των καὶ τοὺς ἀπέλαξε ἀπὸ τῆς κατηγορίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς συμβουλεύει νὰ μὴ ἐρχοῦν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξίδιου των, οὔτε νὰ κατηγορῇ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον δι' ὅσα ἔχουν συμβῆ. Πραγματικὰ, ὅν, ὅταν ἐνεφανίσθησαν διὰ πρώτην φορὰν ἐνώπιον τοῦ Ἰωσήφ, ἔλεγον μεταξὺ των: Ναι, τιμωροῦμεθα, διότι ἔμεθα ἔνοχοι διὰ τὸν ἀδελφόν μας Ἰωσήφ, διότι δὲν ἐλάσαμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἑλπίην τῆς ψυχῆς του. Καὶ ἀφου ἐσκόπησεν ὁ Ρουθὴν, ἔλεγεν Ἐ δὲν σὰς εἶπα νὰ μὴ ὀδικήσετε τὸ παιδί καὶ δὲν με ἠκούσατε.¹²⁰ Τώρα, λοιπόν, ἦτο πολὺ φυσικὸν νὰ ὀργίζεταί ὁ

116. Γεν. 45, 17 - 19.

117. Ἦτο φυσικὸν κατὰ τὴν μεταστροφήν νὰ παύσωνται οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰωσήφ νὰ εἴναι παρονομαζόμενοι καὶ τὰς ἀνάγκαις αὐτὰς νὰ ἐπίτευξεν ἀποδοτικῶς τῆς μεταστροφῆς εἰς τὴν Αἴγυτον. Εἰς ἀντιστάθμισμα τῆς ἀπολείας τούτης ὁ Θεὸς ἐπέβη ἐν τῇ ἀφρονίᾳ τὸν ἀγαθὸν τῆς Αἰγύπτου.

118. Προλαμβάνει ἐν προκειμένῳ ὁ Ἰωσήφ τυχὸν παρετήρησιν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν του, ἕνεκα ἀλληλοκατηγορίας αὐτῶν, φόβου καὶ ἀντροπῆς καθ' ἑαυτὸν καὶ ἐξ ἀπειροσύνης τὸ γεγονὸς εἰς τὸν πατέρα των.

119. Γεν. 45, 19 - 24.

120. Πρῶτ. Γεν. 42, 22 - 25.

Ρουθὴν πολὺ περισσότερο ἐναντίον αὐτῶν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον κατασιγάων τὸν θυμὸν αὐτῶν καὶ τὴν μεταβί των φιλονικίαν, λέγει: «Ἡδὲ μὴ ὀργίζεσθε ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου κατὰ τὸ ταξίδι», ἀλλὰ, ἀφου σκεφθῆτε ὅτι δὲν σὰς ἀπέβιασε καμμίαν κατηγορίαν δι' ὅσα ἐπράξατε εἰς ὄφρα μου, καὶ ἐσεῖς νὰ ἀγαπᾶτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον.

Γίσιος θὰ ἠμπαρέση νὰ νοκῶσι θαυμασμοὶν ἀντάξιον τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου αὐτοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος ἐφήρμοσεν ἐξ ἐλκλήρου τὴν φιλοσοφίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης; Καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον συνιστᾷ ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς ἀποστόλους, ὅταν λέγη «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς σας, εὐχέσθε δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὡς καταρώνται»,¹²¹ αὐτὰ καὶ περισσότερο αὐτοῦ ἐπράξεν ὁ Ἰωσήφ. Ὁ ὕπεροβικὸς ἐπέβη εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶν, διὰ νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ, ὅτι δὲν ἐπράξαν τίποτε τὸ κακὸν εἰς ὄφρα του. Ὁ ὑπεροβικὸς ἐπέβη εἰς αὐτοὺς, ὡς μεγάλη ἐδωκοσύνη, ὡς ἀφρονία ἀγάτης. Διότι μὴπως ἐσεῖς, λέγει, ἐπράξατε αὐτὰ εἰς ὄφρα; Ὅχι: ὄφρα. Ἀλλὰ ἡ φρονίτις τοῦ Θεοῦ δι' ἐμὲ ἐπέτρεψε νὰ γίνου αὐτὰ, ὡστε ἀπ' ἐνός μὲν νὰ ἐπιληθεύσῃ τὰ δειρά μου, ἀπ' ἑτέρου δὲ γίνω ἀφορμὴ τῆς σωτηρίας σας. Ἀσφαλῶς, τὸ νὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὰς θλίψεις καὶ τοὺς πειρασμούς ἢ ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς μεγάλης φροντίδος καὶ προνοίας τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς. Συνεπῶς, ἄς μὴ ἐπιδοκῶμεν μετὰ ἑκάστου τὴν ἀνεσιν καὶ τὴν ἡσχίαν μας, ἀλλ' ἔτε εὐχαριστήμεθα ἐν ἀνέσει, εἴτε ἀντιμετωπῶμεν θλίψεις, ἄς εὐχαριστήμεθα ὁμοίως τὸν Κύριον, ὡστε, ὅταν ἴβῃ τὴν ἐδωκοσύνην μας, νὰ δεῖξῃ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον δι' ἡμᾶς, τὸ ὅποιον εἶθε ὄλοι μας νὰ ἐπιτύχωμεν, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. **μμζ** μετὰ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀντίκει ἡ δόξα, τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

121. Ματθ. 5, 44.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

«**ΚΑΙ** ΑΝΕΒΗΣΑΝ, **1** ΑΕΡΕΙ, ΕΞ ΑΙΠΤΟΥ, ΚΑΙ ΗΘΑΘΟΝ **2** ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΤΗΣ ΧΑΝΑΑΝ, ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΑΚΩΒ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΝΗΓΕΙΛΑΝ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ ΛΕΓΟΝΤΕΣ· «**Ο** ΥΙΟΣ ΣΟΥ ΙΣΩΘΕ ΣΗ ΚΑΙ ΕΒΟΥΣΙΑΣΕΙ ΟΛΟΚΑΗΟΥ ΤΗΣ ΑΙΠΤΟΥΤ· ΚΑΙ ΕΡΕΜΑΙΩΗ Ο ΙΑΚΩΒ· ΔΙΟΥΤΙ ΔΕΝ ΤΟΥΣ ΕΜΙΣΤΕΥΣΕ»·**3**

1. Εἶδετε ἐξ ὧν ἐλάχθησαν χρεῖς ὑψ' ἡμῶν τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ἰωσήφ καὶ τὴν ἀπερίγραπτον ἀνεξικακίαν αὐτοῦ, τὴν ὅποιαν ἐπέδειξεν πρὸς τοὺς ἀδελφούς του. Διότι, ἔχι μόνον δὲν ἀνεθυμῆθη τίποτε ἀπὸ ὧσα τοῦ προεξένησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς νοουθετεῖ καὶ τοὺς συμβουλεύει, ὅταν οὗτοι πρόκειται νὰ ἐπιστρέφουν πρὸς τὸν πατέρα, **2** νὰ μὴ ἐπιπρόιπτον τὰς εὐχάνας ὃ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, δι' ὧσα οὗτοι ἔπραξαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ ἀφοῦ ἀπομακρύνουν πᾶσαν ὀργήν, νὰ παρεῶνται μὲ ἀγάπην.¹ Ἀνάγκη, λοιπόν, σήμερον νὰ συμπληρώσωμεν τὰ ὑπόλοιπα διὰ νὰ ἴδωμεν καὶ τὴν ἐπάνοδον τούτων πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν κάθοδον τοῦ Ἰακώβ εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ πάσον τὰ σχετικὰ μὲ τὴν γνωρίμιαν τοῦ Ἰωσήφ γεγονότα ἀνεξωσούνησαν αὐτόν, καὶ διὰ νὰ εἶπω οὕτω, τὸν κατέστησαν ἀπὸ γέροντα νέου. Διότι, ποῖος δύναται διὰ τοῦ λόγου νὰ παραστήσῃ τὴν χαρὰν, ἣ ὅποια ἀδημιουργήθη εἰς αὐτόν, ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι ἤϊ ὁ Ἰωσήφ, καὶ μάλιστα οὐράκκεται εἰς τὸσον μεγάλην δόξαν;

Ἐ διότι γνωρίζετε θεοδώως ὅτι τὰ ἀπροσδόκητα καλὰ προξενοῦν συνήθως πολὺ μεγάλην χαρὰν. Πῶς, λοιπόν, δὲν ἐσαλεύθησαν τὰ λογικά του ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν, διότι ἐκείνον τὸν ὅποιον ἐθεώρει ὅτι ἔγινεν πρὸ πολλῶν ἐτῶν θορὰ τῶν θηρίων, ἔϊ αὐτόν τῶρα μανθάνει ἔκ νέου ὅτι ἐξουσιάζει ὀλοκλήρου τῆς Αἴγυπτου; Καθ' ὧσον ἐκεῖνο τὸ ὅποιον προξενεῖ ὑπερβολικὴν λύ-

1. Ὁ λόγος ἀναφέρεται πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰωσήφ, ὅστις ἐβούσκεινταί εἰς Αἴγυπτον διὰ ἀπορῆν σίτου.
2. Γεν. 45, 28-30.
3. Γεν. 45, 24.

πην, τοῦτο πολλάκις προκαλεῖ καὶ μεγάλην χαρὰν. Καὶ δύναται νὰ ἴδῃ κανεὶς ἀνθρώπους νὰ σακροῦσαν ἀπὸ ὑπερβολικὴν χαρὰν, ἄλλους πάλιν νὰ μένουσιν πολλάκις ἀπόπληκτοι, ὅταν ἴδωσιν νὰ γίνωνται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια οὐδὲως ἀνέμενον, καὶ ἐκεῖνους, τοὺς ὅποιους ἐνάμιζον ἀποθανόντας, τοὺς ἴδωσιν ἀκινῶντας νὰ ζῶν. **21** Α. Ἀλλὰ διὰ νὰ καταστή εἰς ἡμῖς σαφέστερος ὁ λόγος, ἔς ἀκούσωμεν ὧσα ἀνεγνώσθησαν. «**ΚΑΙ** ΑΝΕΒΗΣΑΝ, λέγει, ἐξ Αἴγυπτου, καὶ ἦλθον εἰς τὴν χώραν τῆς Χαναάν, πρὸς τὸν Ἰακώβ τὸν πατέρα των, καὶ ἀνήγγειλαν εἰς αὐτόν λέγοντες· «**Ο** υἱὸς σου Ἰωσήφ ἤϊ καὶ ἄρχει ὀλοκλήρου τῆς Αἴγυπτου». Καὶ ἐξεπλάγη ὁ Ἰακώβ· διότι δὲν τοὺς ἐπίστευσε»·⁴ Βλέπετε, ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἔλεγον, ὅτι τοῦ ἐφάνη ἀπίστευτον τὸ περὶ τοῦ Ἰωσήφ λεγόμενον, ὡς καὶ τὴν διάνοιάν του νὰ σαλεύσῃ καὶ ἐθεώρει ἀπάτην τὰ ἐξιστορούμενα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν; **3** Διότι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι τότε ἐθαύμαζον τὸν χιτῶνα εἰς τὸ αἷμα τοῦ ἐριφίου διὰ νὰ τὸ μαλύνουσιν,⁵ καὶ ἔκανον τὸν πατέρα νὰ πιστεύσῃ ὅτι κατέστη τροφή τῶν θηρίων, τῶρα λέγουσιν ὅτι ἤϊ καὶ ἐξουσιάζει ὀλοκλήρου τῆς Αἴγυπτου. Καὶ παρασώμενος κατὰ τὴν διάνοιαν ἐσκέπτετο καθ' ἑαυτόν, πῶς δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τοῦτο· διότι, ἐάν τὸ προηγούμενον εἴη ἀληθές, τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ πιστευτόν· ἐάν δὲ τοῦτο εἴη ἀληθές καὶ θεῶν, ἐκεῖνο θὰ ἦτο ψεῦδος. Ἐτάρασαν δὲ αὐτόν πρὸ πάντων τὸ ὅτι ἄλλα εἶχεν ἀκούσει προηγουμένως ὑπὸ τῶν υἱῶν του, καὶ ἄλλα τῶρα παρὰ τῶν ἰδίων πληροφορεῖται. **3** Βλέποντες, λοιπόν, τὴν παραχρῆν τοῦ πατρὸς, καὶ θέλοντες νὰ τὸν κάνουσι νὰ πιστεύσῃ καὶ νὰ τὸν θεοδώσωσιν, ὅτι εἶναι ἀληθὴ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν ἰδίων, κἀδηγήθησαν εἰς αὐτόν ὧσα ὧσα ὁ Ἰωσήφ εἶχεν εἶπει καὶ ὧσα εἶχεν παραγγεῖλει εἰς αὐτούς. Καὶ μαζὶ μὲ τὰς πληροφορίες, ἀφοῦ προσέφερον καὶ τὰ ἀποσταλέντα, δηλαδὴ τὰς ἀμάξας καὶ τὰ δῖρα,⁶ τὰ ὅποια ἐκ τοῦ Ἰωσήφ εἶχον σταλῆ, μόλις κατώρρωσαν νὰ πείσωσιν τὸν πατέρα ὅτι τὰ ὅπ' αὐτῶν λεγόμενα δὲν εἶναι ψεῦδη.

Ὅταν ὁ Ἰακώβ εἶδεν τὰς ἀμάξας, τὰς ὅποιας ἔστειλεν ὁ Ἰωσήφ, διὰ νὰ ταξιδεύσῃ οὗτος εἰς τὴν Αἴγυπτον, «**Ἀνεξωσούνηθη**» λέγει ἡ Γραφή. Ὁ γέρον, ὁ πρεσβύτερος, ὃ

4. Γεν. 40, 26.
5. Γεν. 37, 31-32.
6. Γεν. 45, 31-33.
7. Γεν. 45, 27.

κεκρωμένους, ἀμέσως ἔδειξεν νεανική προθυμίαν. Διότι «Ἀνεξωγογήθη» λέγει. Τί σημαίνει, «Ἀνεξωγογήθη»; **D** «Ὅπως ἀκριδὸς τὸ φῶς τοῦ λύχνου, ὅταν ἐκλείψῃ τὸ ἔλαιον, πρόκειται νὰ σβῆσῃ, ἐάν ὅμως κάποιοι στάξῃ εἰς αὐτὸ ὀλίγον ἔλαιον, ἀμέσως ἐκείνη, τὸ ὅποιον ἐπρόκειτο νὰ σβῆσῃ παρουσιάζει λαμπρότερον τὸ φῶς. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ γέρον ἄγιος, ἐνῷ ἐπρόκειτο σχεδὸν νὰ σβῆσῃ ὑπὸ τῆς στενοχωρίας («διότι δὲν ἠθέλησε, λέγει, νὰ παρηγορηθῇ καὶ εἰλεν» — Ἐὰ κατέλω μὲ πένθος εἰς τὸν «Ἄθην»), ἔπειθ ὅμως ἔμαθεν πάλιν ὅτι ἤ ἡ Ἰωσήφ καὶ ὅτι ἐξουσιάζει ὁλοκλήρως τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀλέπων τὰς ἀμάξας, «Ἀνεξωγογήθη», λέγει, νέος ἀπὸ γέρον ἔγινεν, ἀπέθεσεν τὸ σύννεφον τῆς στενοχωρίας, ἀψὺ ἀπεκράυνε τὴν ἰσλίην τῶν σκέφων, ἐν γαλήνῃ τοῦ λοιποῦ ἔζη, διότι ὁ Θεὸς τὰ πάντα εἶχε διευθετῆσαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, **E** ὥστε νὰ εὕρῃ ὁ δίκαιος παρομοίαν εἰς τοὺς τόσους κόπους, καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸν υἱὸν τῆς εὐτυχίας ἐκτός τούτου διὰ νὰ ἐπαληθεύσῃ καὶ τὸ ὄνειρον, τὸ ὅποιον ὁ ἴδιος ἐδήγησεν λέγων: «Ἄρα γι εὖ θὰ ἔλωμεν ἐγὼ καὶ ἡ μήτηρ σου, καὶ οἱ ἀδελφοὶ σου, διὰ νὰ σὲ προσκυνήσωμεν ὡς τοῦ ἐδάφους;»⁸ Καὶ ἀψὺ ἐπίστευσεν εἰς ὅσα ἐλάχθησαν καὶ εἰς ὅσα εἶδεν, εἶπεν: «Ἐάν ὁ υἱὸς μου ὁ Ἰωσήφ ἤ ἄκόμη, λέγει, παράδοξα πράγματα μοῦ συμβαίνουσι ἅς παρεῖθαι πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τὸν ἴδω πρὶν ἀποθάνω».⁹ Μαὶ συμβαίνουσι πολὺ μεγάλα πράγματα, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν πᾶσαν ἀνθρωπίνην χαρὰν, ἐν δυτικῶς ἤ ἀκμήν ὁ υἱὸς μου ἅς ταξιδεύσῃ πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ τὸν ἴδω. Ἄς σπεύσωμεν, λοιπὸν, ὥστε νὰ συναντήσω τὸν Ἰωσήφ πρὶν ἀποθάνω.¹⁰ **A** Διότι τώρα βεβαίως ἡ πληροφορία ἐκείνη ἐνεδυνάμωσε τὴν σκέψιν μου καὶ ἀπεμάκρυνε τὴν ἀσθένειαν τοῦ γήρατος καὶ ἐνίσχυσε τὸν νοῦν μου. Ἐάν δὲ συναντήσω τὸν Ἰωσήφ, θὰ ἀπολαύσω μεγάλης εὐφροσύνης, καὶ οὕτως θὰ τελεωσῶ τὴν ζωὴν. Καὶ ἀνευ χρονισθῆς, ὁ δίκαιος ἐταξιδεύσει πολὺ γρήγορα διὰ νὰ ἴδῃ τὸν ποθητὸν εἰς αὐτὸν υἱόν, καὶ ἐκείνον τὸν ὁπρῶτον πρὸ τῶσων ἐτῶν ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο νεκρὸς καὶ θαρὰ τῶν θηρίων.¹¹ Τώρα νὰ τὸν ἴδῃ νὰ ἔχη γνῆσι βασιλεὺς τῆς Αἰ-

8. Γεν. 37, 36.

9. Γεν. 37, 10.

10. Γεν. 35, 28.

11. Γεν. 37, 38.

γύπτου! «Καὶ ὅταν ἦλθεν εἰς τὸ Φεράρ τοῦ ὄρκου»¹² ἀνέπαυεν εὐχαριστηρίου εὐχὰς πρὸς τὸν Δεσπότην, προσέφερε, λέγει, βυσσίαν εἰς τὸν Θεὸν τοῦ πατρὸς τοῦ Ἰσαάκ.

2. Ἄς διδασκώμεθα ἀκούοντας ταῦτα, ὅτι δὴποτε πρόκειται νὰ πρέξωμεν, εἴτε ἔργον τι νὰ ἀρχίσωμεν, εἴτε εἰς ἀποδημίαν νὰ ἀποδυόμεν, κατὰ πρῶτον ἅς ἀναπέμπωμεν εὐχαριστήριον προσευχῆν εἰς τὸν Δεσπότην, καὶ ὡς ἐπικαλούμεθα τὴν βοήθειαν Ἐκεινοῦ, τοιοῦτοτρόπως νὰ ἀρχίζωμεν τὰς ἐπιθέσεις μας καὶ νὰ μιμούμεθα τὴν εὐσέβειαν τῶν δικαίων τούτων. Ἐπιπροσέφερεν, λέγει, βυσσίαν εἰς τὸν Θεὸν τοῦ πατρὸς τοῦ Ἰσαάκ.¹³ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι εἰς τὰ ἴχνη τοῦ πατρὸς ἐπορεύετο καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν Θεὸν ἐλάτρευεν, ὅπως ὁ Ἰσαάκ. **C** Καὶ ἐπειδὴ πρῶτος ἔδειξεν τὴν εὐλάβειάν του διὰ τῆς εὐχαριστηρίου βυσσίας ἀμέσως ἠκολούθησεν καὶ ἡ ἀνωθεν βοήθεια. Καθ' ὅσον ἐφοβεῖτο, ὅταν ἀσκέπτετο καὶ τὴν ἀπόστασιν τῆς ὀδοῦ καὶ τὸ γῆρας, μήπως τυχόν συμβῇ ὁ θάνατος πρὶν ἀπὸ τὴν συνάντησιν καὶ δὲν τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ἴδῃ τὸ πρόσωπον τοῦ υἱοῦ του, διὰ τούτου καὶ παρακαλεῖ τὸν Δεσπότην νὰ τοῦ παρατείνῃ τὴν ζωὴν του, ὥστε νὰ ἀπολαύσῃ τῆς μεγάλης χαρᾶς. Ἄλλα πρόσχε πᾶς ὁ ἀγαθὸς Θεὸς πληροφορεῖ τὸν δίκαιον. Εἶπε, λέγει, ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἰσραὴλ δι' ὀράματος κατὰ τὴν νύκτα: «Ἰακώβ, Ἰακώβ! Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου, μὴ φοβηθῆς νὰ κατέλθῃς εἰς τὴν Αἰγύπτου. Διότι μέγα ἔθνος θὰ σὲ καταστήσῃ ἐκεῖ. Ἐγὼ θὰ κατέλω μαζί σου, καὶ Ἐγὼ πάλιν θὰ σὲ ἀνορθώσω ἐν καιρῷ εἰς τὴν Χαναάν» **D** καὶ ὁ Ἰωσήφ θὰ σοῦ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ τὰς χεῖράς του.¹⁴ Ἐλέπε πῶς ὅσα ἐπέθευε ὁ δίκαιος, αὐτὰ ὁ Δεσπότης τοῦ ὑπόσχεται, μᾶλλον δὲ καὶ πολὺ περισσότερα. Διότι εἶναι Γενναῖόδωρος καὶ χορηγεῖ περισσότερα ἀπὸ ὅτι τοῦ ζητοῦμεν παρομοιάζων τὴν Ἰσκιὴν τοῦ φιλανθρωπίου. Ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο διὰ τὸ μήκος τῆς ὁδοῦ, διὰ τούτου λέγει μὴ σὲ ἀπαχαλῶ ἡ εὐσθένεια τοῦ γήρατος «διότι μέγα ἔθνος θὰ σὲ καταστήσῃ ἐκεῖ! καὶ θὰ κατέλω μαζί σου εἰς τὴν Αἰγύπτου».¹⁵ Ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζί σου, καὶ ὅλα θὰ σοῦ τὰ κατα-

12. Γεν. 46, 1. «Φεράρ τοῦ ὄρκου». Πρόκειται περὶ τοποθεσίας κατὰ τὴν ἐκκλῆσαν ἐν Ἰερουσαλήμ.

13. Γεν. 46, 1.

14. Γεν. 46, 2-4.

15. Γεν. 46, 4. «Ὁ Θεὸς διὰ τὸν δίκαιον εἰς Αἰγύπτου καταβαίνει, ὅς

σπῆρα πλοῦσια. Πρόσχευε τὴν παρρηγορίαν· «θὰ κατέλθω μαζί σου εἰς τὴν Αἴγυπτον». Τί θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι εὐτυχέστερον τοῦτου, Ε τοῦ νὰ εἶχες συνοδοπόρον τὸν Θεόν; Ἀκολουθεῖ ἔπειτα ἡ παρρηγορία, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ νύμφη ὁ γέρον· «καὶ ὁ Ἰωσήφ θὰ σοῦ κλείσῃ τοὺς ἀφθαλμούς σου».¹⁸ Ἐκείνος ὁ περιπόδητος, αὐτὸς θὰ σὲ νεκροτολήσῃ καὶ θὰ σοῦ κλείσῃ μὲ τὰς χεῖράς του τοὺς ἀφθαλμούς σου. Καίρων, λοιπόν, καὶ μακρῶν ἀπὸ κάθε ἀγωνίας, τοιοῦτοτρόπως πορεύεται. Σκέψου, λοιπόν, τὸν δικαίον μὲ πόσῃ χαρᾶν πορεύεται, λαθῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ τόσον βεβαίως ὑποσχάσεις, «Ὁ Ἰακώβ, λέγει, ἠγέρθη διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοῦ «Φρέατος τοῦ ὄρκου», καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔλαθον μαζί τιν ἄλλην τὴν κινήτην περιουσίαν των, καὶ ἦλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ὁ Ἰακώβ κατέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον μὲ ἑξήκοντα ἑξ ψυχῶν»¹⁹ Α Καὶ ὁ Ἰωσήφ μετὰ τῶν υἱῶν του, οἵτινες ἐγεννήθησαν ἐν Αἴγυπτῳ, καὶ οἱ ὅποιοι ἀνιήρχοντο εἰς ἑνῆεκα καὶ τοιοῦτοτρόπως ὅλα τὰ ἄτομα, τὰ ὅποια ἦσαν μαζί μὲ τὸν Ἰωσήφ ἦσαν ἑβδομηκοντα πέντε.²⁰ Διὰ ποῖον λόγον ἢ Θεῖα Γραφή μετὰ ἀκριβεῖς ἐδήλωσεν εἰς ἡμᾶς τὸν ἀριθμὸν; Διὰ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι πραγματοποιεῖται ἡ πρόρρησις τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅποια λέγει ὅτι «εἰς ἔθνος μέγα ἐκεῖ θὰ σὲ καταστήσῃ».²¹ Διότι ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἑβδομηκοντα πέντε ἄτομα ἀνῆλθε τὸ Ἰσραηλιτικὸν γένος εἰς ἐξασκοῖσας χιλιάδας.²² Εἶδες πῶς δὲ χι μοταίως, καὶ ἀσκότως μᾶς ἀνέφερον τὸν ἀριθμὸν τῶν κατελθόντων εἰς Αἴγυπτον, ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἀπὸ τόσον ἀλλοῖο πᾶσι ἔγιναν, Β καὶ νὰ μὴ ἀπιστώμεν εἰς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Διότι εἴταν ἐννοήσῃς ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰακώβ καὶ τοῦ Ἰωσήφ ὁ βασιλεὺς τῶν Αἴγυπτίων, ἂν καὶ μετεχειρίσθῃ τόσας δολίας μεθόδους,²³ ὥστε νὰ τοὺς καταστήσῃ ὀλιγαριθμούς καὶ νὰ μὴ αὐξηθοῦν, οὔτε οὕτως ἐπακράτησεν, ἀλλ' ἀντιθέτως μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν περισσότερο ἐπληθύνετο καὶ ἠρῳάνετο ὁ

γενόμενος ἀπὸ αὐτοῦ ἐκεῖ. (*Ἄβελος). Τὰ ἄδφια τῶν Πατέρων εἶναι ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ ἔργου Ν. Θεοτότη «Ὁ Ἰσραηλιτισμὸς» εἰς τὴν Πεντέτευχον.

18. Γεν. 43, 4.

17. Γεν. 46, 5-7 26-27.

18. Γεν. 46, 8.

19. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀναφέρεται μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰς γυναῖκας καὶ παῖδας, ὡς ἐμφανίζεται ἐκ τοῦ ἔξῃς 19, 37.

20. Διὰ μέθωδον αὐτὴν καὶ καταπίσεις εἰς ἄβρως τῶν Ἰσραηλιτῶν παρατρέπονται ἐν ἔξῃς. Κεφ. Ιον καὶ δέον.

Ἰσραηλιτικὸς λαὸς.²⁴ Θαύμαζε τότε καὶ ἀπόρει μὲ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, καθ' ὅσον δὲν εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ ἀστοχῆσουν τὰ ὑπ' Αὐτοῦ θεασθεῖα, ἔστω καὶ ἐὰν ἄλλοι ἐπισκοποῦν ἀναριθμήτους δολοπλοκίας.

Ἄς ἴδωμεν ὅμως ἄλλην τὴν συνέχειαν, διὰ νὰ μάθωμεν πῶς ἐξελιχθήσαν τὰ γεγονότα τῆς συναντήσεως τοῦ Ἰακώβ. «Ὅταν, λέγει, ὁ Ἰακώβ ἐπληθίσασεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπέστειλεν τὸν υἱὸν του Ἰούδαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰωσήφ, λέγει, ἠγέρθη, λοιπόν, τὸν παρουσίαν τοῦ πατρὸς, C Ἄραυ λοιπὸν ἐπληροφόρηθῆ τὸ αὐτὸ ὁ Ἰωσήφ, καὶ ἀρού ἔξευξε τὰ ἄρματα μετέβη πρὸς συνάντησιν τοῦ πατρὸς του, καὶ μόλις τὸν εἶδεν ἔπεσεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσεν πάρα πολὺ».²⁵ Ταῦτα ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον οὐκ ἔλαγον εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι πολλὰς φορὰς καὶ ἡ ὑπερβολικὴ χαρὰ προξενεῖ δάκρυα. «Ἄραυ ἔπεσε, λέγει, εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ἔκλαυσεν» οὐκ ἄπλως, ἀλλὰ, «πάρα πολὺ».²⁶ Διότι ἀμέσως ἐνοθυμῆθη ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔπαθεν ὁ Ἰσῖος, ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὑπέφερεν ὁ πατὴρ δι' αὐτόν, καὶ ἀναλογιζόμενος καὶ τὸ διάστημα τοῦ χρόνου τὸ ὅποιον εἶχεν παρέλθει καὶ ὅτι καὶ ὁ Ἰσῖος ἐβλεπεν τὸν πατέρα του χωρὶς διδῶν νὰ τὸ ἀκαμμένη καὶ ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν του εἶδεν, ὄφνηεν πηγὰς δακρύων, [νὰ κυλίωιν], D καὶ συγχρόνως ἐξεδήλωνεν τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν καὶ ἠγαλλίαται τὸν ἐξεπότην, δι' ὅσα εἶχον συμῆθ' «καὶ εἶπε, λέγει, ὁ Ἰακώβ πρὸς τὸν Ἰωσήφ, — Ἀπὸ τώρα καὶ ἐξῆς ἄς ἀποθῶν, καθ' ὅσον εἶδον τὸ πρόσωπόν σου. Διότι ἀκόμη οὐ ζῆς».²⁷ Ἀπῆλπισα, λέγει, ὅσα ἐπεθύμουν ἐπέτυχον πράγμα, τὸ ὅποιον οὐδέποτε ἀνέμενον ἐπραγματοποιήθησεν εἰς ἐμὲ τὰ μὴ ἐλπίζόμενα. λοιπὸν, ἀρκετὰ ἔζησα. Διότι εἶδον ἐκεῖνον τὸν ὅποιον ἐπόθουν, καὶ ὑπερβαίνει πᾶσαν ἄλλην χαρὰν τὸ ὅτι εἶδόν σε, ὅτι οὐ ἀκόμη ζῆς, ὁ πρὸ πολλοῦ χρόνου θεωρούμενος νεκρὸς καὶ θάρὰ τῶν θνητῶν.

Πατρικὴ εἶναι ἡ φωνὴ καὶ πλήρης σταρογῆς Ε καὶ ἰακωβὴ νὰ φανερώσῃ τὴν διδασκίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἐδρίσκειται ἡ ψυχὴ «Ἐπεε δέ, λέγει, ὁ Ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐ-

21. ἔξῃς, 5, 5.

22. Γεν. 46, 26-29.

23. Γεν. 48, 20.

24. Γεν. 46, 30, «Ἐσθμακτόν ἐστι, τὸν γενόμενον ἐν Αἴγυπτῳ μὴ εἶναι ἀπὸ τῶν Αἴγυπτίων, καὶ μένει ἐν τῇ κατὰ Θεὸν ζωῇ. Διότι περ βαυμῶν ὁ Ἰακώβ, εἶπε τῷ Ἰωσήφ τὸ, ὅτι γὰρ οὐ ζῆς» (*Ἐργοντι).

του — θά ἀναβῶ καὶ θά ἀναγγεῖλω εἰς τὸν Φαραῶ, καὶ θά τοῦ εἴπω· οἱ ἀδελφοί μου ἔχουν ἔλθει· οἱ δὲ ἄνδρες αὐτοὶ εἶναι ποιμένες. Ἄνδρες κτηνοτρόφοι εἶναι, καὶ ἔχουν φέροι τὰ κτήνη καὶ τοὺς βόας τῶν μαζί τῶν. Ἐάν, λοιπόν, σὰς καλέσῃ ὁ Φαραῶ, καὶ σὰς εἴπῃ, — Ποῖον εἶναι τὸ ἔργον σας; Ἀπαντήσατε· κτηνοτρόφοι εἰμεθα. Διότι εἶναι ἐντροπὴ διὰ τοὺς Αἰγυπτίους νὰ εἶναι κακεῖς ποιμὴν προβάτων.²⁵ 624 A

3. Βλέπε σύνασι, ὅποιον συμβουλήν πρὸς αὐτοὺς δίδει, ἔχι ἀπλῶς καὶ ἀσκόπως εἰσηγείται ταῦτα, ἀλλὰ συγκρίνας ἐπειδὴ ἤθελεν καὶ περισσώτερον ἐλευθερίαν νὰ τοὺς χορηγήσῃ καὶ νὰ μὴ τοὺς ἐπιτρέπῃ νὰ ἐρχωνται εἰς ἐπακουσάν μὲ τοὺς Αἰγυπτίους. Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἐμάσων καὶ περιεφρόνου τοὺς ἀκούοντας τὸ ποιμενικὸν ἐπάγγελμα, καθ' ὅτι οἱ ἴδιοι ἠκολούθητο περὶ τὴν Αἰγυπτιακὴν σοφίαν, διὰ τοῦτο συμβουλεύει νὰ προβάλουν τὸ ἐπάγγελμα τῶν, ὡς εὐλογον πρόφασιν, ἵνα παραχωρήσῃ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀρίστη γῆ διὰ νὰ ζῶν με μεγάλην ἐλευθερίαν. «Καὶ ἀποῦ ἔλαθεν ὁ Ἰωσήφ πέντε ἔκ τῶν ἀδελφῶν του Β τὸς παρουσίασεν εἰς τὸν Φαραῶ. Ὁ Φαραῶ τοὺς ἠρώτησεν — Ποῖα εἶνα· ἡ ἐργασία σας; Ἐκεῖνοι ἀπήντησαν — Ἐμεθα κτηνοτρόφοι. Τώρα, λοιπόν, ἂς κατοικήσωμεν εἰς τὴν χώραν Γεσῆμ. Καὶ ὁ Φαραῶ ἀπήντησεν — Ἄς κατοικήσωσι. Ἐάν δὲ γνωρίζῃς, ὅτι ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν ἄνδρες ἱκανοί, τοποθέτησε αὐτοὺς ἀρχιποιμένους τῶν ἰσκάμ μου ζώων.» Ὅπως ἀκριθῶς συνεβούλευσεν ὁ Ἰωσήφ, ἔτσι οἱ ἀδελφοὶ ἀπήντησαν εἰς τὸν Φαραῶ καὶ ἐχορηγήθη εἰς αὐτοὺς ἡ ἄδεια νὰ κατοικήσουν τὴν Γεσῆμ. Ἀλλὰ δεκνῶν ὁ Φαραῶ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν Ἰωσήφ, λέγει ἐπὶ γνωρίζῃς ὅτι ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν ἄνδρες ἱκανοί, τοποθέτησε τοὺς καὶ

25. Γεν. 46, 33-34. Ὁ Ἰάκωβος παρατηρεῖ ὅτι Αἰγυπτίους ἀπειρημένον ἔν περὶ οὐδὲ ἀνατοκόθετον. Ἀπεφραμένο ἐλάμβαν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους νὰ ἀρχολογῶναι μὲ τὰς ἐνοίας. Ἡ ἰσὴς ἐβεβούλευσεν καὶ ἀπεστέφοντο τοὺς ξένους κτηνοτρόφους, ἔξ ἀναίτητος καθὸς ἡ ἐναυαγέλιος περὶ τὰ ποτῖνα ἦτο πηρὴ πλούτου διὰ τὸν Φαραῶ καὶ τὴν Αἴγυπτον. Προσελάμβανον δὲ καὶ ἰένους κτηνοτρόφους ἐξ ἰσθητικῆς πομῆας. Ἦσαν καὶ εἰς τὴν προσημῆντιν παρῆκταισιν οὐραίναν μὲ τὸν Φαραῶ. Ἐτετα καὶ λέγει ἄλλος τὸν Ἰωσήφ «Ἐὶ δὲ ἐπίστα, ὅτι εἶναι ἐν αὐτοῖς ξένους δυνατοὺς, κτείστρον αὐτοῖς ἀρχοντας τῶν ἡμῶν κτηνῶν.» Γεν. 47, 5 Καὶ ὁ Ἄβραμ εἰσβέλυμα Αἰγυπτίους καὶ ποιμῆν προβάτων. 222' ἀπὸ Ἐβραίων. Εἰ μὲν ἔδη, ὡς πομῆν ἐπέστησαν ἡμῖν, ἐβεβούλευσεν ἔστιν Αἰγυπτίους· εἰ δὲ ὡς μισθωτῶς, τότε καὶ φίλος Αἰγυπτίους.

26. Γεν. 47, 2-5.

εἰς τὰ ἰσκά μου ζῶα ἀρχιποιμένας. Ὁ Ἰωσήφ παρουσίασεν καὶ τὸν πατέρα του Ἰακώβ εἰς τὸν Φαραῶ. C Καὶ ἠρώτησεν ὁ Φαραῶ τὸν Ἰακώβ — Πόσων ἐτῶν εἶσαι; Ἐπειδὴ εἶδεν τὸν γέροντα νὰ εὐρασκεταί εἰς ἄχατον γῆρας, ἐφάρτη διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν. «Καὶ ἀπήντησεν ὁ Ἰακώβ εἰς τὸν Φαραῶ — Τὰ ἔτη τῆς ζωῆς μου, ὅσα εἶμαι ξένος εἰς τὴν γῆν.» Βλέπε πῶς ἕκαστος ἔκ τῶν θεαίων, τοιοῦτοτρόπως ἀνεστρέφето εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ὡς νὰ ἔξη εἰς ξένην χώραν. Διότι καὶ τὸν Δαυὶδ θά ἀκούσῃς μετὰ ταῦτα νὰ λέγῃ ὅτι «ξένος ἐγὼ εἶμαι εἰς αὐτὴν τὴν γῆν καὶ προσωρινός» ὁμοίως καὶ οὗτος λέγει· «Τὰ ἔτη τῆς ζωῆς μου, ὅσα εἶμαι ξένος εἰς τὴν γῆν.» Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος εἶπεν περὶ τῶν θεαίων τούτων ὅτι· «Ὁμιολόγουσι, ὅτι εἶναι ξένοι καὶ προσωρινοὶ εἰς τὴν γῆν.» «Τὰ ἔτη, λέγει, τῆς ζωῆς μου, ὅσα εἶμαι ξένος εἰς τὴν γῆν, ἀνέρχονται εἰς ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη, ὀλίγα καὶ βασανισμένα» εἶναι τὰ ἔτη τῆς ζωῆς μου, καὶ ἔδη ἐφθασαν εἰς τὰ ἔτη τῶν προγόνων μου.» «Ὅσα ἔτη, λέγει, ἔζησα ὡς ξένος, ὀλίγα καὶ βασανισμένα εἶναι.» Ὑπαμίσσεται ἔδω τὰ ἔτη τῆς δουλείας, τὴν ὅποιαν ὑπέφερε πλῆσιον τοῦ Λάδου, μετὰ τὴν διώξιν, τὴν ὅποιαν ὑπέστη ἐξ αἰτίας τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐμετα, μετὰ τὴν ἐπιτροφὴν ἀπὸ ἐκεῖ, τὸ πένθος, τὰ ὅποιον διήκασεν τόσοσ χρόνον, καὶ εἶχεν αἰτίαν τὸν θάνατον τοῦ Ἰωσήφ καὶ τὰς ἄλλας ἐπισυμβάσας ταλαιπωρίας. Ἐ διότι πόσος φόδος νομίζεις ὅτι θά τὸν κατέλαθεν, ὅταν, ἔνεκα τῆς ἀδελφῆς, οἱ περὶ τοῦ Συμεὼν καὶ τὸν Λαυί, κατέστρεψαν ὀλόκληρον πόλιν, καὶ ἔδωσαν τοὺς ἀραιοκομένους εἰς Σίχμας ἔλασον ὡς σιχμαλιώτους; Διότι καὶ τότε ἔλεγεν, θεκνῶν τὴν ἀγωνίαν εἰς τὴν ὅποιαν εὐρέθη· «Μὲ καταστήσατε μαθητὴν μὲ τὴν πράξιν ταύτην, ὅστε νὰ θεωροῦμαι πονηρὰς εἰς ἔλους τοὺς κατοίκους τῆς

27. Γεν. 47, 5-8.

28. Γεν. 47, 9.

29. Γεν. 47, 9.

30. Ἐφ. 11, 16.

31. «Ἦσαν ἔν οὐκαὶ ζωῆ, παρῆκται λέγεται. Ὁ δὲ Ἄβραμ, ἡμέρας ἦσαν, ἔδω προσωρινοσῶσ μου. Προσῆκται (=ξένη) γὰρ ἡ φωνὴ ἐνάθη» (Ἄβραμ).

32. «Τοῦστας γὰρ θλίψεις οὐδαὶ ὕστατ τῶν πρὸ αὐτοῦ πατριάρχων» (Προσημῆντιν Ἰάκωβ).

33. Γεν. 47, 9.

34. Ἦσαν τὸν ἄστων Γεν. 34, 1.

35. Γεν. 34, 1-31.

χώρας ταύτης. Ἐγὼ δὲ ἀριθμητικῶς εἶμαι ὀλιγώτερος αὐτῶν. Καὶ ἄν συγκεντρώθουν ἐναντίον μου, θὰ κατακόψουν καὶ θὰ καταστρέψουν καὶ ἐμὲ καὶ τὴν οὐκογενεῖάν μου.³⁶ Διὰ τοῦτο λέγει· «Τὰ ἔτη τῆς ζωῆς μου εἶναι ὀλιγοὶ καὶ πλήρη θλίψεων».³⁷ Ὁ Ἰωσήφ ἐγκατέστησε τὸν πατέρα του καὶ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ ἔδωκεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν των ἕκ τῆς χώρας τῆς Αἰγύπτου τὴν ὠραιστότην περιοχὴν, τὴν χώραν Ραμεσσή, καθὼς διέταξεν ὁ Φαραώ.³⁸ Αὐτὸς δὲ Ἰωσήφ ἐχορήγησε αὐτοῖς (κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἡμῶ) εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὰ ἀδελφία αὐτοῦ καὶ εἰς ὅλα τὰ μέλη τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς του, κατὰ ἄτομον.³⁹ Τοῦτο ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔλεγεν εἰς τοὺς ἀδελφούς του ὅτι· «Ὁ Θεὸς με ἐπέστειλεν πρὶν ἀπὸ σᾶς ἔδω, διὰ νὰ σᾶς διατηρήσω ἐπὶ τῆς γῆς». Καὶ ὅτι «διὰ νὰ σᾶς διασώσω, ὁ Θεὸς με ἐπέστειλεν πρὶν ἀπὸ σᾶς».⁴⁰ Ἐχορήγησε, λέγει, αὐτοῖς εἰς αὐτοὺς κατ' ἄτομον.⁴¹ Τί σημαίνει, «κατ' ἄτομον»; Ὅσον ἀρκεῖ εἰς ἕκαστον. Διότι συνήθεια εἶναι εἰς τὴν Γραφήν, ἄλλοτε μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς νὰ ὀνομάζῃ τὸν κάθε ἄνθρωπον, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τοῦ σώματος. Καὶ καθὼς ἔλεγεν ἀνωτέρω, «Ἡμεῖς ἐδόξαζοντα πέντε ψυχὰς ὁ Ἰωκὰθ εἰσῆλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον»·⁴² ἀντὶ νὰ εἴπῃ «Ἡμεῖς ἐδόξαζοντα πέντε ἄνδρας καὶ γυναῖκας»· ἔτσι καὶ ἐδῶ, «κατὰ σώμα», ἀντὶ νὰ θέσῃ τὸ «εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον». Β Καὶ ἐνῶ ὅλη ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Χαναάν ὑπέφερον ἀπὸ τὸν λιμὸν, οὗτοι ἔβαν ἐν εὐθυμίᾳ, ὡς ὁ σίτος νὰ ἔρρεεν ἐκ πηγῶν δι' αὐτούς. Διότι λέγει· ἡ Γραφή «Σίτος δὲν ὑπῆρχεν εἰς ὅλην τὴν χώραν, διότι ὁ λιμὸς ἐνετάθη πολὺ. Ἡ χώρα τῆς Αἰγύπτου καὶ ἡ χώρα τῆς Χαναάν ἐξηντλήθησαν λόγῳ τῆς πείνης».⁴³

4. Παρατήρει τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπερίγραπτον φροντίδα, τίνι τρόπῳ τὸν δικαίον πρὶν ἀπὸ τὴν ἐντασιν τῆς πείνης τὸν κατεθέσασεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ μὴ αἰσθασθῇ τὴν στενοχωρίαν ἢ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ καταλάβῃ τὴν Χαναάν. Καὶ ἐπεὶ ὅλοι οἱ διδόντες πρὸς τὰ ἐκεῖ ἔπρεχον, ὁ Ἰωσήφ συνκέντρωσεν, λέγει, ὅλα τὰ χρήματα,

36. Γεν. 34, 30.

37. Γεν. 27, 9.

38. Γεν. 47, 11-13.

39. Γεν. 45, 5, 7.

40. Γεν. 47, 19.

41. Γεν. 46, 27.

42. Γεν. 47, 18.

τὰ ὅποια εὐρίσκοντο εἰς τὴν χώραν τῆς Αἰγύπτου καὶ εἰς τὴν χώραν τῆς Χαναάν καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐχορήγησε εἰς αὐτούς τὸν σίτον. Καὶ ἐτελείωσαν ὅλα τὰ χρήματα εἰς τὸ ἔθνος ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Χαναάν. Διότι ὅλα συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Φαραώ. Ἐνεκα τοῦτου ὅπαντες οἱ Αἰγύπτιοι μετέβησαν πρὸς τὸν Ἰωσήφ καὶ τοῦ εἶπον — Δός μας ἄρτον! Διότι νὰ ἀποθάνωμεν ἀπὸ τὰ θλήματα σου; Καθ' ὅτι τὰ χρήματά μας ἐτελείωσαν».⁴⁴ Δὲν ἔχομεν, λέγει, πλέον χρήματα, ὥστε νὰ ἀγοράσωμεν ἄρτους, καὶ διὰ τοῦτο ἀποθνήσκομεν ἀπὸ τὴν πείναν. Μὴ, λοιπὸν, μᾶς παραβλέψῃς καθ' ἣν στιγμήν παλιорκούμεθα ὑπὸ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ χορήγησέ μας ἄρτους, διὰ νὰ διατηρηθῶμεν εἰς τὴν ζωὴν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν. «Εἶπε δὲ εἰς αὐτούς ὁ Ἰωσήφ — Φέρετε τὰ ζῶά σας καὶ θὰ σᾶς δώσω ἄρτους».⁴⁵ Ἐάν ἔν ἔχετε, λέγει, χρήματα, δέχομαι τὰ ζῶα. Β Ἐάν σᾶς ἐξηντλήθουν τὰ χρήματα, νὰ φέρετε τὰ ζῶά σας, καὶ θὰ λάβετε ἄρτους. Προσκόμισον, λοιπὸν, τὰ κτήνη καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτούς ἄρτους ἐναντι τῶν ἵππων, ἐναντι τῶν προβάτων, ἐναντι τῶν βοῶν καὶ τῶν ὄνων, καὶ τοὺς διέδραψεν ὁ Ἰωσήφ ἐναντι τῶν ζώων αὐτῶν, κατὰ τὸ πρότον ἔτος. ἤλθον πρὸς αὐτὸν καὶ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος καὶ εἶπον εἰς αὐτόν — Μὴ τυχὸν ἀποθάνωμεν, ἵατι δὲν ἔχομεν μίτη χρήματα, μήτε κτήνη· διότι τὰ πάντα ἀνήκουν εἰς σέ, τὸν κύριον μας. Τίποτε ἄλλο, λοιπὸν, δὲν μᾶς ἀπομένει, παρὰ τὸ σῶμά μας καὶ οἱ ἀγροί. Διὰ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν, λοιπὸν, ἀγόρασε ἡμᾶς καὶ τοὺς ἀγρούς μας, ἐναντι τῶν ἄρτων, καὶ θὰ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς δοῦλοι τοῦ Φαραώ καὶ οἱ ἀγροὶ μας ἰδιοκτησία του.

Ε Δὸς σπέρρον διὰ νὰ σπείρωμεν καὶ νὰ ζήσωμεν, καὶ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν καὶ νὰ μὴ ἐρημωθῇ ἡ γῆ.⁴⁶ Τοὺς εἰσάτους των ὑπεβούλωσαν, καὶ τὰ χωράφια ἔδωσαν, ὥστε νὰ θυνθῶν νὰ διατραποῦν τῶσον μεγάλη εἶνα· ἡ ἀνάγκη τῆς πείνης. Ὁ Ἰωσήφ ἠγόρασεν τοιοῦτοτρόπως διὰ λογαριασμὸν τοῦ Φαραώ ὅλους τοὺς ἀγρούς τῶν Αἰγυ-

43. Γεν. 47, 14-16.

44. Γεν. 47, 16. «Ὅταν ὅμως τοσαῖς ψαῖς Ἰωσήφ, εἴλλ' ἔτι μὴ νὰ μᾶς νὰ ἐπὶν πρῶτοντες, καὶ ἔτι μετὰ ταῦτα χάριν ἀπὸ βέβαιοντος παρὰ τοῦ Φαραώ (=3) Ἰωσήφ δὲν πρέπει τοσαῦτα σκληρῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν οἱ Αἰγύπτιοι πρῶτοντες τὰ ζῶα καὶ διὰ νὰ τὰ δεχθῶμεν μετὰ τὸν λιμὸν ἐκ χάριν ἐκ μέρος τοῦ Φαραώ» (Ἐπιτόμης).

45. Γεν. 47, 17-19.

πτών. Διότι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς πείνης τοὺς ἐπώλησαν. Καὶ ἡ χάρις ὅλη ἐγένεν ἰδιοκτησία τοῦ Φαραῶ. Καὶ τὸν λαὸν ἀκόμη ὑπεβούλευεν εἰς τὸν Φαραῶ ἀπὸ τοῦ ἔν ἀκρον τῆς Αἰγύπτου ἕως τὸ ἄλλοι, ἐκτὸς τῆς γῆς τῶν ἱερῶν.⁴⁶ Α Διότι εἰς ἐκείνους ὁ Φαραῶ εἶδεν τροφὰς δωρεῶν καὶ ἔπραγον· διὰ ταῦτο αὐτοὶ δὲν ἐπώλησαν τοὺς ἀγροὺς τῶν·⁴⁷

· Βλέπε πόση ὑπήρξεν ἡ σύνεσις καὶ ἡ σοφία τοῦ Ἰωσήφ. Ὅστε ἐπέτρεψεν εἰς αὐτοὺς νὰ δοκιμάσουν τὴν πείναν, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν γῆν κατέστησεν περιουσίαν τοῦ Φαραῶ καὶ ὅλους τοὺς Αἰγυπτίους κατέστησε δούλους του. Πρόσχε πάλιν εἶδῃ τὴν μεγάλην του φροντίδα, τὴν ὅποιαν λαμβάνει δι' αὐτοὺς, διότι «εἶπεν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους· — Ἰδοὺ σήμερον ἠγύρωσα ἅς καὶ τοὺς ἀγροὺς σας διὰ τὸν Φαραῶ. Λάβετε, λοιπὸν, σπάρους διὰ τοὺς ἑαυτοὺς σας, καὶ στείρατε τοὺς ἀγροὺς σας, καὶ ἂν καρποφορήσῃ ἡ γῆ, δίδετε τὰ ἔν πέμπτον τῶν καρπῶν εἰς τὸν Φαραῶ· τὰ δὲ ὑπόλοιπα τέσσαρα μέρη θὰ λάβετε σεῖς πρὸς σπῆρον καὶ τροφήν σας καὶ δι' ὅλα τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν σας.»⁴⁸ Β Μεγάλη εἶναι ἡ γενναιοδωρία, πολλὴ ἡ πρόνοια, ἀπεργαστοῦ ἡ φροντίς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι ἀσθανθέντες τὴν εὐεργεσίαν, λέγουσιν «Μὰς εὐοσες! Εὐεργετήθημεν ἀπὸ τῶν κυρίων μας. Θὰ εἰμεθα δοῦλοι εἰς τὸν Φαραῶν.»⁴⁹ Εἶδες γενναιοδωρίαν; Ἐπειδὴ εἶδεν αὐτοὺς νὰ βασανίζονται ὑπὸ τῆς πείνης σκεπτόμενος πᾶσαν θὰ μοχθήσουν ἐπιδομένοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς καὶ ταῦτα παροῦμενοι μὲ αὐτὴν, λέγει· — Τὸν μὲν σπῆρον ἐγὼ θὰ ἅς χορηγήσω, σεῖς δὲ ἀναλάβετε ὅλην τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν. Καὶ ἂν ὑπάρξῃ συγκομιδὴ, θὰ δώσετε τὸ ἔν μέρος. Τὰ δὲ ὑπόλοιπα τέσσαρα θὰ λάβετε αεῖς, ὡς ἀμοιβὴν τῶν κόπων καὶ δι' ἐπάρκειαν τροφῆς. Καὶ τοῦτο ὁ Ἰωσήφ ἔθεσε ὡς ἐντολήν, ὅστε νὰ δίδουν εἰς τὸν Φαραῶ, τὸ ἔν πέμπτον τῶν καρπῶν, ἐκτὸς τῆς γῆς τῶν ἱερῶν καὶ μόνων. Ἄς ἀκούσιν ταῦτα οἱ ζῶντες τώρα, πᾶσα πρόνοια παρίχοντο εἰς τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων ἀεὶ τὴν ἐπιτοχὴν· καὶ ἂς μάθουν, λοιπὸν, ἕσται νὰ ἀποδίδουν τιμὴν ἴσην εἰς τοὺς ἔχοντας ἀναλάβει τὴν δια-

46. Γεν. 47, 30-32.

47. Γεν. 47, 23-24.

48. Γεν. 47, 25, «Ἰκεν τὸν Φαραῶ θέλεισιν οἱ Αἰγύπτιοι Ἰην, ἅκιν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἔμειν ἑσθλόντα γενέσθεσ οἱ Αἰγύπτιοι Φαραῶ, ἅς οἱ ἔπρασ τοῦ Θεοῦ» (Ἰερ. 32).

κόταν τοῦ Θεοῦ τῶν πάντων. Διότι ἐκεῖνοι, ἂν καὶ ἐβρίσκοντο ἐντὸς τῆς πλάνης προσέφρον, καὶ λατρεῖαν εἰς τὰ εἰδῶλα, διότι ἐνόμιζον δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου εἶ τιμοῦν περισσότερον τὰ εἰδῶλα καὶ ἔνεκα τούτου ἀπέμωον εἰς τοὺς ὑπηρετάς τούτων μεγάλας τιμὰς. Πόσης μεγάλης τιμωρίας ἀξιοὶ δὲν θὰ εἶναι, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι τώρα ἀποστεροῦν τοὺς ἱερεῖς τῆς Ἀληθείας τῆς ὑπηρεσίας ταύτης; Ἡ δὲν γνωρίζετε, Ὡ εἶτι ἡ τιμὴ πρὸς τὸν Δεσπότην τῶν ὅλων διαβαίνει; Μὴ ἀποδέλης, λοιπὸν πρὸς τὸν δεχόμενον τὴν τιμὴν. Διότι δὲν ὀφείλεις ἔνεκα τούτου νὰ πράπτῃς τὰ καθήκοντά σου, ἀλλὰ δι' Ἐκείνου, τὸν Ὅποιον ὑπηρετεῖ, διὰ νὰ προσελκύσῃς παρ' Ἐκείνου τὰς ἀμοιβὰς πλουσιοπαρόχως. Ἐνεκα τούτου καὶ ἔλεγεν «Ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἔπραξεν τι εἰς τοὺτους, εἰς ἐμὲ τὸ ἔπραξεν.»⁵⁰ Καὶ «Ὁ ὑποδεχόμενος προφήτην, λόγῳ τοῦ εἶναι προφήτης, θὰ λάθῃ μισθὸν προσήτου.»⁵¹ Διότι μήπως τόχα ὁ Δεσπότης σοῦ παρέχει τὰς εὐεργασίας ἀπὸ τῆν ἀξίαν ἢ ἀπὸ τῆν εὐτέλειαν τῶν ὑπηρετούντων; Ἀπὸ τῆν ἰδικίην σου προθυμίαν ἢ ἀεὶ στεφανώνει ἢ ἀεὶ κατακρίνει. Καὶ ὅπως ἡ ἀποδομένη εἰς τοὺς ἱερεῖς τιμὴ, πολλὴν παρηρησίαν παρέχει (καθ' ὅσον ὁ Θεὸς ὡς ἰδικά του θεωρεῖ τὰ εἰς τοὺς ἱερεῖς Του ἀποδομένα), ἔτσι καὶ ἡ καταφρόνησις τούτων πολλὴν καταδικὴν θὰ ἐπιούρη ἐκ τῶν ὄνω. Διότι ὅπως θεωρεῖ ἰδικίην Του τὴν τιμὴν, αὐτῷ θεωρεῖ καὶ τὴν καταφρόνησιν γνωρίζοντας, λοιπὸν, τὸ ἀνωτέρω, ἂς φροντίζωμεν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἱερῶν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ταῦτα λέγων, δὲν λαμβάνω τὸ μέρος ἐκείνων, ἀλλὰ φροντίζω διὰ τὴν ἀγάπην σας καὶ ἐπιθυμῶ ἐξ ὅλων νὰ ὀφελῆσθε. Διότι πᾶσαν δίδετε, καὶ λαμβάνετε τόσα πολλὰ παρὰ τοῦ Δεσπότη; Πόσην ὑπηρεσίαν προσφέρετε;⁵² Α Ἄλλ' ὁμως καὶ δι' ἐκείνην τὴν μικρὰν καὶ ἡ ὅποια τελειῶναι εἰς τὸν παρόντα βίον, θὰ δεχθῆς αἰώνιους ἀμοιβὰς, καὶ τὰ ἀπόρητα ἀγαθὰ.

5. Ταῦτα σκεπτόμενοι ἂς ἐπιδοκῶμεν τριατάς ὑπηρεσίας, μὴ ὑπολογίζοντες τὴν δοσάνην, ἀλλὰ τὸ κέρθος καὶ τὴν ὀφέλειαν, ἡ ὅποια παρέχεται ἐξ αὐτῶν. Διότι ἐάν ἴσκωμεν κάποιον νὰ καθίσταται προσωπικὸς φίλος ἀνθρώπου τοῦ ὑπερχει κατὰ τὰ κοσμικὰ ἀξιώματα, φροντίζομεν νὰ τοῦ παράσχωμεν πᾶσαν ἐκδούλευσιν, σκεπτά-

49. Ματθ. 23, 40.

50. Ματθ. 10, 41.

μικροί ὅτι τὰ προσφερόμενα εἰς αὐτόν, πρὸς τὸν προστάτην του θὰ φθάσουν, καὶ ὅτι αὐτὸς θὰ τὰ καταστήσῃ γνωστὰ εἰς ἐκείνον, τὸν ὅποιον προστάτην του ἀνακηρύσσει, καὶ θὰ συντελέσῃ ὥστε νὰ ἀπολαύσωμεν μεγαλυτέρας ἀγάπης παρ' ἐκείνου· **Β** Πολὺ περισσότερο τοῦτο θὰ συμβῆῃ μετὰ τὸν Δεσπότην τῶν ὄλων. Διότι, ἐὰν κάποιος δεῖξῃ ἐλαχίστην ἐλεημοσύνην καὶ συμπόθειαν εἰς τυχόντας ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς ἐν ἀγορᾷ ἀρισκομένους, καθιστᾷ ἰδικὰ του τὰ προσφερόμενα ὁ Δεσπότης καὶ ὑπόσχεται νὰ εἰσαγάγῃ ἐκείνους, εἴτινες ἔπραξαν ἀγαθὸν τι εἰς τοὺς ἀνωτέρω, εἰς τὴν βασιλείαν τῶν ἀφρονῶν καὶ λέγει· «Ἐλθετε οἱ ἐδλογημένοι ἀπὸ τὸν Πατέρα Μου, διότι ἐπέινασα καὶ μοῦ ἔδωσατε νὰ φάγω»·⁵¹ Πολλὰ μᾶλλον, ἐὰν ὑπηρετήσῃ κάποιος τοὺς θλιβομένους διὰ τὸν Θεὸν καὶ τιμηθέντας μετὰ τὴν ἱερουσύνην, θὺν θὰ ἀπολαύσῃ τῆς ἰδίας τιμῆς, ἀλλὰ μεγαλυτέρας, **Γ** διότι ἡ φιλονεικία τοῦ Θεοῦ κατὰ πολὺ ὑπερῶχει τῆς τοιοῦτης τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅσων οὗτοι πράττουν. Μὴ γινώμεθα, λοιπόν, χειρότεροι τῶν ἀπίστων, οἱ ὅποιοι δεκνύουσιν διὰ τὴν πλάνην τῶν εἰδῶλων ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτὰ τὴν μεγάλην φροντίδα· ἀλλ' ὡς ἐπιβεβίωμεν τὴν ὑπεροχὴν καὶ φροντίδα πρὸς τοὺς ἱερεῖς, ὅση εἶναι ἡ διαφορά τῆς πλάνης πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τῶν ἱερῶν ἐκείνων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποκομιώσωμεν μεγαλυτέρας τὰς ἑωθεν ἁμοιβάδας. «Ὁ Ἰακώβ ἐγκατεστάθη, λέγει, εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ᾠδήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν πάρα πολὺ»·⁵² Καθ' ὅσον καὶ ἡ ὑπόσχασίς τοῦ Θεοῦ, ἡ ὅποια εἶχε δοθῆ πρὸς αὐτόν, ἦτο αὕτη, ὅτι δηλοῦθι, «ὅς ἀ καταστήσω μέγα ἔθνος»·⁵³ **Δ** «Καὶ ἔζησεν ἀκόμη ὁ Ἰακώβ δέκα ἑπτὰ ἔτη. Καὶ τὰ ἔτη του ἀνήλθον εἰς ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἑπτὰ»·⁵⁴ Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τοῦ ἔδωκεν ἐπὶ πλεον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς του, διὰ νὰ ἔχη ἄρετην παρηγορίαν διὰ τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας ὑπέφερεν εἰς ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς του, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ τελειώσῃ τὴν ζωὴν του.

Ἄλλ' ἐὰν θέλετε, ὡς ἀποτομιώσωμεν τὰ ὑπόλοιπα διὰ τὴν ἄλλην ὁμιλίαν, διὰ νὰ μὴ ἐπιβαρύνωμεν τὴν μνήμην σας μετὰ τὸ πλῆθος τῶν λόγων. Ἐδῶ ὡς τελειώσωμεν

51. Ματθ. 26, 54.
52. Γεν. 47, 27.
53. Γεν. 46, 3.
54. Γεν. 47, 28.

τὴν ὁμιλίαν ἀφοῦ παρακαλώσωμεν τὴν ἀγάπην σας διὰ ἐκεῖνο, **Ε** ὥστε μετὰ ἀκριθείας νὰ προσέχητε εἰς τὰ λεγόμενα καὶ συνεχῶς νὰ τὰ ἐνθυμήθετε, καὶ ταῦτα νὰ τὰ περιστρέφετε εἰς τὴν σκέψιν σας. Νὰ ἀναλογίζεσθε δὲ τὴν ὑπομονὴν, τὴν ὅποιαν ὑπέμεινον οἱ δίκαιοι οὗτοι, τὴν μακροθυμίαν, τὴν ἐμπιστοσύνην τὴν ὅποιαν εἶχον εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, μὴ κλονιζόμενοι ἀπὸ τὰς δοκιμασίας τὰς ἐπερχομένας μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν· ἀλλ' ἔχοντες θάρρος εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ὑποσχομένου, τοιοῦτοτρόπως τὰ πάντα ὑπέφερον μετὰ εἰρήνην καὶ διὰ τούτων προέκοτον.

Ἰσοῦ καὶ ὁ δίκαιος οὗτος ἀφοῦ ἐπέμψθη τὸσο ἔτη τὸν Ἰωσήφ ὡς νεκρὸν,⁵²⁸ Ἄ τὸν εἶδεν τέλος νὰ κατέχη τὴν βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωσήφ μετὰ τὴν δουλείαν, μετὰ τὴν φυλακὴν, μετὰ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, ὅσα ὑπέμεινε, ἀναλαμβάνει τὴν ἐξουσίαν ὅλης τῆς χώρας. Καὶ ἐὰν θέλωμεν νὰ διεξέλθωμεν πάσας τὰς εὐρισκομένας εἰς τὴν Γραφὴν ἱστορίας, θὰ εὐρωμεν τοὺς διατρέφοντας εἰς τὴν ἀρετὴν νὰ πορεύονται διὰ μέσου δοκιμασιῶν, καὶ οὕτω ἠδυνήθησαν νὰ ἀποσπᾶσιν μεγάλην τὴν ἄνωθεν βοήθειαν. Ἐὰν, λοιπόν, θέλωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὡς μὴ λυπούμεθα διὰ τὰς δοκιμασίας, μήτε νὰ στενωχωρούμεθα διὰ τὰς θλίψεις· ἀλλὰ μᾶλλον νὰ χαίρωμεν καὶ νὰ εὐφραινώμεθα ἐνδυναμούμενοι εἰς τὴν πίστιν, χωρίζοντες ὅτι τοιοῦτοτρόπως θὰ ἀπολαύσωμεν πολλῆς προνοίας, **Β** ἐὰν φροντιζώμεν νὰ ὑπομένωμεν ὅλα εὐχαρίστως. Εἶθε δὲ πάντες ἡμεῖς καὶ τὴν πορεύσασιν ζωὴν ἐναρέτως νὰ διέλθωμεν ἵνα ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς μελλούσης ζωῆς, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλευθροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ Ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, μαζί καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀνῆκει δόξα, δόξαμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΒΗΚΟΣΤΗ ΕΚΤΗ

•ΕΜΑΡΗΣΙΑΣΑΝ, ΑΡΕΦΙ Η ΓΡΑΦΗ, ΔΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒ ΚΑ ΑΠΟ-
 ΘΑΝΗ, ΚΑΙ ΕΚΑΔΕΣΕ ΤΟΝ ΙΩΣΗΦ, ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΟΥ, ΚΑΙ ΎΟΓ ΕΙΠΕΝ C
 --ΕΑΝ ΕΧΩ ΕΥΡΕΙ ΧΑΡΙΝ ΜΕΣΙΟΝ ΣΟΥ, ΒΑΛΕ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ ΣΟΥ ΥΠΟ
 ΤΟΝ ΜΗΡΟΝ ΜΟΥ, ΚΑΙ ΟΡΚΙΣΟΥ ΟΤΙ ΘΑ ΜΟΥ ΚΑΜΗΣ ΤΗΝ ΚΑΔΕ-
 ΣΥΝΗΚ ΑΓΓΗΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΕΣ ΘΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΗΝ ΕΝΤΟΛΗΝ ΜΟΥ·
 ΚΑ ΜΗ ΜΕ ΘΑΨΗΣ ΜΙΣ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ· ΑΛΛΑ ΝΑ ΜΕ ΜΕΤΑΦΕΡΗΣ
 ΜΕΡΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΜΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΑΝΑΑΝ ΘΑ ΜΕ ΜΕΤΑΦΕΡΗΣ
 ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ ΚΑΙ ΘΑ ΜΕ ΘΑΨΗΣ ΜΕ ΤΩΝ ΤΑΦΩΝ ΤΩΝ, Ο
 ΔΕ ΙΩΣΗΦ ΑΠΗΝΤΗΣΕΝ· --ΘΑ ΚΑΜΕ ΟΥΤΙ ΜΟΥ ΕΜΠΕ, Ο ΙΑΚΩΒ ΕΙ-
 ΠΕΝ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ --ΟΡΚΙΣΟΥ ΜΕ ΕΜΕ, ΚΑΙ ΟΡΚΙΣΟΥ ΓΚΩΠΙΟΝ
 ΑΥΤΟΥ, ΤΟΤΕ Ο ΙΑΚΩΒ ΠΡΟΕΚΥΝΗΣΕ ΜΙΣ ΤΟ ΔΕΚΡΟΝ ΤΗΣ ΡΑ-
 ΒΥΟΥ ΤΟΥ·¹

1. "Ας δώσωμεν σήμερα τέλος εις την διήγησιν πε-
 ρι του 'Ιακώβ και δε ιδώμεν ποια είναι εκείνα, τα οποία
 διατάσσει πριν αποθάνη. Δ' Αλλά κανεις προσδλέπων εις
 την κατάστασιν των πραγμάτων τώρα δε μη άπαιτη από
 τους δικαίους εκείνους δια τώρα άρμόζει να σκέπτονται
 οι πιστοί αλλά άναλόγως να κρίνη και με τα πράγματα.
 Ταυτα δε έπιτηδες εις το προσημιον άνεφερον, διότι έ-
 χουν σχεα.ν με δια πρόκειται να ειπη ο πατριάρχης εις
 τον 'Ιωσήφ. Ποια δε είναι, δε ακούσωμεν. «'Επλησίασαν,
 λέγει, η Γραφή, αι ήμέραι του 'Ιακώβ να αποθάνη, και έ-
 κάλεσεν τον 'Ιωσήφ τον υιόν του, και του ειπεν--'Εάν έχω
 εβρε χάριν ενώπιόν σου, βάλε την χείρά σου υπό τον μη-
 ρόν μου, και όρκισου ότι θα μου κάμη την καλωσύνην
 αύτην και πιστώς θα εκπληρώσης την εντολήν μου; Ε να
 μη με θάψης εις την Αιγυπτου; αλλά να ενταφισθώ μετά
 των πατέρων μου εις την Χαναάν θα με μεταφέρης από
 την Αιγυπτου, και θα με θάψης εις τον τάφον των. 'Ο δε
 'Ιωσήφ απήντησεν -- Θα κάμη εις μου ειπες. 'Ο 'Ιακώβ
 ειπεν προς αυτόν --'Ορκισου εις έμέ. Και όρκισθη ενώ-
 πιον αυτού. Τότε ο 'Ιακώβ προσέκυνησεν εις το δεκρον

1. Γεν. 47, 29-34.

της οόδου του». Πολλοι από τους μικροψόχους, όταν
 τους προτρέπωμεν να μη φροντίζουν πολύ δια την τα-
 φήν, μήτε να θεωρουν περισπούδαστον πράγμα την μετα-
 φοράν των λειψάνων από την ζήνην εις την ίδιον πατρι-
 δα, των αποθανόντων εις έτεραν χώραν, αύτην έδω την
 Ιστωριαν μας προβάλλουσι,² Α Ισχυρίζόμενοι ότι και ο πα-
 τριάρχης τόσον πολύ έφρόντισεν δι' αυτό το πράγμα.
 'Αλλά πρώτον μόν, καθώς σάς ειπαι προηγουμένως, πρό-
 πει να άναλογικώμεθο τουτο, ότι δεν άπριείτο τότε ά-
 πό αυτού τάση φιλοσοφία, όσον άπαιτείται από τους
 ζώντας τώρα. 'Επειτα ο δικαίος και αυτό τουτο δεν ήθέ-
 λησε να γίνη άνευ αίτίας, αλλά χρηστάς έλπίδας όπόσχε-
 ται εις αυτούς, ότι και οι ίδιοι άργά κάποτε θα έπιτρέ-
 ψου εις την γήν της 'Επαγγελίας. Και ότι άνεκα αύτης
 της αίτίας, τουτο παρήγγειλεν, μας το διδάσκει φανερώ-
 τερον, ο υίός τούτου λέγων· «'Όταν άσφαλώς ο Θεός σάς
 επισκεψθή και σάς οδηγήση εις την γήν της Χαναάν, θα
 φέρετε μαζί σας και τα όσα μου έκ της χώρας ταύτης».³

"Ότι δε με τους όφθαλμούς της πίστεως τα μέλλου-
 να έδλεπεν, έ έκουσε τον ίδιον, όστις καλεϊ τον θάνατον υ-
 πνον διότι λέγει· «Θά κοιμηθώ μετά των πατέρων μου».⁴
 Δια τουτο και ο Παύλος έλεγεν, «Αυτοί όλοι απέθανον με
 πίστην, χωρίς να έχουσι λάθει τάς όποσχεσεις, αλλά μα-
 κρόθεν τάς εβρον και τάς χαυριέτησων».⁵ Πώς; Με τους ό-
 φθαλμούς της πίστεως. Κανεις, λοιπόν, δε μη θεωρή ότι
 η εντολή του 'Ιακώβ είναι εκδήλωσις μικροψυχίας, αλλά
 δε απαλλάσση τον δικαίον από πάσαν κατηγοριαν άνε-
 κα και της έποχής και άνεκα της προφητείας περι της έ-
 πανόδου αυτών, ήτις θα γίνη εις το μέλλον.

Διότι τώρα μόν, επειδή τά άφορώντα εις την ζωην ή-
 μών ανυψώθησαν μετά την έλευσιν του Χριστου, εύλόγως
 κάποιος ήθελε να μεμψή εκείνον, όστις τοαυτα παραγο-
 νέλλει. C "Ας μη ταλαίωρη κανεις τον αποθανόντα εις έ-
 νην χώραν μήτε εκείνον όστις απομακρύνεται από την
 παρούσαν ζωήν, εύρισκόμενος εις έρημιαν. Διότι ουτε αυτός
 είναι βέβιος ταλαιωμού, αλλά ο αποθανών με άμαρτίας,
 όσω και άν αποθάνη επί της κλίτης, όσω και εντός της

2. Γεν. 47, 29-31.

3. Γεν. 50, 24.

4. Γεν. 47, 30.

5. 'Ρωμ. 11, 16.

οκίας, έστω και έάν οι στενοί συγγενείς και φίλοι του είναι παρόντες. Και ως μη μου λέγη κανείς τα ψυχρά εκείνα λόγια, τα όποια είναι βία γέλωτος και πλήρη άνοησίας: «Ό δείνα άπθανεν χειρότερα και από σκύλον, κανείς άπό τους γνωρίμους αυτού δέν ήγο παρών, ούτε τα σχετικά μέ την ταφήν του κατέστη δυνάτων να του παράσχη, αλλά έξ έράνου και άφου πολλοί προσέφερον, ούτε παρεσχόθησαν τά σχετικά μέ την κηδείαν». Δέν είναι, άνθρωπε, ό θάνατος οστος κατώτερος του σκύλου. Διότι εις τί οστος έξημιώθη; Δ έκτός θεοκίας, έάν δέν τον έτύλιξεν ως σάβανον τό ένδομα της άρετής.

Ότι δέ εις ούδέν θλάπτει τούτο τον ένάρετον, μάναγε έκ του ότι οι περισσότεροι έκ των δικαίων, έννοώ τους προφήτας και τους Άποστόλους, έκτός από άλλους, ούτε τον τάφον όπου κατετέθησαν δέν γνωρίζουεν. Διότι άλλοι μέν άπεκεφαλίσθησαν, άλλοι δέ λιθοβολήβντες ούτω μετετέθησαν έκ της ζωής, και άλλοι πάλιν εις αναρίθμητους και διακόρους τιμαρίας έαυτους παραδώσαντες, χάριν της ευσοείας, πάντες έμαρτύρησαν διά τον Χριστόν: και ούδεις δά τολμήση να ειπή περι αυτών, ότι ό θάνατός των είναι άτιμιος, Έ αλλά δά συμφωνήση μέ την βίαν Γραφήν, ή όποια λέγει, «Ό θάνατος των άφωσιμένων εις τον Κύριον ανθρώπων θεωρείται τίμιος ένώπιόν Του».⁶ Και όπως ακριβώς τον θάνατον των οσίων εκάλεσεν τίμιον, ταιουτοτρόπως άκουσε και τον θάνατον των άμαρτωλών έπαισχυντον να καλή, καθ' ότι λέγει: «Ό θάνατος των άμαρτωλών ανθρώπων είναι έπαισχυντος». ⁷ Οστε και άν ακόμη κάποιος άποθάνη έντός της οικίας, και είναι παρόντες ή ούδυσος και τά τέκνα, και οι συγγενείς και οι γνωστοί του, σπερείται όμως της άρετής, ό θάνατος τούτου θεωρείται κακός. Έτσι και άν εις ξένην χώραν άποθάνη κάποιος και άν επί του έδάφους; ⁸ Α και άν ακόμη εις λιπτός περιπέτη, και άν ακόμη τροφή των θηρίων γίνη ό έχων κτήμα την άρετήν, τίμιος ό θάνατος τούτου δά είναι. Διότι λέγε μου, ό υιάς του Ζαχαρίου δέν άπεκεφαλίσθη; Ό Στέφανος δέ, πρώτος, όστις έφώρεσεν τον στέφανον του μαρτυρίου, δέν έλιθοβολήθη και έτελειώσεν ταιουτοτρόπως την ζωήν; Ό Παύλος δέ

6. Ψαλμ. 116, 6.
7. Ψαλμ. 53, 22.

και ό Πέτρος; ό μέν δέν άπεκεφαλίσθη, ό δέ έβέχη την τιμωρίαν του σκουρού κατ' αντίτροπον τρόπον προς έκείνον του Δεσπότου, και έτσι μετετέθη από την παρούσαν ζωήν; Και δέν είναι τούτο πρό πάντων ή αίτία που εις όλα τά μέρη της οικουμένης ύμνούνται και άνακηρύσσονται ευφραγεται;

2. Πάντα ταύτα, λοιπόν, άφου σκεφθόμεν, ως μη ελενολογώμεν τους άποθνήσκοντας εις ξένην χώραν, μήτε να μακαρίζουμεν τους τελευταίους έντός της οικίας; Έ άλλ' άκολουθούντες την συνήθειαν της θείας Γραφής, ως μακαρίζουμεν τους ζήσαντας ένάρειας, και ταιουτοτρόπως μετετιθέμενους, τους δέ άποθνήσκοντας έν άμαρτίας να λυπούμεθα. Διότι όπως ό ένάρετος μεταβαίνει εις καλύτεραν ζωήν, άμειδόμενος διά τους μάχους, ούτω και ό σπερούμενος της άρετής, δέχεται ήδη τάς αρχάς και τά προίμια των τιμαρίων, ζητείται λογοσοσία των πράξεών του και περιβάλλεται μέ άβερύπητα κακά. Διά τούτο πρέπει, λαμβάνοντες υπ' όψιν ταύτα, να φρονιζόμεν διά την άρετήν και καθώς εις παλαιστραν να αγωνιζόμεθα εις την παρούσαν ζωήν δια να δυνηθώμεν, μετά την διάλεισιν του βεατρου, C να φορέσωμεν λαμπράν στέφανον, και να μη μεταούσωμεν άργότερον, ματαιός όμως. Διότι μέχρις ότου διαρκεί ό άνών, είναι δυνατόν, έάν θελήσωμεν, και την ραθυμίαν να άποτινάξωμεν, και την άρετήν να επιδιώκωμεν, δια να δυνηθώμεν να επτύχωμεν και τους επιφουλασσομένους δι' ήμιάς στεφάνους εις τους ουρανούς. Άλλά έάν θέλετι, ως έπανέλωμεν εις την συνέχεια του λόγου. Έπειδή παρήγγειλεν εις τον υιόν του τα σχετικά μέ την ταφήν, «Ό Ιωσήφ άπήνησεν — Θα κάμω όστι μου ειπες. Άπαντα ό Ιακώβ — Όρκισου εις με. Και ώρκισθή ένώπιον του πατρός του. Τότε ό Ιακώβ προσέκυνησεν εις τό άκρον της ράβδου του».⁹

Βλέπε τον γέροντα, τον προεδύτην, τον πατριάρχην, δια της προσκυνήσεως να άποδίδη τιμήν εις τον Ιωσήφ, και εις την πρῆξιν τώρα να έκπληρωθαι τό όνειρον. Δ «Δι-

8. Άλλοτε δ' έπερ πατήρ ευχών δια τή μαρτύριον Πέτρου και Παύλου λέγει: «Χείρες Πέτρε, ή του φίλου του Σκουρού Χριστού άπολωσας, και κατ' ήμισυτητα του διδασκαίου στυμμάθου μέν θέλησας, αμ μη δέ έν όρθην υπ' σχηματι, αλλά μέλλον κατ' κεράλης, ως εις ουρανόν την πορείαν από της ποσειδωνος... Χείρες Παύλε, ή την μακαρίαν κεφαλήν υπ' ήμισυ άποσπήςας» (Μέγ. Συναξ. ΣΤ' τόμος, σελ. 228. Λέβητα 1969).

9. Γεν. 47, 31.

ὅτι ὅταν ὁ Ἰωσήφ, ἐπηγήθη εἰς αὐτὸν τὸ δράμα, ἀπάντησεν, λέγει, ὁ Ἰακώβ καὶ τοῦ εἶπεν — Ἄρα γε δά εἰδωμεν ἐγὼ καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ θά σέ προσκυνήσωμεν μέχρι τοῦ ἑσθάρου;»¹⁰ Ἀλλὰ θά ἤδυνάτο νά εἴπῃ τις — Καὶ πῶς ἐπραγματοποιήθη τὸ δνεῖρον, καθ' ἦν στιγμήν ἡ μήτηρ ἔχει ἀποθάνει καὶ δὲν προσκύνῃσεν τὸν υἱὸν τῆς; Ἐναι οὐκ ἔστι πάντοτε εἰς τὴν Γραφήν ἀπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου τὸ πᾶν νά δηλοῖ. Ἐπειδὴ, λοιπὸν, ὁ ἀνὴρ εἶναι κεφαλὴ τῆς γυναικός,¹¹ «καὶ οἱ δύο, λέγει, θά εἶναι ἓν σῶμα»,¹² καὶ ἐπειδὴ προσκύνῃσεν ἡ κεφαλὴ, φανερὸν ὅτι καὶ ὅλου τὸ σῶμα ἠκολούθησεν ταύτῃ. Ἐ Διότι, ἐάν ὁ πατὴρ ἔκαμεν τοῦτο, πολλὰ μᾶλλον καὶ ἐκεῖνὸν τοῦτο θά ἐπραττεν, ἐάν δὲν ἠπάξετο προηγουμένως ἐκ τῆς ζωῆς. «Καὶ προσκύνῃσιν», λέγει, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ράβδου σου.¹³ Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε· «Μὲ πιστὶν ὁ Ἰακώβ, ὅταν ἀπέθνησκειν, ἠλόγησεν ἕκαστον τῶν υἱῶν τοῦ Ἰωσήφ, καὶ προσκύνῃσεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ράβδου σου.¹⁴ Βλέπει πῶς ἀκόμη καὶ αὐτὸ ἐπραττε με πιστὶν, προβλέπων ὅτι Ἐκεῖνος, ὁ Ὅποιος θά γεννηθῇ ἐκ τῶν ἀπογόνων σου, θά εἶναι βασιλικῶ γένους; Ἐπειδὴ, λοιπὸν, εἶπεν ὅσα ἤβουλεν εἰς τὸν υἱὸν σου, μετ' ὀλίγον ἡ Γραφή λέγει. «Ὅταν ἔμαθεν ὁ Ἰωσήφ, ὅτι ὁ πατὴρ του ἀσθενεὶ θάρεως, ὅτι ἐγγίζει τὰς θύρας τοῦ θανάτου, ὅτι ἐπλησίασαν αἱ ἡμέραι τοῦ τέλους, «λαθὼν τοὺς δύο υἱούς του ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰακώβ. Ἀνῆγγελαυ δὲ τοῦτο εἰς τὸν Ἰακώβ. 631 Ἀ Ὅστος ἔλαθεν δυνάμει καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης.»¹⁵ Βλέπε πῶς ἡ φιλοσοφία πρὸς τὸν υἱὸν ἐνεδυνάμωσεν τὸν γέροντα καὶ ἡ προθυμία ἐνίκησεν τὴν ἀσθενείαν. Διότι μόλις ἐπληροφορήθη τὴν παρουσίαν του λέγει, «Ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης.»¹⁶ Καὶ ἰδὼν αὐτόν, τοῦ ἐδηλώνει τὴν πατρικὴν στοργὴν καὶ ἐπειδὴ ἐπρόκειτο ν' ἀποθάνῃ περιφρουρεῖ τοὺς παῖδας με τὰς εὐλογίας, ἀφῆκν εἰς αὐτοὺς τὴν μεγίστην ταύτην περιουσίαν καὶ πλούτου, ὅστις οὐδέποτε ἤδυνάτο νά διαπραθῇ.

Καὶ πρόσθε πῶς ἀρχίζει. Πρῶτον ἀναφέρει τὴν ἐκ-

10. Γεν. 37, 10.
11. Δ' Κορινθ. 11, 3.
12. Γεν. 2, 24.
13. Γεν. 47, 31.
14. Ψαλ. 11, 21.
15. Γεν. 48, 1-2.
16. Γεν. 48, 2.

δηλωθεῖσαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀγάπην καὶ τότε ἐλόγησε τοὺς παῖδας καὶ λέγει· Ἐ «Ὁ Θεός μου ἐφανερῶθῃ εἰς ἐμὲ εἰς τὴν Λουζὰ τῆς χώρας Χαναάν καὶ με ἠλόγησε καὶ μοῦ εἶπε· «Ἰδοὺ Ἐγὼ θά σέ ἀδελφῶ καὶ θά σέ πληθύνω» θά σέ καταστήσω γενάρχην πολλῶν λαῶν καὶ θά δώσω εἰς σέ καὶ τοὺς ἀπογόνους σου μετὰ ἀπὸ σέ, ὡς παντατεινὴν ἰδιοκτησίαν σου, τὴν χώραν ταύτην.»¹⁷

«Μοῦ ὑποσχέθη, λέγει, ὁ Θεός, ὅταν μοῦ ἐφανερῶθῃ εἰς τὴν Λουζὰ ὅτι, τὸσον παλὺ θά πληθύνῃ τοὺς ἀπογόνους μου, ὥστε ἐξ αὐτοῦ θά προέλθῃ πλῆθος θυνῶν, καὶ τὴν γῆν δὲ ταύτην εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους μου ὑποσχέθη ὅτι θά δώσῃ. Ἐτώρα, λοιπὸν, οἱ δύο υἱοί σου, τοὺς ὁποίους ἀπέκτησε εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἶναι ἰσκιὸί μου. Ὁ Ἐφραὶμ καὶ ὁ Μανασσῆς θά εἶναι δι' ἐμὲ ὡς οἱ πρωτότοκοί μου Ρουβὴν καὶ Συμεὼν.»¹⁸

Ἐ Αὐτοῦ, λέγει, τοὺς ὁποίους ἀπέκτησε πρὸ τῆς ἐλευσῆώς μου, ἐγὼ υἱοθετῶ καὶ προσθέτω εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἰσκιῶν μου τέκνων, καὶ ὁμοίως μοῦ με τοὺς υἱούς μου ποῦ ἀπέκτησα θά ἀπολαύσω τῆς εὐλογίας. «Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα τέκνα, ὅσα θά ἀποκτήσῃς θά εἶναι ἰσκιὰ σου» θά φέρουσι τὰ ὀνόματα τῶν δύο αὐτῶν ἀδελφῶν, καὶ θά κληθοῦν νά λάθουν μέρος εἰς τοὺς κλήρους τῶν δύο αὐτῶν ἀδελφῶν.

Ἐνώριξε δὲ ὅτι καὶ ἡ μήτηρ σου Ραχὴλ ἀπέθανεν, ὅταν ἐπλησίασα εἰς τὴν Βηθλέεμ, καὶ τὴν ἔθαψα εἰς τὴν ὀβὸν τοῦ Ἰησοφρούμου.

Ὁ Ἰακώβ ἰδὼν τοὺς υἱούς τοῦ Ἰωσήφ εἶπεν — Ποίαν σχέσιν ἔχουν αὐτοὶ πρὸς ἐμέ; Ὁ Ἰωσήφ ἀπήντησεν — Ἐναι οἱ υἱοί μου, τοὺς ὁποίους ὁ Θεός μου ἔδωκεν. Εἶπεν δὲ ὁ Ἰακώβ — Ἐπλησίασε τοὺς εἰς ἐμὲ, διὰ νά τοὺς εὐλογῶ. Ἐ Ὁ Ἰωσήφ ἐπλησίασεν αὐτούς πρὸς αὐτόν. Ἐ ἐπλήσκει αὐτούς καὶ τοὺς ἐνηγκαλιόθη.¹⁹

Βλέπε τὸν γέροντα, πῶς σπεύδει καὶ ἐπιέγεται νά ἐλόγησῃ τοὺς παῖδας τοῦ Ἰωσήφ. «Καὶ ἐπλησίασεν αὐτούς, λέγει, ὁ Ἰωσήφ πρὸς τὸν Ἰακώβ. Καὶ τοὺς ἐφίλησεν, καὶ τοὺς ἐνηγκαλιόθη, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ἰωσήφ — Ἰδοὺ, ὅχι μόνον δὲν ἐστερήθην τοῦ προσώπου σου, ἀλλὰ ὁ Θεός μου ἔδειξε καὶ τοὺς ἀπογόνους σου.»²⁰ Ἡ φι-

17. Γεν. 48, 8-4.
18. Γεν. 48, 8.
19. Γεν. 48, 8-10.
20. Γεν. 48, 11.

λανθρωπία του Θεού, λέγει, μεγάλης δωρεάς μου παρέσχεν, και περισσώτερος από ότι άνωμενον³¹ ή μάλλον εκείνας τας όποιους ούδέποτε άνωμενον. «διότι ίδού, όχι μόνο δεν άπεκτηρήθη του προσώπου σου, άλλ' εΐδον και τούς υίους σου τούς όποιους άπέκτησε».³² Ξ «Ο Ίωσήφ, λέγει, έξήγαγεν τούς υίους του εκ των γονάτων του πατρός του και βεβαίω προσεκίνησαν τον Ίσακώ άφου έκλεινον τό πρόσωπόν των μέχρι του έδδφους».³³

Ελέπε πός και τά τέκνα του εξ άρχής και εκ της πρώτης ήλικίας άνέτρεφεν, ώστε να αποδιδουν την άφειλαμένη ταμην προς τον προσδύτην. «Ο Ίωσήφ, λέγει, λαβών τούς δύο υίους του, ώδήγησε κατά την σειράν της γεννήσεως, πρώτον τον Μανασσή, και μετά τον Έφραϊμ».³⁴

3. Πρόσχε εδώ τον δίκαιον, άν και έχη ήδη εξηρηνημένους τούς οφθαλμούς του σώματος ένεκα του γήρατος (διότι οι οφθαλμοί του εξηρηδήσαν ένεκα του γήρατος, και δεν ήδύνατο να βλέπει)³⁵ διατρεί όμως τούς οφθαλμούς της διανοίας ισχυρούς και διά της πίστεως προδλέπει ήδη τά μέλλοντα. Καθ' όσον δεν ήκολούθησαν την σειράν του Ίωσήφ,³⁶ Α άλλα διασταυρώσας τας χείρας ηλόγησεν αυτούς και έδωσαν τά πρωτεία εις τον νεώτερον, προτάσων τοιουτατρόπως του Μανασσή τον Έφραϊμ, και λέγει: «Ο Θεός, τον όποιον ευχαρίστησαν [με την συμπεριφοράν των] οι πατέρες μου».³⁷ Πρόσχε την ταπεινωσιν του πατριάρχου, βλέπει φιλόθεον ψυχρή! Δέν έτόλμησεν να ειπή, «Ο Θεός, τον όποιον ευχαρίστησα με την διαγωγήν μου»· άλλά τι: «Τόν Θεόν τον όποιον ευχαρίστησαν με την διαγωγήν των οι πατέρες μου».³⁸ Είδες ψυχρήν εύγνωμιασιν; Άν και πρό όλίγου έλεγεν διηγούμενος ότι, «Ο Θεός μου έφανερώθη εις την λαυβή, και όπευχέθη ότι θα δώση εις ήμ και εις τούς απογόνους μου όλην την γην, και εις πλήθος θένων θ' αύξηση τούς απογόνους μου».³⁹ Καί τοιουτοτρόπως ήμν φανερά τά δείγματα της αγάπης του Θεού προς αυτόν, και συνεσταλ-

31. Γεν. 48, 11.
32. Γεν. 48, 19.
33. Γεν. 48, 13.
34. Γεν. 48, 10.
35. Γεν. 48, 18.
36. Γεν. 48, 16.
37. Γεν. 48, 8.

μένη ακόμη την διάνοιάν του λέγει: Β «Ο Θεός τον όποιον ευχαρίστησαν με την συμπαράστασιν των οι πατέρες μου ο Άβραάμ και Ίσαάκ».⁴⁰ Έπειτα πάλιν «Ο Θεός, όστις με διατρέφει από την νεότητά μου».⁴¹ Βλέπε πάλιν και διά αυτού την μεγάλην του εύγνωμοσύνην! Δέν άμειλει διά την άρετήν του, άλλά διηγείται τας προς αυτόν εδεργασίας του Θεού και λέγει: «Ο Θεός, με διατρέφει από την νεότητά μου έως της ημέρας αυτής». Αυτός δηλαδή είναι Έκείνος, ο Όποιος διευθέτησεν εξ άρχής μέχρι της στιγμής ταύτης τά κατ' ήμ. Ούτω και προηγουμένως έλεγεν: «Διά της ράβδου μου διήλθον τον ποταμόν τούτον, τον Ίορδάνην. Τώρα έπιστρέφω κύριος δύο στρατοπέδων».⁴² Καί τώρα τό Ίδιον πάλι λέγει με διαφορετικώς λέξεις. «Ο Θεός με διατρέφει από την νεότητά μου έως της ημέρας ταύτης, Ο ο Άγγελος, ο Όποιος με έσωσεν από όλια τά κακά».⁴³ Τά λόγια ταύτα είναι εύγνωμιασ καρδίας, ευσδοξής ψυχής, έχουσης τας εδεργασίας του Θεού προσφάτως εις την μνήμην. «Έκείνος, λέγει, τον όποιον ευχαρίστησαν με την συμπεριφοράν των οι πατέρες μου, ο Διασφράξας με από την νεότητά μου έως την παρούσαν στιγμήν, ο Αυτρώσας με εξ όλων των κακών εκ της πρώτης ήλικίας μου, ο Έπειδείξας εις ήμ τόσην φροντίδα, Αυτός τώρα άς ελόγηση τά παιδία ταύτα και άς φέρουν ταύτα τό όνομα μου και τό όνομα του πατρός μου Άβραάμ και Ίσαάκ και άς πληθυνθούν εις μέγαν αριθμόν επί της γής».⁴⁴

Είδες μαζί σύνεσιν και ταπεινωσιν; Δ Σύνεσιν μόν, διότι διά των οφθαλμών της πίστεως προείδεν τά μέλλοντα, και τον Έφραϊμ προέτασεν του Μανασσή ταπεινωσιν δέ, διότι ούδαμού ένεαυμήθη την άρετήν του, άλλά από του ότι οι πατέρες ευχαρίστησαν τον Θεόν και από τας δωθείσας εδεργασίας του Θεού προς αυτόν την εύχην και την εύλογίαν εις τούς παίδας δίδει.

Και ο μόν Ίσακώ προδλέπων τά μέλλοντα, τοιουτοτρόπως έδωσεν την εύλογίαν. Ο δε Ίωσήφ βλέπων ότι ο νεώτερος προηγέθη του πρώτου και βαρέως αυτό φέρων ειπεν, λέγει ή Γραφή. «—Ούτος είναι ο πρωτότοκος; ός

38. Γεν. 48, 15.
39. Γεν. 48, 15.
40. Γεν. 38, 10.
41. Γεν. 48, 10-18. Άγγελος ενταθά είναι ο Θεός ο Θεός.
42. Γεν. 48, 18.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΞΗΚΟΣΤΗ ΕΒΔΟΜΗ.

635 Α «ΕΙΠΕΝ, ΔΕΙΞΕΙ Η ΓΡΑΦΗ, Ο ΙΑΚΩΒ ΗΣ ΤΩΝ ΙΩΣΗΦ — ΙΔΟΥ ΕΓΩ ΑΠΟΦΘΗΣΚΩ ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΜΑΧΙ ΣΑΣ ΚΑΙ ΘΑ ΣΑΣ ΕΞΗΛΑΦΕΡΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΣΑΣ. ΕΓΩ ΘΑ ΘΩΩ ΕΙΣ ΣΕ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΠΟΓΟΝΟΥΣ ΣΟΥ ΕΚΛΕΚΤΗΝ ΜΕΡΙΔΑ ΩΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΝ ΣΟΥ ΑΝΩΤΕΡΑΝ ΤΩΝ ΜΕΡΙΔΩΝ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΣΟΥ, ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΣΗΚΙΜΑ, ΤΗΝ ΟΠΟΙΑΝ ΕΛΑΒΟΝ ΑΔΑ ΤΟΤΟΙ ΚΑΙ ΜΑΧΑΙΡΑΣ.»¹

1. Σας υπεσχέθησαν προηγουμένως ότι θα δώσω τέλος εις την διήγησιν του Ιακώβ, δεν ήδυνήθημεν όμως να εκπληρώσωμεν την υπόχρεσιν επειδή επεβλήθη ὁ λόγος. Β Διὰ τοῦτο ἐπιβιβάσω σήμερον, ὅσα τότε παρελείψαμεν ἐκεῖ, νὰ παραθέσω ἐνώπιόν σας, ἵνα τοιαυτοτρόπως τώρα, ἂν ὁ Θεὸς τὸ ἐπιτρέψῃ, τελειώσωμεν. Εἶναι ἀνάγκη ὁμως νὰ ἀπειθυμῶμεν κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἀγάπην σας καὶ νὰ ὑποδιδόμεν μέχρι ποίου σημείου ἐφθάσαμεν καὶ ἐτελειώσαμεν ἔτσι τὴν διδασκαλίαν.

Γνωρίζετε δεδωκώς καὶ ἐνθυμησθε, ὅτι, ὅταν ὁ δίκαιος, ἐπρόκειτο νὰ εὐλόγησῃ τὰ τέκνα τοῦ Ἰωσήφ, ἔθεσεν πρῶτον τὸν Ἐφραῖμ καὶ ἔπειτα τὸν Μανασσῆ, καὶ ἐπειδὴ ὁ πατὴρ αὐτῶν Ἰωσήφ δυσχεροῦσθῆ, εἶπε πρὸς αὐτὸν «Γνωρίζω, τέκνον μου, καὶ ἐξ αὐτοῦ, τοῦ Μανασσῆ, ὅδ γεννηθῆ λαὸς πολλὸς καὶ οὗτος θὰ δοξασθῆ ἄλλὰ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ ὁ νεώτερος, θὰ εἶναι ἀνωτέρος του καὶ οἱ ἀπογόνουί του θὰ εἶναι πλείους ἔθνων. C Ὁ Ἰακώβ ἠλόγησεν αὐτοὺς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν λέγων Δι' ὧν θὰ εὐλογῆται ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, ὅταν αἱ ἄνθρωποι λέγουν — Ἐθεε νὰ σὲ κἀμῃ ὁ Θεὸς ὡς τὸν Ἐφραῖμ καὶ τὸν Μανασσῆ! Καὶ προέταξε τὸν Ἐφραῖμ τοῦ Μανασσῆ.² Μέχρι τούτου τοῦ σημείου ἐφθάσαμεν τότε καὶ ἐσταματήσαμεν τὴν διδασκαλίαν, διὰ νὰ μὴ κουράσωμεν τὴν μνήμην σας μὲ τὸ πλῆθος τῶν λόγων ἀλλ' ἂν θέλετε, ἀς ἴδωμεν σήμερον τὰ ὑπόλοιπα. «Εἶπεν, λέγει ἡ γραφή, ὁ Ἰακώβ εἰς

1. Γεν. 48, 21-22.
2. Γεν. 48, 17-20.

τὸν Ἰωσήφ — Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω καὶ ὁ Θεὸς θὰ εἶναι μαχί σας καὶ θὰ σας ἐπιναφέρῃ εἰς τὴν χώραν τῶν πατέρων σας. Ἐγὼ θὰ δώσω εἰς σὲ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου ἐκλεκτὴν μερίδα ὡς κληρονομίαν σου ἀνωτέραν τῶν μερίδων τῶν ἄλλων ἀδελφῶν σου, τὴν ὁποίαν ἔλαβον διὰ τόξου καὶ μαχαίρας.³ D Ἐπειδὴ ἠλόγησεν τοὺς υἱούς, καὶ τὰ μέλλοντα προβλέπων προέταξε τὸν νεώτερον τοῦ μεγαλύτερου, θέλων νὰ πείσῃ τὸν Ἰωσήφ, ὅτι δὲν ἔκαμεν τοῦτο ἄνευ λόγου, ὅστε τυχαίως, ἀλλὰ προφητεύει ὅσα θὰ λάβουν χώραν εἰς τὸ μέλλον. Προλέγει εἰς αὐτὸν καὶ τὸν θάνατόν του, καὶ ὅτι θὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν ξένην χώραν εἰς τὴν Χαναάν, εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων των, καὶ τοὺς παρέχει χρηστάς ἐλπίδας, ὥστε νὰ ἀνακουφίζονται διὰ τῆς ἀνομιῆς. Καθ' ἑσῶν ἡ ἔλπις τῶν ἀγαθῶν μείναι πάντοτε τοὺς κόπους τῆς παρούσης ζωῆς. Δεικνύει προὔτι καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τελευτῆς τὴν σταράν τὴν ὁποίαν εἶχε διὰ τὸν Ἰωσήφ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν E «Ἐγὼ θὰ δώσω εἰς σὲ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου ἐκλεκτὴν μερίδα ὡς κληρονομίαν σου ἀνωτέραν τῶν μερίδων τῶν ἄλλων ἀδελφῶν σου», ὑποδηλώνων σχεδὸν διὰ τούτου ὅτι ἔτσι ὅπωςδήποτε θὰ γίνῃ τοῦτο καὶ θὰ ἐπανέλθετε συμφώνως μὲ τὴν πρόρρησίν μου καὶ θὰ κληρονομήσατε τὴν γῆν τῶν πατέρων σας. Ἀκόμη «τὴν πόλιν Συχὲμ σοὺ δίδω ὡς κληρονομίαν ἐξαιρέτων, ἀνωτέραν ἐκείνης τῶν ἀδελφῶν σου, τὴν ὁποίαν ἔλαβον ἀπὸ τοὺς Ἀμαρραίους διὰ τόξου καὶ μαχαίρας.»⁴ Τί ἀκριβῶς ἔννοεῖ μὲ τούτο; Τὰ ὑπὸ τοῦ Συμεὸν καὶ Λευὶ εἰς τὰ Σήκιμα διαπραχθέντα ὡς ἰδικὰ του θεωρεῖ καὶ διὰ τούτου λέγει «τὴν ὁποίαν πόλιν, ἀπέκτησα διὰ τῆς μαχαίρας μου καὶ τοῦ τόξου».

636 A Ἄλλ' ἔβδ εὐλόγως τις θὰ ἀπορούσε, διὰτὶ ἰδικὴν του κάμνει τὴν πρῆξιν, ἐκεῖνος, ὅστις πρόκειται μετὰ ταῦτα νὰ διαπέξῃ νὰ εἶναι ἀνεξάρητος ἢ κατ' αὐτὸν κατηγορία; Δὲν ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἑαυτὸν του ὁ δίκαιος, ἀλλ' ἀποδεικνύει ὅσα τὸ ἡμέρον τοῦ χαρισματικῆς του, καὶ ἀκόμη, ὅτι ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως του διεπράχθη τὸ ἐγκλημα διότι ἔχι μόνον ἔαν ἠρκασιστήθῃ μὲ ὅσα ἔγιναν, ἀλλὰ καὶ κατηγόρησεν ταῦτα, ἐπειδὴ ἔλαβον χώραν. Διὰ τοῦτο θέλων νὰ δείξῃ τὴν πρὸς τὸν Ἰω-

3. Γεν. 48, 21-22.
4. Γεν. 48, 22.
5. Γεν. 48, 7.

σὴν ἀγάπην του παρακαρεῖ εἰς αὐτόν τὰ Σίγμα καὶ λέγει· «Τὴν ὅποιαν ἐκυρίευσα διὰ τῆς μαχαίρας μου καὶ τοῦ τόξου». Διότι, ἂν καὶ ἡ πράξις ἔγινεν ὀπ' αὐτῶν, ὅμως εἰς τὴν ἐξουσίαν μου εὐρίσκειται. Καθ' ὅτι, ἂν ὁ πατὴρ εἶναι κύριος τῶν τέκνων, πολλὰ μάλλον δύναται νὰ εἶναι κύριος τῶν ὄπō τῶν τέκνων ἀποκτηθέντων· ἂν δὲ εἶναι κύριος, θὰ ἤδυνάτο νὰ τὰ διακείμῃ, ἂν θέλῃ. Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἤθελεν νὰ δεῖξῃ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν Ἰωσήφ, ὄχι μόνον διὰ τῆς εὐλογίας πρὸς τὸν Ἐφραϊμ καὶ τὸν Μανασσὴ ἐπραξεν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὅτι ἔφησεν εἰς τὸν υἱὸν τὴν ἐξοίρετον κληρονομίαν, τὴν πόλιν Σίγμα.

«Ὁ Ἰακώβ ἐκόλεσεν τοὺς υἱοὺς του καὶ τοὺς εἶπεν — Συγκεντρώθητε, διὰ νὰ σὰς εἴπω τί θὰ σὰς συμβῇ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας. Συγκεντρώθητε καὶ ἀκούσατε τὸν πατέρα σας Ἰακώβ.»⁶ Βλέπε τοῦ δικαίου τὴν σύνεσιν! Ἐπειδὴ προσηδάνθη τὸν χρόνον τοῦ θανάτου, καλεῖ πληροῦν του τοὺς παῖδας καὶ λέγει· «Συγκεντρώθητε, διὰ νὰ σὰς εἴπω ἐκ τῶν προτέρων τί θὰ σὰς συμβῇ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας. Συγκεντρώθητε καὶ ἀκούσατε τὸν πατέρα σας Ἰακώβ.»⁷ Ἐλθετε, λέγει, διὰ νὰ μάθετε ἀπὸ ἐμὲ, ὄχι τὰ παρόντα, οὐτὶ τὰ ὅσα μετ' ὀλίγον χρόνον θὰ γίνουσι, ἀλλ' ὅσα θὰ συμβῶσιν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας. Καὶ ταῦτα σὰς λέγω, ὄχι ὀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ κινουμένου ἀπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο καὶ προλέγει ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θὰ γίνουσι μετὰ ἀπὸ πολλὰς γενεάς. Καθ' ὅτι πρόκειται νὰ ἀποθάνω καὶ ἐπιθυσίᾳ εἰς τὴν μνήμην καθενὸς σας, ὡς εἰς χαλκίνην στήλην, νὰ τὰ ἐναποθέσω. Παρατήρησε δὲ τὸν δικαίον, πῶς, ἀφοῦ συνήχθησαν τὰ τέκνα, ἠκολούθησεν τὴν σειράν τῆς φυσικῆς γεννήσεως, δίδων τὴν ἀρμόζουσαν εἰς ἕκαστον ἢ κατάραν ἢ εὐλογίαν, ἀποδεκτικῶν καὶ εἰς τοῦτο τὴν ὑπερβολικὴν ἀρετὴν του.

Δ' Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πρῶτον καὶ λέγει· «Ραυδὴν! Σὺ εἶσαι ὁ πρωτότοκος, ἡ δύναμίς μου καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν τέκνων μου· ἐφάνης ὅμως σκληρὸς εἰς τὴν συμπεριφορὰν σου, σκληρὸς καὶ αὐθάδης.»⁸ Πρόσχευ πόση εἶναι ἡ σοφία τοῦ δικαίου. Ἐπειδὴ ἤθελεν νὰ κόμῃ μεγαλυτέραν τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν, ἀπείρησεν κατ' ἀρχὰς τὰ ὀ-

6. Γεν. 49, 1-2. «Ἐπ' ἔχαστον τῶν ἡμερῶν». Βιβλικὴ φράσις θελωσὶ τὴν ἐσχάτην τῶν ἡμερῶν.

7. Γεν. 49, 8.

πάρχοντα εἰς αὐτὸν φυσικὰ χαρίσματα καὶ τὴν προσδριαν, τῆς ὁποίας ὁ ἴδιος ἀπέλαυσεν, ἀπαρχὴ τῶν τέκνων γενόμενος, καὶ τοῦ δειώματος τοῦ πρωτοτόκου ἀπολαύων· καὶ τότε τὰ ἀμαρτήματα τὰ προερχόμενα ἀπὸ τὴν ἐλευθέρου ἐκλογίην, ὡς εἰς χαλκίνην στήλην ἐναποθέτει, λέγων ὅτι οὐδὲν τὸ ὄφελος ἀπὸ τὰ ἐνυπάρχοντα φυσικὰ χαρίσματα, Ἐ ἂν δὲν ἀκολουθοῦν τὰ ἀγαθὰ ἔργα τῆς ἐλευθέρου ἐκλογίης· αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια προκαλοῦν καὶ τὸν ἐπαῖνον ἀλλὰ καὶ τὴν κατηγορίαν. Σκληρὸς, λέγει, ἐφάνης εἰς τὴν συμπεριφορὰν σου, σκληρὸς καὶ αὐθάδης. Ἐπείδωσες τὸ δειώμα, τὸ ὅποιον σοῦ εἶχεν δοθῆναι ἕκ φύσεως, ἕνεκα τῆς προπετείας σου. Ἐπειτα, καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ ἀμαρτήματος, ἀνεξάλητον καθιστᾷ, ὥστε καὶ εἰς τοὺς μεταγενεωτέρους νὰ εἶναι μεγίστη διδασκαλία καὶ νὰ μὴ ἐπιχειροῦν τὰ ἴδια, ἔχοντες ὅτ' εἴμην τὴν κατ' αὐτοῦ γενωμένην κατηγορίαν. Ἐταπεινώσας τὴν γυναῖκά μου Βαλλὰν ὀρμητικῶς ἐπιτεθεὶς ἐναντίον τῆς ὡς χεῖμαρρος. Δὲν θὰ προαδούσης, διότι ἠμάρτησες εἰς τὴν κλίμην τοῦ πατρὸς σου.⁹ Ἄ Ἐμόλυνας τὴν πατρικὴν κλίμην, ὅπου ἀνέδρας.¹⁰ Τὴν συνουσίαν αὐτοῦ μετὰ τῆς Βαλλὰς ὑπανίσταται ἐνταῦθα.

2. Βλέπε πῶς διὰ τῆς σοφίας τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς αὐτόν, προλέγει ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐπρόκειτο νὰ νομοθετηθῇ ὁ Μωϋσῆς, ὥστε νὰ μὴ παρῶνται γὰ νὰ συνευρεθοῦν μετ' αὐτὴν ἴδιαν γυναῖκα ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός.¹¹ Τοῦτο αὐτὸς ἤδη, δι' ὅσων ἐπέτημασεν τὸν υἱὸν, ἀπαγορεύει καὶ λέγει· «Ἐμόλυνας τὴν πατρικὴν κλίμην, διότι ἀνέβης ἐπὶ τῆς συζυγικῆς κοίτης τοῦ πατρὸς σου. Ἐπραξες»¹² πρῶτος παρόνομον λέγει. Ἐνεκα τούτου, ἐπειδὴ κώρμησες ὡς χεῖμαρρος ἐναντίον τῆς γυναῖκάς μου Βαλλὰς καὶ τὴν ἐταπεινώσας, δὲν θὰ προαδούσης καὶ δὲν θὰ ἀναδειχθῆς.¹³ Ἄ Ἀνώφελος θὰ σοῦ εἶναι αὐτὴ ἡ ἐνέργεια, διότι δὲν ὑπελόγησες τὸν πατὴρ τὴν ἐντροπήν καὶ ἐτόλμησες νὰ μολύνῃς τὴν κοίτην. Διὰ νὰ μὴ ὑπόβῃ, λοιπόν, παρρησία προπίπτωσις εἰς τὰς ἐπιρχόμενας γενεάς, διὰ τοῦτο τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἔδωκεν τὴν κατηγο-

9. Γεν. 49, 4. «Μὴ ἐκδέσχε» (=ἐκίθη νὰ μὴ προσδεσθῆς ποτὶ). Μωϋσὴς νὰ μὴ ἀμείψωσιν τὴν κοίτην σου ἢ ἱστορία ἐπιτεθείς τοῦ λόγου τὴν ἐκπέπρωσιν. Ὡς τῆς φύλης Ραυδῆν δὲν ἀνάρτεται κρηπίτης, κρηπίς, ἐκαστοῦς ἢ ἄλλῃ εἰς σημειώματα προσωπικότητος.

10. Λευκ. 18, 8.

11. Γεν. 49, 4.

ρίαν ταύτην γραπτώς, ὥστε ὅπαντες νά τήν ἀκούουν καί νά ἀσκῶνται καί νά γνωρίζουν σαφῶς, ὅτι οὐδέν ὄφελος εἰς αὐτούς θά εἶναι ἀπό τήν προεδρίαν, τήν ὁποίαν τοὺς ἐχώρισεν ἡ φύσις, ἐάν δέν ἀκολουθῆ καί ἡ ἀγαθότης τῆς ἐλευθέρας ἐκλογῆς. Ἐπειτα ἐπειδή ἤλεγξεν ἀκριβῶς τήν ἀσχυρὰν πρῶτον αὐτοῦ, ὁρᾶται εἰς τὸν Συμεῖον καί Λευί. «Συμεὼν καὶ Λευί! Δύο ἀδελφοί, ἀλοκλήρωσαν ἐσκεμμένως μίαν φοβερὰν, ἄδικον πρῶξιν.»¹¹ Ἡ διαμάχη λέγει, ὅτι τὴν ἁπίαν ἐπέδειξαν διὰ τὴν ἀδελφίην των, τοὺς παρέσυρον εἰς τὴν ἀδικίαν ἐκείνην. Μετὰ ταῦτα θεοβαίῳ ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ του ὄφρον εἰς πέρας τὴν σκέψιν των καί λέγει: «Ἡ ψυχὴ μου δέν συγκатаτιθεται εἰς τὴν ἀπόφασιν των, καί ἡ καρδία μου δέν ἐπανασταῖται εἰς τὴν συνωμοσίαν των.»¹² Εἶθε νά μὴ συμμετάσχω ποτὲ εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἢ νά συγκатаπεθῶ εἰς ὅσα ἀδικίαι αὐτοῦ ἐπραξαν, «Διότι ἐπάνω εἰς τὸν μεγάλον θυμὸν των ἐφόρουν ἀνθρώπους.»¹³ Ὁ θυμὸς αὐτῶν, λέγει ὑπῆρξεν ἀπερίσκεπτος. Διότι, ἂν καὶ ἡμάρτησεν¹⁴ ὁ Συχέμ, δέν ἐπιτρέπετο νά ἐπιδείξουν, ἐναντίον ὄλων τῶν κατοίκων τῆς Συχέμ, τοσαύτην μισοφονίαν. «Καί εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικησῆς των ἐφόρουν ταύρον.»¹⁵ Τὸν υἱὸν τοῦ Ἐμῶρ¹⁶ ἐδῶ ὄπουσε, ταύρον αὐτὸν ὀνομάσας διὰ τὸ ἀμείαιον τῆς ἡλικίας.

D Ἐπειτα ἀφ' οὗ ἀνέφερον τὰ ὑπ' αὐτῶν πραχθέντα, προσθέτει καὶ κατάραν, καί λέγει: «Κοιτηραμένος ἄς εἶναι ὁ θυμὸς των διότι ἦτο παρόνομος, καί ἡ ὀργὴ των διότι ἦτο πολὺ σκληρὰ.»¹⁷ Τὸν δόλον ὀκαινίσσεται, τὸν ὁποῖον πορεσκύωσαν ἐσαπαιτησαντες αὐτούς, καί μετὰ δόλου ἐπέτίθησαν κατ' αὐτῶν. Διότι λέγει: «Ὁ θυμὸς αὐτῶν ἦτο παρόνομος, προπετής, ἀπερίσκεπτος. Καί ἡ ὀργὴ των, πολὺ σκληρὰ.»¹⁸ Καθ' ὅσον, ὅτε οἱ Σηκμίται ἐνόμισαν ὅτι ἔδειχναν εἰς αὐτοὺς μεγάλην φιλίαν, τότε ἀκριβῶς αὐτοὶ ἐπέδειξαν μεγάλην ὀργήν, ἐχθρικός διαθέσεις καί ἐγ-

11. Γεν. 49, 5.

12. Γεν. 49, 6.

13. Γεν. 49, 6.

14. Ἡ ἀμαρτία τοῦ Συχέμ ἐγκρίται εἰς τὸ ὅτι «Ἐκοιμήθη μετὰ τῆς δεύρας καὶ ἐπαρῆκεσαν αὐτὴν» Γεν. 34, 2.

15. Γεν. 49, 6.

16. Γεν. 49, 7.

17. Γεν. 49, 7.

18. Γεν. 49, 7.

κληματικός πράξεις.¹⁹ Καί ἐπὶ τὸ διαπραχθῆν ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτημα, προλέγει καί τὴν τιμωρίαν, ἡ ὁποία θά διαδεχθῆ τὴν πρῶξιν ταύτην. Ἐ «Θά διασκορπίσω αὐτοὺς μετὰ τῶν ἄλλων ἀπογόνων τῶν υἱῶν τοῦ Ἰακώβ καί θά διαμοιρῶσω αὐτοὺς μετὰ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.»²⁰ Εἰς ὅλα τὰ μέρη, λέγει, θά εἶναι διεσπαρμένοι, διὰ νά γίνῃ εἰς ὄλους φανερόν τοῦτο, ὅτι ἔνεκα τῆς πρῶξιν των ὑποφέρουν οὗτοι. «Ἰούδα, εὐχόμεαι νά σέ ἠμνήσουν οἱ ἀδελφοί σου.»²¹ Ἡ δοθεῖσα εἰς τὸν Ἰούδα ἐυλογία ἔχει μυστικὸν νόημα, προμηνύουσα εἰς ἡμᾶς ὅλα τὰ σχετικά μὲ τὸν Χριστόν. Διότι, λέγει, «Ἰούδα, εἶθε νά σέ ἠμνήσουν οἱ ἀδελφοί σου.» Ἐπειδὴ ἐπράξατο ἀπὸ ἀδῶ, ἀπὸ τὴν φυλὴν ταύτην νά ἀναφανῆ ὁ Χριστός, συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον τῆς θείας Οἰκονομίας, διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὀδηγούμενος,²² Ἄ προφητεύει, δι' ὅσον λέγει εἰς τὸν Ἰούδα, ἔχι μόνον τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἔλευσιν τοῦ Δεσπότη, ἀλλὰ καί τὸ Μυστήριον, καί τὸν Σταυρόν, καί τὴν Ταφὴν καί τὴν Ἀνάστασιν, καί ὅλα ἐν γένει. Διότι λέγει «Ἰούδα, εἶθε νά σέ ἠμνήσουν οἱ ἀδελφοί σου. Αἱ χεῖρές σου ἄς εἶναι δυναταί, ὥστε νά τρέπωνται εἰς φυγὴν οἱ ἐχθροί σου ἐπὶ πλέον δέ, θά σέ προσκυνήσουν οἱ ἀδελφοί σου.»²³ Τὴν ὑποταγὴν ἔνοιει, εἰς τὴν ὁποίαν θά ὑποταχθῶν. «Ἰούδα, εἶσαι μικρὸν λεωνίης καί σὺν δεαστός, υἱὲ μου, ἀνεβλάστησας.»²⁴ Τὴν βασιλείαν του προφητεύει. Διότι εἶναι συνήθεια πάντοτε εἰς τὴν Γραφήν διὰ τῆς εἰκόνας τούτου τοῦ ζώου νά δηλοῖ τὴν βασιλικὴν αὐθεντίαν. «Ἐξηπλώθης καὶ ἐκοιμήθης ὡς λέων, καί μάλιστα ὡς λέων νεαρὸς. Ἐ Ποῖος τολμᾷ νά τὸν ἐξυμνήσῃ;»²⁵ Τὸν Σταυρόν καί τὴν Ταφὴν ἐδῶ ὄπουσε. «Ποῖος θά τολμᾷ νά τὸν ἐξυμνήσῃ;» Ὅπως δηλαδὴ, τὸν λέοντα, ἢ τὸν μικρὸν λέοντα, ὅταν κοιμᾶται, οὐδεὶς τολμᾷ νά τὸν ἐξυμνήσῃ, οὕτω, λέγει, «ἐκοιμήθης ὡς λέων, καί μάλιστα ὡς μικρὸς λέων. Ποῖος τολμᾷ νά τὸν ἐξυμνήσῃ;» Διότι εἶναι Ἐκεῖνος, «Ὅστις λέγει: «Ἐγὼ ἐξουσίαν νά θυσιάσω τὴν ζωὴν μου καὶ ἐγὼ ἐξουσίαν ἐκ μέου νά λάβω αὐτήν.»²⁶

19. Γεν. 34, 26 κ.ε.

20. Γεν. 49, 7.

21. Γεν. 49, 8.

22. Γεν. 49, 8.

23. Γεν. 49, 9.

24. Γεν. 49, 9.

25. Ἰωάν. 10, 18.

Ἔπειτα καὶ τὸν χρόνον μετ' ἀκριβείας προσδιορίζει, καθ' ὃν ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς συμφώνως μετὰ τὸ σχέδιον τῆς Θεῆας Οἰκονομίας. «Ἄνθ' ἂν ἀκλιήσῃ ἄρχων ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα καὶ ἀρχηγὸς ἐκ τῆς γενεᾶς του, μέχρις ὅτου ἔλθῃ Ἐκεῖνος, εἰς τὸν Ὅποιον ἀνήκει τὸ σκήπτρον» Καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι ἡ προσδοκία τῶν ἔθνων.⁸⁵

Ἔως τότε, λέγει, θὰ ὑπάρχουν αἱ Ἰουδαϊκαὶ ἔξουσιαι καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων, ἕως ὅτου ἔλθῃ Ἐκεῖνος. Ὁ καλῶς εἶπεν, «Μέχρις ὅτου ἔλθῃ Ἐκεῖνος, εἰς τὸν Ὅποιον ἀνήκει τὸ σκήπτρον» εἰς Ἐκείνον, λέγει, διὰ τοῦ ὅποιου ἔχει προετοιμασθῆ ἡ βασιλεία· διότι «Αὐτὸς θὰ εἶναι ἡ προσδοκία τῶν ἔθνων».

Πρόσχε πῶς προαγγέλλει καὶ τὴν μελλοντικὴν σωτηρίαν τῶν ἔθνων. «Καὶ αὐτὸς, λέγει, θὰ εἶναι ἡ προσδοκία τῶν ἔθνων. Τὴν ἔλευσιν τοῦτου ἀνομένου, τὰ ἔθνη. Ὁ ὄνος, λέγει, θὰ δένεται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς ἀμπέλου καὶ ὁ πῶλος τῆς ὄνου εἰς τὴν φυλὴν τῆς ἀμπέλου.»⁸⁶ Διὰ τοῦ πῶλου πάλιν ἀνομαίει τὴν εἰς τὸν Χριστὸν προσέλευσιν τῶν ἔθνων. Ἐπειδὴ ὁ ὄνος εἶναι ἀκάθαρτον ζῷον διὰ τοῦτο λέγει· «Ἐκεῖνα τὰ ἀκάθαρτα ἔθνη μετὰ τὴν εὐκολίαν θὰ ὀδηγήσῃ, μετ' ὅσης ἀνθρωπῶς τις προσδένει τὸν πῶλον εἰς τὴν φυλὴν τῆς ἀμπέλου.»⁸⁷ Τὴν δύναμιν τῆς ἔξουσίας ὑπαινίσσεται καὶ τὴν μεγάλην ἀπακοὴν τῶν ἔθνων. Καθ' ὅτι εἶναι γινώρισμα μεγάλης ἡμερότητας τοῦ ὄνου, νὰ ἀνεχθῆ νὰ προσδεθῆ ἐπὶ τῆς φυλῆς τῆς ἀμπέλου. Διὰ δὲ τῆς ἀμπέλου παρωμοίασεν τὴν Ἰσραὴλ καὶ τὸν δίδωκαλιαν. Διότι λέγει· «Εγὼ εἶμαι ἡ ἀμπέλος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ Πατὴρ μου ὁ γεωργός.»⁸⁸

Ἐλίκως δὲ θεώλεσεν τὸ ἡμερον τῶν προσταγμάτων καὶ τὸ εἶσαλον τῶν νόμων διὰ τὴν δηλώσιν ἤδη, ὅτι τὰ ἔθνη θὰ γίνωνται εὐπειθέστερα τῶν Ἰουδαίων. Ἐπί τὸν οἶνον θὰ πλένεται ἡ ἐνδύμασί σου καὶ μετὰ τὸν κόκκινον, ὡς αἷμα, οἶνον τῆς σταφυλῆς θὰ καθαρίζεται ἡ περιβολὴ σου.⁸⁹

Ἐ 3. Πρόσχε πῶς ἐδὼ ἔδωκεν τὸ περὶ τοῦ Χριστοῦ Μυστήριον ἐφανέρωσεν. Γνωρίζουν οἱ πιστοὶ τὸ λεγόμενον· «Θὰ πλύνη τὴν στολὴν του ἐντὸς τοῦ οἴνου» στολὴν, νομίζω τὸ Σῶμα λέγει, τὸ Ὅποιον κατεδέχθη νὰ φορέσῃ

85. Γεν. 49, 10.
87. Γεν. 49, 11.
88. Ἰακ. 1, 1.
89. Γεν. 49, 11.

κατ' οἰκονομίαν. Ἔπειτα διὰ τὴν μάθησιν ἀκριβῶς τί ἀνάμικτον οἶνον προσέθεσεν· «Καὶ μετὰ τὸν κόκκινον, ὡς αἷμα, οἶνον τῆς σταφυλῆς θὰ καθαρίζεται ἡ περιβολὴ σου.»⁹⁰ Ἐδίκε πῶς διὰ τοῦ οἴνου τοῦ αἵματος ἐδήλωσεν εἰς ἡμᾶς τὴν Σφαγὴν καὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ καὶ ἄλλην τὴν οἰκονομίαν τῶν Μυστηρίων. «Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ θὰ εἶναι τότε πλήρεις χαρῆς ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ λευκότεροι ἀπὸ τὸ γάλα.»⁹¹ Ἄ Ἐδὼ τὴν χαρὰν θέλει νὰ δείξῃ εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ οἴνου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. «Καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ θὰ εἶναι λευκότεροι ἀπὸ τὸ γάλα» τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Κυρίου ἐννοεῖ διὰ τούτων. Διότι διὰ τῶν ὀδόντων καὶ διὰ τοῦ γάλακτος δὲν ἠθέλησεν τίποτε ἄλλο νὰ δηλώσῃ εἰς ἡμᾶς, παρὰ ὅτι τὸ κριτήριον θὰ εἶναι τόσον λαμπρὸν καὶ ἐνδοξόν, ὅσον εἶναι τὸ γάλακτος, καὶ τῶν ὀδόντων ἡ λευκότης. «Ζαβουλών· θὰ κατακίση, λέγει, εἰς παράλιον χώραν, πλησίον λιμένος, ὅπου ὑπάρχουν πλοῖα καὶ τὰ ὄρια τῆς θάλασσας ἕως τῆς Σιδῶνος.»⁹²

Πρόσχε πῶς καὶ εἰς τοῦτον προλέγει τοῦ θὰ κατοικήσῃ, καὶ ὅτι θὰ ἐπακτοῦν μέχρι τῆς Σιδῶνος.

Ἐ Ἰσάχαρ· Ἐπεθύμησεν τὸ καλὸν καὶ ἀνοπαύεται μετὰ τῶν περιοχῶν τῶν ἀδελφῶν του. Αὐτὸς ἰδὼν, ὅτι ἡ ἀνάπαυσις εἶναι καλὴ δι' αὐτὸν, Ἐ καὶ ὅτι ἡ χώρα του εἶναι εὐφορὸς, ἀπεφάσισε νὰ κοπιᾷ ἐργαζόμενος εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ ἐργεῖν γεωργός.⁹³ Ἐπαίει τοῦτον, διότι προετίμησεν τὴν ἐργασίαν τῆς γῆς καὶ ἐξέλεξεν τὸν μόχθον τῆς γῆς ἀπὸ ὅλων.

Ἐ Ἄδὰμ· Ἡ φυλὴ αὐτοῦ θὰ κρίνῃ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν καὶ θὰ εἶναι ἰσάβιος εἰς τὰ ὄρια τῶν ἄλλων φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ. Ἡ φυλὴ τοῦ Ἄδὰμ θὰ γίνῃ κακοποιός, ὡς οἱ κριμαίνοντες εἰς τὸν δόρατον. Ὅφρις, ὅστις παραμονεύει εἰς τὴν ἀτραπὴν, εἰς νὰ διακίση τὴν πτέρην τοῦ διερχομένου ἵππου καὶ νὰ ἀνατραπῆ ὁ ἵππος πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀνομείων τὴν σωτηρίαν του μόνον ἐκ τοῦ Κυρίου.⁹⁴

Ἄρξει νὰ θαυμάσωμεν καὶ νὰ ἐκπληγώμεν μετὰ τὸν ἄδικον τοῦτον, διότι μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Πνεύματος προβλέπων ὅλα τὰ ἀφάρωντα εἰς τοὺς παῖδας, μετ' ἀκρι-

90. Γεν. 49, 11.
91. Γεν. 49, 12.
92. Γεν. 49, 15.
93. Γεν. 49, 14-16.
94. Γεν. 49, 16-18.

θείας περιέγραψεν, και προείπεν εκείνα, τα οποία θα συμβούν εις ένα έκαστον διότι προλέγει εκείνα, ότινα θα συμβούν μετά πολλόν χρόνον.

С «Γδδ: Ένδρα θα στήσουν δι' αυτών και αυτός θα στήση ενδραν εις τους πόδας του ενεδρευόντος αυτών. Άσφη: Ό άρτος της φυλής του θα είναι πλούσιος, θα δώση τροφήν και εις τους άρχοντας άκόμη. Νεφθαλιμ: Βλαστός ύψωμένος θα προσβίθη άραιότητα εις τον καρπόν». 35 Και διεβλήθον τούτους έν συντομία, έρχεται εις τον 'Ιωσήφ και λέγει: «'Ιωσήφ: Ένδοξον τέκνον, και άγαπητόν 'Ιωσήφ υιός ενδοξος, υιός μου νεώτερος». 36 Κατέστης φθονούμενος, λέγει, έξ αυτής της παιδικής ηλικίας. «Και' αυτού κακά σκεπτόμενοι τον θείον, έρχεται εις τον 'Ιωσήφ και λέγει: «'Ιωσήφ υιός ενδοξος, υιός μου νεώτερος». 37 Τήν και' αυτού συμμοσίαν των αδελφών ύπαινίσσεται. Και εκείνο, το όποιον ή Γραφή έλεγεν άνωτέρω ότι, D «ασηγορίαν μεγάλην κατά του 'Ιωσήφ συνήκεν προς τον πατέρα των». 38 Τούτο ούτως λέγει ένταύθα «Και' αυτού κακά σκεπτόμενοι τον θείον, άνθρωποι έχοντες ικανότητα εις τα τόσα και έμισουν αυτών». 39 Τήν φονικήν διάθεσιν των ύποβηλοι. «Τα τόσα αυτών συνετρίθσαν μετά μεγάλης δυνάμεως». 40 Πράσχε πως, επειδή ειπε δσα ούτοι άπετόλμησαν κατά του 'Ιωσήφ, λέγει τώρα και δσα ούτοι θα ύποστούν. «Διότι, λέγει, τα τόσα αυτών συνετρίθσαν και τα νεύρα των χειρών των παρέλυσαν». 41 Αυτοι μόν έπεχείρησαν να τον φονεύσουν, και δσον έξαρτάται από αυτούς, έπραγματοποίησαν την άπόφασιν των' άλλ' όμως «και τα τόσα αυτών συνετρίθσαν και τα νεύρα των χειρών των παρέλυσαν». Διότι, πως ήτο δυνατόν να μη πάθουν τούτο, Ε δε ήκουαν να λέγη ό 'Ιωσήφ: Εγώ είμαι, ό αδελφός σας 'Ιωσήφ, τον όποιον έπυλίσατε εις την Αίγυπτον; 42 Διότι τότε, τότε κυρίως παρέλυσαν τα νεύρα αυτών «Από την ίσχυράν χειρα του παντοδυνάμου Θεού

35. Γεν. 49, 19-21.

36. Γεν. 49, 22.

37. Γεν. 49, 23.

38. Γεν. 37, 2. Και' άλλη γραφή «εκτήνησε δε 'Ιωσήφ φόρον πονήρον προς 'Ισραήλ τον πατέρα αυτών» (=Ό 'Ιωσήφ κατήγγειλε τους δούλους του — και όχι έκτενοι τον 'Ιωσήφ — προς τον πατέρα των 'Ισραήλ δια μέγα τι έμισσην).

39. Γεν. 49, 25.

40. Γεν. 49, 24.

41. Γεν. 49, 24.

42. Γεν. 45, 3.

του 'Ιακώβ. Άπό εκεί θα άντλη την δύναμιν του ό ίσχυρός "σραήλ εκ του Θεού του πατρός σου και σε έδαθήσεν ό Θεός μου». 43 Ό παραλύσας τα νεύρα αυτών, ό Κύριος ελει. Διότι Αυτός σε έδαθήσεν, ό Θεός ό Ιδικός μου. Πασηήσασ του δικαίου την γησίαν άγάπην προς τον Δεσπότην, ότι τον Θεόν της οικουμένης, αυτον και μόνον καλεί Δεσπότην του, και δέν περιορίζει την κυριαρχίαν Αυτού, ότε τον άποστέρει της έξουσίας της οικουμένης, άλλα δεκνύει τον πάθον του. 44 Α «και σε ηλόγησεν με ελόγιαν άνωθεν, εκ του ουρανού προερχομένην». 45 Όχι μόνον, λέγει, σε έδαθήσεν, άλλα και «σε ηλόγησεν με την ελόγιαν της γης, ή όποια θα καρποφορηή πλούσιος διά σε, ένεκα της ελόγιας της πολυτοκίας. Θα λάθης τας ελόγιας του πατρός σου και της μητρός σου και θα είναι αυται άκότεραι εις μεγαλοπρέπειαν και μακραδιότητα των ακινήτων όρών και πολυαριθμότεραι των αιωνίων λόφων». 46 Τήν βόαν και την άγλην και την βασιλείαν της Αίγυπτου ύπαινίσσεται εδω, δεκνύει δε την μεγαλοπρέπειαν και την δύναμιν δια των λέξεων δηρ και λόφο, καθώς και την άναδόν του εις αυτήν ταύτην την άκωτάτην κορυφήν της έξουσίας. Αί ελόγια αυται, λέγει, 'Ιωσήφ, θα έλθουν επί της κεφαλής σου, επί της κεφαλής εκείνου, ό οποίος άνεδείχη άρχηγός των αδελφών του. Αί ελόγια αυται, λέγει, θα είναι επί της κεφαλής σου.

В «βενιαμίν: Ούτος θα είναι άρπακτικός λίκος. Τήν πρωίαν θα τρώγη και το βράδυ θα έχη άκαμή τροφήν διά να δίθη και εις τους άλλους». 47 Και εδω προλέγει εις αυτον δσα μετ' όλιγον χρόνον θα συμβούν, και ότι ούτος θα συμπεριφέρεται ως λίκος, θα άρπάξη, θα φονεύη και άναριθμητα κακά θα προσενή. Έπειδή δε έδωσαν εκ των προτέρων εις άλλους τους υιούς τας άρμοζούσας ελόγιας. «Και ηλόγησεν, λέγει, ένα έκαστον εξ αυτών με ιδιαίτερον ελόγιαν, με την όποιαν ηλόγησεν αυτους» 48 άντι να προφητεύση «Όσα ήρμοζεν εις ένα έκαστον και τα μέλλοντα να συμβούν εις έκαστην φυλήν» επειδή δε παρηγγειλεν τα όπο του άγιου Πνεύματος άποκαλυφθέντα, λέγει προς αυτους: С «'Ε-

43. Γεν. 49, 24-25.

44. Γεν. 49, 25.

45. Γεν. 49, 25-26.

46. Γεν. 49, 27.

47. Γεν. 49, 28.

γὺ ἀποθνήσκω, θέσθε με μαζί μὲ τοὺς πατέρας μου.»⁴⁸
 4. Βλέπε πῶς διὰ τῆς παραγγελίας ταύτης παρῆγε
 εἰς αὐτοὺς μεγίστην παραμύθιον. Διότι ἀπελευθερώνοντο
 οὗτοι, ὅτι ὁ θεὸς εὐδὸν ἔλεγεν ταῦτα, ἔαν ἔαν διέκρι-
 νεν νὰ πραγματοποιηθῆναι ἡ ἐνοχὸς καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις
 ἐκ τῆς δουλείας τῆς Αἰγύπτου. Ἐπειτα καὶ τὸν τόπον ὀ-
 νομάζει «εἰς τὸ σπῆλαιον, τὸ ὅποιον εὐρίσκειται εἰς τὸν
 ἄγρον τοῦ Ἐρρών τοῦ Χετταίου. Ὁ Ἰωακὴδ ἄφου εἶπε
 ταῦτα ἔπαυσε νὰ διβῆ ἐντολὰς εἰς τὰ τέκνα του, ἤπλωσε
 τοὺς πόδας του εἰς τὴν κλίνην, ἀκαμήθη καὶ προσετέθη
 εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ.»⁴⁹ D Πρόσεχε ὅτι καὶ ὁ θάνατος τοῦ
 θεαίου εἶναι ἀξίος θαυμασμοῦ. Διότι, λέγει, ἄφου παρηγ-
 γείλεν ταῦτα εἰς τοὺς υἱοὺς του, «ἤπλωσεν τοὺς πόδας
 ἐπὶ τῆς κλίνης»⁵⁰ ὡσὺν νὰ ἐδέχτο τὸ πρῶγμα μετὰ με-
 γάλῃς εὐχαριστήσεως. Ἔτσι ἄφου ἀπηθύδουνε ἄλλας τὰς
 παραγγέλιας «Ἰψώσεν τοὺς πόδας, ἀντὶ νὰ ἐπιη ἠψ-
 πλώσεν ἡ ἔτιανεν» ὡς θὰ ἔλεγεν κάποιος. «Ἐξέλιπε», τοῦ-
 το σημαίνει ἐτελεύτησεν, ἀκαὶ προσετέθη εἰς τὸν λαὸν
 του.»

«Ὁ Ἰωσήφ ἔπεσεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς του,
 ἐκλαυσε δὲ αὐτὸν καὶ τὸν ἐβόησεν.»⁵¹ Εἶδες υἱὸν ἀτοργῆν
 πρὸς πατέρα; Εἶδες πυρκατωμένην ἀγάπην; Ἐ καὶ μετὰ
 τὴν ἀναχώρησιν τῆς ψυχῆς «Ἐρρήθη εἰς τὸ πρόσωπον
 τοῦ πατρὸς του καὶ ἄφου τὸ ἐβόησεν, ἐκλαυσε δὲ αὐ-
 τόν.»

Κατόπιν τούτου ὁ Ἰωσήφ ἐβρόντηξε νὰ ἐτελεύτησεν ὁ-
 σία τοῦ εἶχεν παραγγείλει ὁ πατὴρ του. Ἀμέως δὲ διέ-
 ταξεν τοὺς ταρχευντὰς νὰ τὸν ταρχευσάσιν.⁵² Καὶ συνε-

48. Γεν. 49, 19.

49. Γεν. 49, 29, 39.

50. Γεν. 49, 39.

51. Γεν. 50, 1.

52. Ταρχευντῶν: Ἡ λέξις τῆς διατηρήσεως τοῦ σώματος μετὰ θάνα-
 τον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἀφ᾽ ἑσῆς: αὕτη ἀφ᾽ ἑσῆς εἰς τοὺς Αἰγυ-
 πτίους. Τὰ ὅσα διατηρούμενα ὄντα ἐπαλοῦντο μερίαι (Μορμίες). Κατὰ
 τὴν ἐπιστολογραφίαν τὸν εἰδικὸν ἢ ταρχευντῶν τὸν ὁρισμὸν ἀποπέφ-
 κεν τὸ 4000 π.Χ. Ὑπάρχον διάφοροι μῆθοδοι ταρχευντῶν τῶν σαρμάτων. Συνήθως
 ἦτο ἑκάστη κατ' ἑν ἄφῃρον ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδοχία καὶ τὸν ἐξάφῃρον
 καὶ ἐπ᾽ ἄφῃρον τὰς κοιλότητας διὰ διαφόρων βαλακωσίων φουθῶν, μύρα,
 κασία, ἐλὸν κ.λ.π., εἰς δὲ τὰς ἀσχηρίας καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἄγρευτα ἐνέχοντο
 δι' ἐνόστων διάφορα ὄργανα. Τόσων ἀποτελεσμάτων ἦσαν αἱ χηρμασμο-
 σήματα μῆθοδοι, ὅσα εἰς τὴν παλαιότητα μετὰ 3000 ἢ 3000 ἔτη τὸ πάλ-
 μα τὸν πᾶν διατηροῦτο ἀπὸ τῆς ἐλαστικῆς καὶ μαλακῆς. Ἐπολογίζονται οὖν
 τὰ ταρχευντῶνα ὄντα ἐν Αἰγύπτῳ μέχρι τοῦ 700 π.Χ. ἀνέχοντο εἰς

πληρώθησαν διὰ τὴν ταρχευνσιν αὐτοῦ τεσσαράκοντα ἡ-
 μέραι, καθ' ἃς ὁ Ἰωσήφ ἐπέθνησεν αὐτόν, ἡ δὲ Αἰγύπτος
 ἐδόμοιγόντα ἡμέρας τὸν ἐπέθνησεν.»⁵³ Καὶ ἐπειδὴ ὅπαν-
 τα τὰ καθιερωμένα γίνοντο, γνωρίζει, λοιπόν, εἰς τὸν
 Φαραὼ καὶ εἰς τοὺς περίε αὐτοῦ τὰ διαταχθέντα ὑπὸ τοῦ
 πατρὸς καὶ λέγει: ⁵⁴ Α «Ὁ πατὴρ μου μὲ ὤρκισε λέγων
 εἰς τὸ μνημεῖον, τὸ ὅποιον ἤνοιξα» διὰ τὸν ἑαυτὸν μου
 εἰς τὴν χώραν τῆς Χαναάν, ἐκεῖ θὰ μὲ θάψῃς. Τώρα, λοι-
 πόν, θὰ μεταβῶ μετὰ τῶν ἄλλων, θὰ θάψῃς τὸν πατέρα
 μου καὶ θὰ ἐπιστρέψω.»⁵⁵

Πρῶτον, λέγει, εἶναι ὅσα ὀνειδος διέταξεν νὰ φέρω εἰς
 πέρας, θὰ πράξω, λοιπόν, τὰ ἀρεστά εἰς αὐτόν καὶ θὰ ἐ-
 πιστρέψω. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Φαραὼ ἐπέστρεψεν τὴν ἀνα-
 κώρησιν. Ὁ Ἰωσήφ ἀνέστη, λέγει, νὰ θάψῃ τὸν πατέρα
 του. Μετ' αὐτοῦ ἀνέβησαν δλοὶ οἱ δούλοι τοῦ Φαραὼ. Καὶ
 τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς βόας καὶ τὰ πρόβατα ἄφῃρον ὀ-
 πίσω εἰς τὴν Αἰγύπτου. Μετ' αὐτοῦ ἀνέβησαν ἄρματα καὶ
 ἵπποι καὶ ἡ ἀκολουθία ἦτο πολὺ μεγάλη.»⁵⁶ Πρόσεχε πό-
 σην μεγάλην φροντίδα ἐπέδεικνύουν οἱ Αἰγύπτιοι πρὸς τι-
 μὴν τοῦ Ἰωσήφ καὶ ἀκολουθοῦν αὐτόν, ὅσπερ νὰ γίνοντο
 παρεμβολὴ μεγάλη! «Καὶ φθάσαντες εἰς κάποιον τόπον,
 ἐπέθνησεν αὐτόν μὲ θρήνον μέγαν, καὶ ἰσχυρόν. Καὶ ἐ-
 πένθησεν ὁ Ἰωσήφ τὸν πατέρα τὸν ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ ἐ-
 βον οἱ κάτοικοι τῆς Χαναάν καὶ εἶπαν — Γένθος μέγα ὑ-
 πάρχει εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. Διὰ τοῦτο ἐκλήθη ὁ τόπος
 «Γένθος Αἰγύπτου», ὁ ὁποῖος εὐρίσκειται ἀνατολικῶς τοῦ
 Ἰερβάνου.»⁵⁷ Ἀλλὰ σὺ, ἀγαπητέ, ἀκούων ταῦτα νὰ μὴ
 τὰ παρατρέχῃς, ἀλλὰ νὰ λαμβάνῃς ὅπ' ὄνῃ τὸν καιρὸν,
 κατὰ τὸν ὅποιον γίνετο τοῦτο, νὰ ἀπαλλάσῃς δὲ αὐ-
 τόν, τὸν Ἰωσήφ, πάσης εὐθύνης. Διότι ἔαν εἶχον διαπα-
 σθῇ ἀκόμη αἱ πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, ὅσπερ εἶχον διαλυθῇ τὰ θε-
 σμὰ τοῦ θανάτου του, οὕτε ὁ θάνατος ἀκαλεῖτο ἔθνος. C

180.000.000 ὄντα. Τίς ὁ λόγος τῆς ταρχευντῶν: Ἡ πίστις τὸν λαὸν
 εἰς τὸν ἄθαντον τῆς φυχῆς καὶ ἡ διατήρησις καὶ περιεπλήρωσις ταύτης
 μετὰ θάνατον εἰς διαφόρα ὄντα.

53. Γεν. 50, 3.

54. Ἐν τῷ μνημεῖῳ ὁ Φαραὼ εὐχέσθη ἐν γῆ Χαναάν, ἐκεῖ μὲ
 θάψῃς. Καὶ μὴν Ἰσραὴλ ἐβόησεν ἐπὶ τὸν πατέρα, ὅσπερ
 ἔπερ τὸ τὸν εἶπεν, λέγων Ἴνυ μαχαίρη μου, καὶ ἐν ὄψῃ. (Προσέτις Γά-
 09)

55. Γεν. 50, 4-5.

56. Γεν. 50, 7-9.

57. Γεν. 50, 10-11.

Παρεμβολὴ = παρατεταγμένος στρατός.

Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο τὸν θάνατον, ἔπραττον ταῦτα· τῶρα ἤμεις ἕνεκα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ὁ θάνατος ἔγινεν ὄνητος, καὶ ἡ τελευταῖα κοίμησις, καὶ μεγάλη εἶναι ἡ πληροφορία διὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν ἀνθρώπων, μεταπέθεμα ὡς ἀπὸ ζωῆν εἰς ζωὴν καὶ ἀγαλλόμεθα καὶ εὐφρανόμεθα. Καὶ τί λέγω ἀπὸ ζωῆν εἰς ζωὴν; Ἀπὸ τῆς χειρότερης εἰς τὴν καλύτεραν, ἀπὸ τῆς προσκαιροῦ εἰς τὴν αἰώνιον, ἀπὸ τῆς ἐπιγείου εἰς τὴν οὐράνιον πορεύομεθα. «Ὁ Ἰωσήφ μετὰ τὸν ἑνταφιασμόν τοῦ πατρὸς τοῦ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Αἴγυπτον αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ του καὶ οἱ ἀκολουθήσαντες αὐτὸν Αἰγύπτιον». ⁵⁸ «Ἄλλ' ἔδω πρόσεχε τὴν δειλίαν τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ καὶ τὸν φόβον, ὁ ὁποῖος ταρασσεί τὴν διάνοιαν αὐτῶν. Ἐ Διότι, λέγει, ὅταν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ εἶδον ὅτι ἀπέθανεν ὁ πατὴρ των, εἶπαν — Μήπως μνησικακίῃ ἐναντίον ἡμῶν ὁ Ἰωσήφ καὶ μᾶς ἀδικηθῆ δι' ὅλα τὰ κακά, τὰ ὁποῖα ἐπράξαμεν εἰς αὐτόν;» ⁵⁹ Ὁ φόβος κατετάρασεν τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως κεντούμενοι, δὲν ἐγνωρίζον τί νὰ πράξουν. Διὰ τοῦτο, λέγει, ὅταν εἶδον τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, καὶ φοβούμενοι μήπως ὁ Ἰωσήφ λάθῃ ἀδικίαν δι' ὅσα οὗτοι εἶχον κάμει εἰς αὐτόν, «Ἐλθόντες πρὸς τὸν Ἰωσήφ εἶπαν — Ὁ πατὴρ σου μᾶς ὤρκισε πρὶν ἀποθάνῃ λέγων· Ἐ — Ἐἴπατε εἰς τὸν Ἰωσήφ· Συγχώρησον τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν». ⁶⁰ Πρόσεχε πάλιν, πῶς οἱ ἴδιοι γίνονται κατηγοροὶ τῶν ἑαυτῶν των. Βλέπετε πόσον μέγας εἶναι ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως! Γνωρίζετε καλῶς, ὅτι ἐπράξατε ἀδικίαν καὶ ἁμαρτίαν, ὅτι εἰδείσατε πονηρίαν. Καὶ τῶρα λέγετε συγχώρησον τὴν ἀδικίαν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τοῦ πατρὸς σου! Εἶδες πῶς, χωρὶς νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ κανεὶς, οἱ ἴδιοι γίνονται κατηγοροὶ τῶν ἑαυτῶν των καὶ λέγουσιν «Ὁ πατὴρ σου εἶπεν, — Συγχώρησον αὐτούς, διότι ἐπράξαν εἰς σέ πονηρὰ καὶ βέβου τὴν ἀδικίαν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τοῦ πατρὸς σου». ⁶¹ Ἄλλ' ὁ θαυμάσιος οὗτος καὶ πανάρετος, πόσον ἀπέσχεον ἀπὸ τοῦ νὰ πράξῃ τοιαῦτόν τι, ὥστε οὔτε ἐνοθυμίῃν τὰ ὅσα τοῦ ἐπράξαν. Ἀντιθέτως μάλιστα, συκεκινήθη ἀπὸ τὰ λόγια αὐτῶν. «Καὶ ἐκλαυσεν, λέγει, ὁ Ἰωσήφ, καθ' ἣν στιγμὴν ἐλάλουν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ του. Πλη-

58. Γεν. 50, 14.
59. Γεν. 50, 15.
60. Γεν. 50, 16-17.

σάσαντες δὲ αὐτὸν τοῦ εἶπαν — Ἰδοῦ, ἡμεῖς εἴμεθα δοῦλοι σου. ⁶² Πρόσεχε πόση δόξαμιν ἔχει ἡ ἀρετὴ, πῶς εἶναι ἰσχυρὸν καὶ ἄμαχον πρᾶγμα συγχρόνως, καὶ πόση εἶναι ἡ δύναμις τῆς κακίας! Διότι, Ἰδοῦ, ἄκείνος, ὅστις τόσα πολλά ὑπέπερεν, τῶρα βασιλεύει, ἄκείνοι δέ, ὅστινες τοιαῦτα εἰς τὸν ἀδελφὸν ἐπράξαν, παρακαλοῦν νὰ εἶναι δοῦλοι, εἰς ἄκείνον, τὸ ὁποῖον εἶχον πωλήσει ὡς δούλον.

5. Ἄλλ' ἄκουε τὴν ἀνεγκοκίαν τοῦ Ἰωσήφ, τὴν ὁποῖαν ἐπιδεικνύει πρὸς τοὺς ἀδελφούς του καὶ παντοιοτρόπως ἔθελαι νὰ τοὺς παρηγορήσῃ καὶ νὰ τοὺς πείσῃ, ὅτι εἰς τίποτε βέν τοῦ ἔπτασαν. Καὶ λέγει, «Μὴ φοβείσθε· διότι ἐγὼ εἶμαι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος. ⁶³ Στεῖς ἐκείνητε ἐναντίον μου πονηρὰ, ὁ δὲ Θεὸς ἐσκόφη περὶ ἐμοῦ ἀγαθὰ, ἵνα γίνῃ ἄκείνος, τὸ ὁποῖον ἔγινε μέχρι σήμερον, νὰ διατραφῇ δηλαδὴ πολὺς λαός». ⁶⁴ Μὴ φοβείσθε, μὴδὲ ἀγωνάτε, λέγει· διότι ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν Δεσπότην μου μετρώμαι, καὶ μὲ εὐεργεσίας προσπαθῶ νὰ ἀμείβω ἄκείνους, οἱ ὁποῖοι μοῦ προσέφερον κακίας· «Διότι ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ». Ἐπειτα δεκνύει πόση εὐνοίας ἀπολαύει ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ λέγει «Στεῖς μὲ κακῆν διάθεσιν τὰ κατ' ἡμᾶς ἐπράξατε, Ὁ Θεὸς ἡμᾶς τὰ πάντα πρὸς χάριν ἡμῶν, εἰς καλὰ μετέστησεν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, C «Διὰ τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Θεόν, τὰ πάντα συνεργοὺ εἰς καλόν». ⁶⁵ Τί σημαίνει τὸ «ἴπνταται; Καὶ τὰ ἀντίθετα, καὶ προξενούonta λύπην, καὶ αὐτὰ ἀσάμην μεταβάλλει εἰς ἀγαθόν· τὸ ὁποῖον καὶ εἰς τὸν θαυμάσιον ταῦτον ἔχει γίνῃ. Διότι ὅσα τοῦ ἐπροξένησαν οἱ ἀδελφοὶ του, αὐτὰ πρὸ πάντων, τοῦ ἐταμίωσαν τὴν βασιλείαν, καὶ ἡ εὐμήχανος σοφία τοῦ Θεοῦ ὅλα τὰ πονηρὰ εἰς ἀγαθὰ μετέβαλεν. «Διὰ τὴν διατραφῆ πολὺς λαός». ⁶⁶ Ὅχι μόνον πρὸς χάριν σας αὐτὰ εἰς ἀγαθὰ μετέβαλεν, ἀλλὰ προσέτι διὰ νὰ δουρῆθῃ νὰ διατραφῇ ὅλος οὗτος ὁ λαός. «Καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς ὁ Ἰωσήφ· Μὴ φοβείσθε· ἐγὼ βὰ διατρέφω σᾶς καὶ τὰς οικογενεῖας σας. Ἐ Καὶ παρηγορήσεν αὐτούς καὶ τοὺς ὤμιλησεν εἰς τὴν καρδίαν

61. Γεν. 50, 17-18.

62. «Με ἀσπάει, καὶ ἐν συμφοραῖς. καὶ ἐν εὐεργεταῖς μέμνηται τοῦ Θεοῦ» (Πρωτεύει Γαβριὴλ).

63. Γεν. 50, 19-20.

64. Περ. 6, 28.

65. Γεν. 50, 20.

66. Παρεβολή = καταταξιμένος στρατός.

των». 64 Τί λοιπόν, φοβείσθε; Ἐγὼ θὰ χαριγήσω εἰς οὐρανὸν καὶ εἰς τοὺς ἐρηκομένους μαζί σας τὰ ἀνογκαῖα πρὸς διατροφήν. «Καὶ παρηγόρησεν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀμίλητον εἰς τὴν καρδίαν των». 65 Ὅχι ἀπλῶς τοὺς παρηγόρησεν, ἀλλὰ τόσην φροντίδα ἔδειξεν, ὥστε πᾶσαν στενοχωρίαν τοὺς ἀπήρασεν. «Καὶ κατόκησεν ὁ Ἰωσήφ εἰς τὴν Αἴγυπτον, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ του καὶ ὅλοι οἱ οἰκογένειαι τοῦ πατρὸς του. Ὁ Ἰωσήφ εἶβε τέκνα τοῦ υἱοῦ του Ἐφραὴμ μέχρι τρίτης γενεᾶς. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰωσήφ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς — Ἐγὼ ἀποθνήσκω. Ὁ Θεὸς θὰ σᾶς ἐπισκεφθῆ ἀσφαλῶς καὶ θὰ φέρετε μαζί σας ἐκ τῆς χώρας ταύτης τὰ ὀστέα μου». 66 Πρῶτος ἐστὶ καὶ οὗτος παραγγέλλει Ἐδρας καὶ ὁ πατήρ του, νὰ μεταφέρουν τὰ ὀστέα του. Καὶ ἔλαττε πῶς θέλει πάλιν νὰ ἐνδυναμώσῃ τὴν καρδίαν αὐτῶν καὶ νὰ ἔχουν θεδαίαις ἄλτιδας διὰ τὴν ἐπάνοδον. Κατὰ πρῶτον τοὺς προλέγει τούτο, ὅτι θὰ ἐπιστρέψουν, καὶ τότε λέγει «θὰ φέρετε μαζί σας τὰ ὀστέα μου». Ἀναβαίνοντες, λέγει, σᾶς θὰ μεταφέρω καὶ τὰ ὀστέα μου. Τούτο δὲ ἔπραττε οὐκί τυχεῶς καὶ ματαίως, ἀλλ' ἐξοικονομῶν δύο πράγματα τὸ ἐν μὲν, διὰ νὰ μὴ ἔχουν οἱ Αἰγύπτιοι ἀφορμὴν ἀσεβείας τὸ σῶμα τοῦ δικαίου καὶ ἐνδομιόμενοι τὰς τόσας ἐκτεργασίας του, Θεοῦ ἀπὸ ἀνθρώπους τοὺς κἀμουν. 67 Ἄ τὸ δεύτερον δὲ, διὰ νὰ εἶναι πληροφορημένοι, ὅτι ἀπωσθήσονται θὰ ἐπιστρέψουν. Διότι, ἐὰν τούτο δὲν τοὺς εἶχεν θεδαίωσει, δὲν θὰ τοὺς παρηγγείλει ρητῶς, ὥστε νὰ φέρουν μαζί των τὰ ὀστέα. Καὶ ἠδύνατο νὰ ἴδῃ κανεὶς πράγμα καινὸν καὶ παράδοξον, ὁ τρέφων εἰς τὴν Αἴγυπτον ὀλοκλήρως τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, αὐτὸς καὶ διὰ τὴν ἐπιστροφήν ἦτο ἀρχηγὸς καὶ ὁδηγὸς αὐτῶν πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ὁ Ἰωσήφ, λέγει, ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἑκατὸν ἑξήκοντα ἔτη. 68 Διὰ ποῖον σκοπὸν ἡ Γραφὴ καὶ τούτου τὰ ἔτη ἀνέφερεν; Διὰ νὰ μάθῃς ἐπὶ πᾶσα ἔτη εἶχε τὴν κυριαρχίαν τῆς Αἴγυπτου. Εἰς ἡλικίαν δέκα ἑπτὰ ἔτων κατήλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον Ἐ εἰς ἡλικίαν τριᾶκοντα ἔτων παρουσιάσθη εἰς τὸν Φαραῶ καὶ τοῦ ἐξηγήσεν τὰ ὄνειρα. Ἐπὶ ὀγδοήκοντα, λοιπόν, ἔτη κατεῖχεν πᾶσαν ἀρχὴν τῆς Αἴγυπτου.

Ἐἶδες πῶς αἱ ἀμειβαὶ εἶναι μεγαλύτεραι τῶν πόνων

65. Γεν. 50, 21.
67. Γεν. 50, 22-25.
68. Γεν. 50, 26.

καὶ περισσότεραι αἱ ἐκτεργασίαι; ἐπὶ δέκα τρία ἔτη, ἐπέλασεν μὲ τὰς δοκιμασίας, ἀποφέρων τὴν δουλείαν, τὴν παράνομον ἐκείνην κατηγάρριαν, τὴν κακοχάδον ἐντὸς τοῦ δεσποτικίου. Καὶ ἐπειδὴ γενναίως καὶ εὐχαρόστως τὰ πάντα ὑπέμεινεν, διὰ τοῦτο καὶ ἐδέχθη πλουσίαις ἀμοιβὰς καὶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν. Διότι ἀπέφου, ὅτι διὰ τὸ εὐχρὸν ἐκείνο χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποιον ὑπέμεινεν τὴν δουλείαν καὶ τὸ δεσποτικίον, ἐπὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ἐκράτει συνεχῶς τὴν βασιλείαν! Ἐ καὶ ὅτι τὰ πάντα μὲ πίστην ἔπραττεν, καὶ διὰ τούτο καὶ τὴν μετακομιδὴν τῶν ὀστέων παρηγγείλει, ἀκούει τὸν Παῦλον, ὁ ὁποῖος λέγει «Ἐκ τῆς πίστευ ὁ Ἰωσήφ, ὅταν ἀπέθνησκειν, ὤμιλησεν διὰ τὴν ἔσθον τῶν Ἰσραηλιτῶν». 69 Καὶ δὲν ἐστάθη μέχρι τούτου ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν διέταξεν νὰ γίνῃ ἡ μετακομιδὴ τῶν ὀστέων λέγει, «καὶ διὰ τὰ ὀστέα του παρηγγείλει». 70 Μᾶλλον πολλὰ εἶναι τὰ λεχθέντα, ἀλλὰ συγχωρήσατέ με. Διότι φθάσαντες εἰς τὸ τέλος τοῦ διβλίου, ἠβελήσαμεν ἅπαν ἡμέτερον τὸ διβλίον καὶ τελειώσαμεν καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ τελειώσωμεν καὶ νὰ σᾶς προσβάσωμεν τὴν συνήθη παράκλησιν: Ὁ Νὰ ἐνδομήσθε τὰ λεχθέντα καὶ νὰ μιμήσθε τὴν ἀρετὴν τῶν δικαίων τούτων, τὴν ἀνεξικακίαν πρὸς τοὺς ἀδικούντας, τὴν μακροθυμίαν πρὸς τοὺς ἐχθρούς, τὴν μεγάλην των σωφροσύνην. Διότι ἀπὸ ἐδῶ καὶ ὁ δικαῖος οὗτος, ἀπέσπασεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τόσην εὐνοίαν. Ἐάν, λοιπόν, ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποσπᾶσωμεν τὴν δικαίαν βοήθειαν, ἂς φροντίσωμεν πολλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν. Διότι οὕτω καὶ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος θὰ ἀποσπᾶσωμεν καὶ διευλύθη τὸν παρόντα θίου θὰ διέλθωμεν καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ θὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ὅποια, εἴθε πάντες ἡμεῖς νὰ ἀποκτήσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλευσπλαχίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ Ὁποίου καὶ εἰς τὸν Πατέρα, μαζί καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀνέκει δόξα, δόναμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

69. Ἠβρ. 11, 22.
70. Ἠβρ. 11, 22.